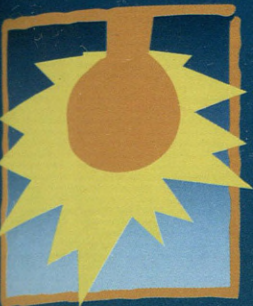

ARGIA

IÑAKI CABASES

«EA desagertaraztea
da EAJren helburu
nagusia Nafarroan»

NAZIOARTEA

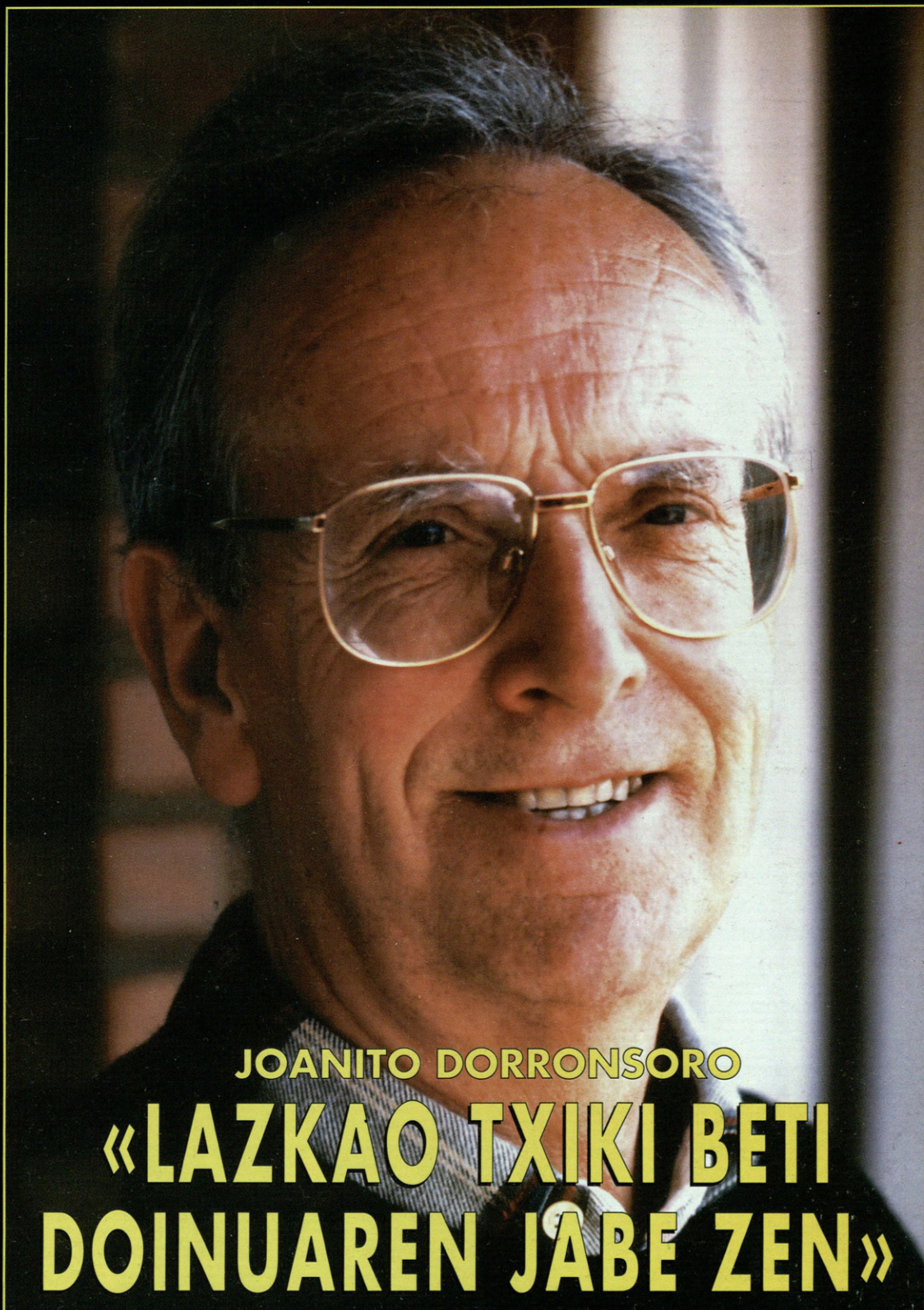
Mesfidantza usaina
Derryko kaleetan Sinn
Feinn eta gobernu
britainiarra biltzetik
gertu daudenean

TOMAS LINAZA

Hamaika urtez Cabo
Verden deportatua,
iratzarri berria den
sumenditik gertu

FRANCISCO ALDABALDETRERU

«Euskal Herria
erreminta-makina
arloan munduko
hamaikagarren
ekoizlea da»

JOANITO DORRONSORO

«LAZKAO TXIKI BETI
DOINUAREN JABE ZEN»

DICCIONARIO VASCO-ESPAÑOL-FRANCÉS

POR EL PRESBITERO

RESURRECCIÓN MARÍA DE AZKUE

PROFESOR DE VASCUENCE EN EL INSTITUTO DE BILBAO

MIEMBRO DE LA SOCIEDAD LINGÜÍSTICA DE PARÍS, DOCTOR EN TEOLOGÍA

DICTIONNAIRE BASQUE-ESPAGNOL-FRANÇAIS

APIAZA (S, Alth.), renóncula, vulg. botón de oro: *renoncule*, vulg. *bouton d'or*. (Bot.).

APIKA (G-t), apike (G-and-zeg, R), acaso, *peut-être*.

APIKA (E.H.). Proiektu, antolaketa eta zerbitzu informatikoak.

APIKak iadanik euskararentzako hainbat lanabes eta tresna garatua du.

Horien artean:

- Silaba-banaketarako automatak, euskararako eta gaztelaniarako. "C"z garatua eta OASIS (1985) eta THEOS (1990) sistema eragileetan ezarria, ZERUKO ARGIA S.A.L. argitaletxean. 1994ean Macintosharako.

- Hitz-indexaziorako sistema parametrizagarria (hizkuntzaren arabera)

euskara eta gaztelaniarako, probabilitate handieneko aleatorizazio-

metodoan oinarritua. Gipuzkoako Foru Aldundiaren Aldizkari

Ofizialerako. Atzitze masiboko prozesua eta berorren analisi

automatikoari dagokiona "C"z (XENIX) garatu dira (1987-88).

- EHuko Informatika Fakultatean garatutako XUXEN ortografi zuzentzailearen proiektuaren bultzatzaile izan da eta horretarako zenbait algoritmo inplementatu: hitzen indexazioa eta berorien berreskuratzea hurbilpen lexikografikoaren metodoaz. DOSen eta UNIXen ezarria (1988-90).

- Euskarazko indexaziorako iragazle morfologikoa. Baionako IUTrekin lankidetzan. "C"z (UNIX) inplementatua (1991-92).

APIKAren esku artean egun garatzen ari diren proiektuak:

- AWR hitz-ezagutzailea: gaztelania, frantsesa, euskara eta katalanerako. Hizkuntza natural bakoitzaren analisi morfologikoan oinarritua.

- Aplikazioak: * Autozuzenketa multikausala.

- * Testu-indexazio eta -berreskurapena, hizkuntza-domeinuak mugatuz.

PROIEKTU, ANTOLAKETA ETA ZERBITZU
INFORMATIKOAK

DONOSTIA: Ametzagaña, 19 - behea - Tel (943) 28 33 99 - 28 36 78 / Faxa: 2746 00

URRUÑA: Xalbardin Baita - Tel: (07.33) 59 47 60 00 - Faxa: 47 60 01

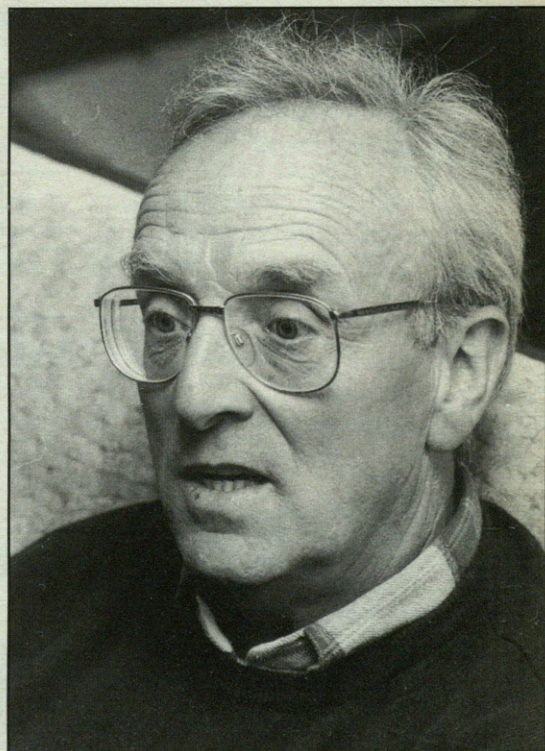
BARCELONA: Argékalor, 62 - behea - Tel: (93) 226 48 24

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. Iñaki Cabases, EAko zerrendaburua Nafarroako Parlamenturako. «EA desagertaraztea da EAjren helburu nagusia Nafarroan». PATXI LARRION.
12. Astean zehar. XABIER LETONA.
14. Mesfidantza usaina Derryko kaleetan. XABIER LETONA.
18. Gerry O'Hara, Sinn Feineko bozeramailea Ipar irlandako sei konterrietan. «Horrela jarraitzen badu, prozesua lehertu egingo da». XABIER LETONA.
20. Francisco Aldabaldetrecu, ereminta-makina arloko AFMko lehendakaria. «Euskal Herria ereminta-makina arloan munduko hamaikagarren ekoizlea da». XABIER LETONA.
22. Industri-iraultza berria ekoizpen garbien eskutik. ARANTXA ERASUN.
25. Tomas Linaza, Cabo Verden deportatua. «Bizimodu burgesa egin daiteke, baina hemen beste zerbaitengatik gaude». ARANTXA ERASUN.
28. Joanito Dorronsoro: «Bertso kontuetan agian arinegi joan eta gauzak gehiegi zehaztu ditugu». PELLO ZUBIRIA.
34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
37. Txakun eta Mister Saguak: Iparraldeko musikaren azken emaitzak. MAITE ARTOLA.
40. Luis Fernandezek «Tetris» liburua kaleratu du. «Ezkorra naiz: herrien askatasuna gero eta gezur handiagoa da». J.J. PETRIKORENA.
45. Argitalpenak. J.J. PETRIKORENA.
48. Irrati-telebista. AINHOA GERRA.
52. Aukeran. AINHARA ZUAZABEITIA.
56. Denborapasa.
58. Epaileak eta poderea. NEKANE SAN MIGUEL.

POLITIKA: Laugarrenez izango dugu Iñaki Cabases Nafarroako Parlamenturako zerrendaburu. 43 urte ditu eta ez daki oraindik «jubilatze ordua» iritsi zaion. Eak Nafarroan izan beharreko jokabideaz eta abertzaletasunaz jardun zaigu batipat. Nafarroan EAjren helburua EA desagertaraztea dela dioen arren, bi alderdion arteko elkarlana ezinbestekotzat jotzen du./8

JOANITO DORRONSORO: «Bertso doinutegia» kaleratu berri du ia 2.200 doinu bilduta. Horrela eman dio jarraipena «Bertsotan» en bertsolaritzaren ale ederrenak bilduz argitaratu zuen lanari. Hemezortzi urteko lana izan bada ere, oraindik doinu berriak jasotzen segitzeko asmo garbia azaldu digu. Zumaian izan dugu elkarrekin egon eta mintzatzeko aukera, lehengo eta oraingo bertsolaritzaren inguruan jardun dugu, besteak beste, eta «arinegi joan garen» irudimena azaldu digu./28

IPAR HAIZEA MUSIKAN: Iparraldeko hainbat taldek diskoak kaleratu dituzte oraintsu: Mister Saguak-en «Jo eta Kitto» eta Txakunen «Mila sagarroi bide bazterrean» dira azkenak. Xabaltx eta H2Ok ere duela gutxi aurkeztu zuten euren. Doinu ugarien jarioa sumatu dugu Bidasoaz gaindi. Era orotako be- larrientzat eginak. /37

MAIATZEKO LEHEN ASTEBURUA

MAIATZAK 5, OSTIRALA

Gipuzkoako Eskolarteko Bertsolari Txapelketaren
kanporaketa Oiardo Kiroldegian arratsaldeko 16etan

MAIATZAK 6, LARUNBATA

Euskal Herriko Bertsolari Elkartearen Batzar Nagusia
Udarregi ikastolan goizeko 11etan

Zaharkinak erakusketaren inaugurapena Udarregi
zaharrean eguerdiko 12etan

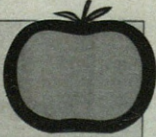
MAIATZAK 7, IGANDEA

Andatza eguna
Aiako eta Usurbilgo alkateen eskutik bi udalerrien
arteko mugak errepasatuko dira

MAIATZAK 13, LARUNBATA

Aia eta Usurbilgo bertsolarien arteko bertso-seta Saizar
sagardotegian; gaueko 21etan
Oharra: Bertso-setarako afari txartelak salgai Usurbil
eta Aiako tabernetan 2.700 pezetetan

SAGARDOTEGIA
ASTIAZARAN
JUAN IGNACIO ASTIAZARAN
Zubieta auzoa - Tel: 36 12 29 - DONOSTIA (Gipuzkoa)

San Esteban
auzoa
20170 USURBIL
Tel: 37 16 49
37 16 52
ILLUNBE
sagardotegia

ARRETA
SAGARDOTEGIA

ARBITZA BIDEA
36 20 49 - 36 66 04
20160 ZUBIETA

AGINAGA **TXOTXETIK**
SAGARDOTEGIA
URTE GUZIAN
Astelehenetan ezik egunero irikia

Telf.: 36 22 28 - Faxe: 36 64 12

SAIZAR
Restaurante - Sagardotegia

URDAIRA
SAGARDOTEGIA
Urdaira Baserria
Telf.: 37 26 01
AGINAGA
20170 USURBIL

Jarrerak eta erak

IDAZKI hau martxoak 26ko ARGIA al-dizkariko alean argitaraturiko eta «Estiloa eta moda» titulupean Jon Martijak sinaturiko artikulu baten erantzuna da.

Hamar urte daramatzat musika munduan murgildurik eta kritika onak zein txarrak, denetarik irakurri eta entzun behar izan ditut. Hala eta guztiz ere, hau da lehen aldia kritika bati erantzun beharrean aurkitzen naizena.

Bakoitzak musika ulertzeko erizpide ezberdinak dituela ulertzen dut eta ondorioz beti onartu izan ditut jasotako kritika guztiak, hauetarik asko niretzat aberasgarriak izan direlarik gainera. Baina Jon Martijak sinatzen duen artikulu irakurri ondoren, esatekorik ere badaukat. Martija jaunaren artikulu honetan mesprezu kutsu nabaria sentitu dut, kritika musikalaren mugak gailditzaren dituen.

Adibidez Martija jaunak sasi-talde bezala deskribatzen gaitu. Bere gustokoak izan ala ez behintzat talde izena merezi dugula uste dut. Bestetik, eta honek bai harritu nauena, guk euskaraz abestearen arrazoiak gehiago saltzea dela ziurtatzen du, are gehiago artikuluan dio «euskaraz abesteak ere, suposatzen dut Negu Gorriak-ek duen entzulegoa hurbiltzeko izango dela». Gu talde minoritario bat gara, eta honez gain azpimarratu nahiko nuke ez dugula euskaraz abesten inoren entzulegora hurbiltzeko. Gure benetako helburua gehiago saltzea izango balitz gazteleraz abestuko genukela argi da-

goela uste dut. Euskaraz abestearen arrazoiak aipatzea soberan dagoela uste dut, euskaldun bezala gure hikuntza erabiltzen dugu.

«Kritika» azpimarragari gehiago ere badaude gaur salatu nahi dudana artikulu honetan, plagio egiten dugula, beste talde batzuen usaina baino kiratsa gehiago dugula, Fermin Muguruzaren ahotza imitatzen dudala... mesedez!

Aurkitu ditut artikuluan zehar beste zenbait kritika ere, hauek bai kritikak, adibidez, teknika soberan dugula baina ez dugula ezer komunikatzen, musika lineala egiten dugula... eta abar. Kritika hauek onar ditzaket, nahiz eta zenbait kasutan hauekin bat ez natorren, baina behintzat kritika musikal zibilizatuak dira.

Azkenik, zera adierazi nahiko nioke Martija jaunari: lehenbizi, bere kritikak musika arlora murriztu ditzan, ez dadila anektdota txikiekin geratu (taldearen sinboloa...). Bestetik, ez dezan espekulaziorik egin horrelako erretzasunez. Ziurtasun osoz dio bere artikuluan plagio egin dugula eta taldearen sinboloa ere kopiatu dugula. Eta azkenik, kritika musikala egiterakoan, utz ditzala alde batera mesprezua adierazten duten hitzak, eta ohizko era batez adierazi dezala

talde bat gustoko duen ala ez.

**B. VILLABELLA «TRIKU»
BIZKAR HEZURRA TADEA**

Okerrak zuzenduz

1528. zenbakidun ARGIAN, Politika sailleko «Tantoa» atalean Koldo Ordozgoitiren idatzian Adegiko prentsa arduraduna dela ipini genuen. Ordozgoiti kazetariak Adegiko prentsa bulegoan dihardu baina ez da arduraduna, eta esandakoak bere iritzi propioak ziren.

Kultura atalean, Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailaren organigramarengrafikoan Hizkuntz Politikarako Zuzendaritza Nagusi barneko zuzendaritza bat falta zen, Euskararen Sustapenerakoa, Josune Aristondo zuzendari duena. Postu horretan egon den Roman Berriozabal Jaurlaritzako Kulturako Bizkaiko ordezkaria da, eta Joseba Arregiren sailburuorde izan den Mikel Etxebarria gaur Bizkaiko Foru Aldundian Kultur Ekintza Zerbitzuko burua da.

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15.pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.

Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

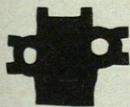
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA:

72562 E.

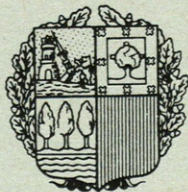
INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa

fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san Sebastián

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa

Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

Maiatzeko autobide eta goseak

MAIATZAREN lehenean ere euskal nazio arazoa izan da protagonista. Sindikatuek urteroko beren zita ospatu dute, langileriaren egun izateko aitzakiatan festa egun arrunta eta sindikatuek beren indarra kaleratzeko abagadunea baita. Kontratazio eta giza ustirapen forma berriak salatu dituzte, eta ekonomia hobekixeago doan lekuetan —Europar iharduera ekonomikoa berotu den herrialdeetan— lan baldintzen hobekuntza eskatu ere bai. Ñabardurak ñabardura, ez dira izugarri kontrajariak izan denen hitzaldiak horretan.

ELA eta LABen blokeak erantsi dio kutsu berezia aurtengoari: aldekoentzako euskal sindikalgintzak azken urteotan eman duen aurrerapausorik garrantzizkoena delako, eta blokeak hola definitzearen kontra daudenentzako alderantzizkoagatik. Blokeak egotea

bera ez bide da bekatu handiegia: UGT eta CCOO ez dute tripakominik izan Nafarroan berezirik desfilatzeko. Blokeak hola bereiztea da gakoa. UGTko buruak, Josu Fradek, dei egin dio Elorrietari bere tentaldi sabindarrak bazter ditzan. Eta CCOOko Santi Bengoari aldiz arazo nazionalak ez baina sozialak biltzen dituela langileak entzun diogu. Gaur «PC» esan eta ordenadore pertsonala ulertzen duten gazteak jaio gabe zirenean ere antzeko diskurtsoa entzun izan da hemen. Edozein arrazoin da ona, nonbait, ELA eta LABek beren adostasun bideari uko egin diezaioten.

Txiki Benegas eta Ramon Rubial hurbildu ziren CCOO eta UGTrengana maiatzaren lehenean: argazki horrekin, ELA-LABenak beste bi urtetarako bizia irabazi du.

ZERBITZUETAN murgildu dira Mendebaldeko sindikatuak aspalditik. Horretan dagoke Elorrieta eta Diazen adiskidetasunaren esplikazio bat: afiliatu abertzaleek, antza, zerbitzu berezi bat eskatu diete ELA eta LABeko buruzagiei, alderdi abertzaleek lortu ezin duten kontsentsua sindikatuek aintzinate dezatela. Baina atzetik, alderdi

Luis Eduardo Autek ere sinatu du Felipe Gonzalezen dimisioa eskatzeko agiria. Horra 28an Espainian ziklo berria hasiko den seinalerik garbiena

Apirilaren 25an dago hartuta argazki hau, Jerusalem, Isralego Salomon erregeak eraikitako elizatik zutik gelditzen den horma bakarraren aurrean.

Juan Cruz Alli Nafarroako lehendakaria beste zenbait juduren ondoan ari da otoitzean, «Deitoreen murrua» deituan, buruan txapela jantzita. Jarrera politikoetan bezala keinuetan, gizon honen orijinaltasunak, eta irudimenak, mugarik ez balu bezala. (Arg.: «Efe»).

politikoeak ere urratsak eman beharko dituzte, bestela sindikatuetakako buruzagiak oinpean lurra falta dutela aurkituko dira.

Carltonen Elkarrik bildu zituenetik, halako giro berezian dabilta partidu abertzaleak. Arzalluzek berak ETaren azken agirian «Irlandako kutsuak» ikusi ditu zenbait pasartetan. HBk EAJri Madrili bizkarra emateko eskatu dio, eta zenbaitek J.Iratzarrek «Egin»en bere idazkera goxatu ote duen ikusi du. EA ez da gauzotaz fidatzen, hori da egia. Eta, aldiz, Elkarri jo ta fuego ari da. Maiatza bete-betean loratu zaio Jonan Fernandezi: Andoain eta Berastegi aretean autobidetik oinez edo bizikletaz ibili zen inork ez du ukatuko Lurraldeaz oroitu zenik. Besperan, Ameriketaz zebilen ea Carter fundazioaren lankidetzaz edo «Antton» Etxebesteren egoera hobetzeaz, zirriztua zabaltea lortzen zuen. 28aren biharamonean maiatz honetako liliak ohizko ekaitzak eramaten ez baditu.

LUIS Eduardo Autek ere sinatu du —beste intelektual eta sasi-intelektual mordoxka batekin batera— Felipe Gonzalezen dimisioa eskatzeko agiria. Horra 28an ziklo berria hasiko den seinalerik garbiena. PP dator agintzera eta kristo guztiak hartzen ditu bere posizioak egoera berriaren aurrean. Azkar hiltzen saiatu den ETAK bezala ongietorria egin dion EAJk.

Frantziar ziklo aldaketak urte batzuk badaramatza martxan eta igande honetan borobilduko da operazioa Chiracek Mitterranden oinordekotza hartuko duenean. Ezin espero beste ezer. Gose grebarekin egin diote ongietorria aldezturik Frantziako espetxeetan preso diren militante euskaldunek. Protesta honekin ezagutu dugu zein beldurgarriak diren gartzela frantsesak, non ETA eta IKko presoak etengabeko isolamenduan baitaizkate. Beren buruei askatasun ezaren zigorrari gosearen zigorra gaineratzea dute azken auera eskubideak aldarrikatzeko presoek. Maiatzak maiatz.

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

TOLOSAN LASA ETA ZABALAREN GORPUAK EKARTZEKO ZAIN

Harrigarria gertatu da Alacanteko Carmen Menárguez epaileak Lasa eta Zabalaren desagerketa eta hilketaz adierazi duena: Espainiako Barne Sailak bidali dion txostenak ez duela datu berririk eskaintzen eta gorpuk aurkitu zituztenean bezala daudela ikerketak. Epailearen aburuz, dosierra istea ere posible litzateke. Familiartekoez aldiz gorpuk ahal bezain laster ekarri nahi litzuzteke, berriro ikerketarako beharko ez dituztela ziurtatu bezain azkar.

JAKES SARRAILLETEN TARTEA

ZER GERTATUKO DA MAIATZAREN 8AN?

«Xuri, gorriak eta...»

Ni, joan den igandean, ez nintzen bozkatzera ateratu. Jokoa interes gutikoa iduritu zitzaidan, zeren ene iduriko hautagai eta programa guztiak berdintsu baitira. denak aho beteka, Frantzia handia hemen, Frantziaren handitasuna han edo Frantziaren geroa hor; gure boza bildu nahiz eskuin eta ezker ibili diren jende hauek ez dute hitz bat ere ukan euskalduntasunaren geroaz axola direnentzat. Batzuek erran dautate, nik bezala egiteak ez duela deusik ekartzen; Euskal Herriaren eta Frantziaren etorkizunak tinki lotuak direla eta abar. Nahi dutena erran dezatela, bainan nik ezin dut errespetatzen ez nauten jende batzuen alde bozkatu.

Dena den polemika gehiagotan sartu aitzin, goazen orain antzerkiaren bigarren zatirat. Lehen itzulia pasatu da; sondaketa etxeek berriz ere huts lotsagarria egin dute (pentsatzeko baita ez ote duten norbaiten alde jotzen); bi gizon gelditzen dira bigarren itzulirako: Lionel Jospin eta Jacques Chirac.

Itxura guzien arabera azken hunek beharko luke irabazi, bereziki hautes-

kundeak joko matematikoa balira. Bainan ez da hala eta ez naiz aski azti nor nagusituko den erraiterat menturatzeko. Are gutiago 'Front National' eskuin muturreko taldearen boto emaileek zer egingen duten jakin gabe, zeren eta horiek diferentzia egingen baitute.

Maiatzaren zazpia goaitatu beharko!

Zer nahi gisaz, ondoko lehendakaria eskuinekoa edo ezkerrekoa izaitzek zer kanbiatuko duen hemen Euskal Herriarentzat, nik ez nahi. Azken hamalau urte hauetan, bi koloreetako gobernuak ukan ditugu eta uste dut erran dezakegula, tronpatzeko biziki arriskurik hartu gabe, batak eta besteak politika bertsua eramaiten dutela. Ardatz nagusia beti errepresioa da, maila guzietan; eta noiztenka aitzinate edo hobetze zerbait ardiesten bada, beti borroka baten fruitua da.

Nik uste dut ondoko pausua hemen, izango dela Ipar Euskal Herriaren instituzionalizatzea, nor ere baita lehendakaria eta, zenbat eta gogorkiago borrokatu hanbat lasterrago eta hobeki etorriko da. Beraz abertzale gisan, badakigu zer egin, nola jokatu, nundik hasi eta nora joan. Norentzat bozkatu, hori beste kontua da.

***Jakes Sarrailette**

EMako bozeramailea.

Iñaki Cabases, Eusko Alkartasunaren zerrendaburua Nafarroako Parlamenturako

«EA desagertaraztea da EAJren helburu nagusia Nafarroan»

Laugarren aldiz zerrendaburua. Iñaki Cabases Nafarroan abertzaletasunak bizi duen egoeraz mintzo zaigu, «abertzaletasunak aukera bat bera ere» ezin duela galdu azpimarratuz. Aurreko legeintzaldiaren bideari jarraituz, EA Nafarroako Legebiltzarreko giltzarria izateko bokazioaz abiatuko da kanpaina honetan.

Kritika asko jaso dituzue Nafarroako Gobernuak aurrekontuetan parte hartzeagatik; Iruñeko Udalean ere aritu zarete. Ez al da gehiegizkoa izan ordaindu beharrekoa?

Abertzaletasunak Nafarroan ezin du aukera bat bera ere galdu, lur jota baitago. Politikoki sistema edota erakundearen oposizioan egotea oparoagoa izan badaiteke ere, egun, Nafarroaren zenbait euskal ezaugarri mantentzea oparotasun politikoa baino premiazkoagoa da. EAK azken urteotan gauzatu duen politika eraman izan ez balu, ikastolek ez lukete finantzaziorik izango. Nafarroan egon behar da horretaz jabetzeko. HBk aurrez aurreko oposizioa manten dezake, EA hor da-

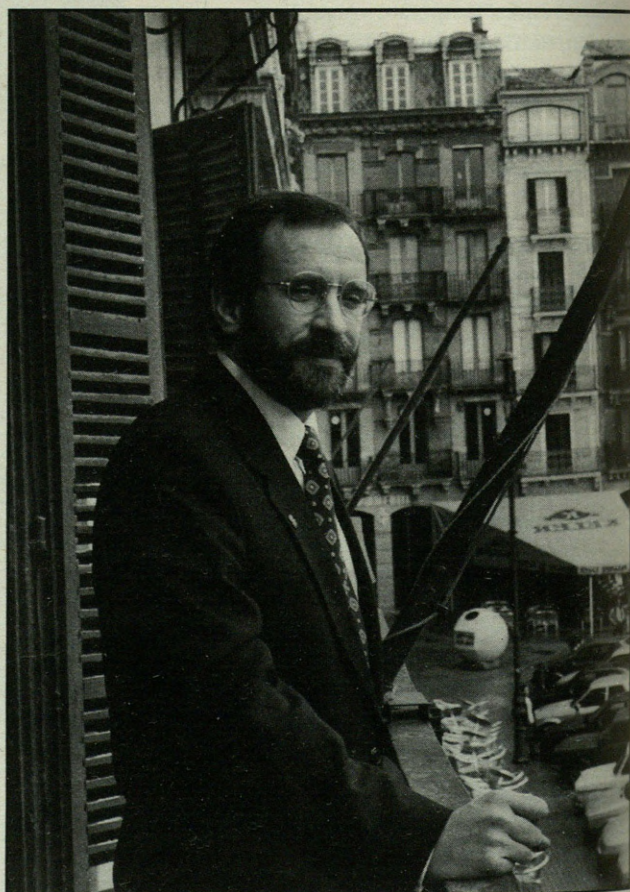
goelako. EA ez balego, HBk postu hori hartu beharko luke, norbaitek egin behar baitu lan hori.

Gobernuan egon beharrrak, agente postuetan egoteak, gobernagarritasuna ahalbidertzeak... ez al dio sendotasun handiagoa ematen navarristen proiektuari?

Ezta gutxiago ere. Nafarroak ez ditu bere euskal ezaugarriak galduko gobernuan bat edo beste egonda ere; baina argi dago abertzaletasunak ezin duela Nafarroako politikagintzatik at geratu, horrela izanen balitz desagertzear egonen bailitzateke.

HBk Urralburu ez laguntzean asmatu egin zuela aldarrikatu egin du. EAK oker jokatu al zuen?

HB, nafar politikagintzan,

«EAJ eta EAren elkarlana beharrezkoa da». (Arg.: Joxe Lacalle).

oker ibili da hamabost urteotan: erakundeetatik at egotetik erakundeetan egotera igaro da, buruz buruko oposizioa defenditzen zuen, eta azken legealdian ez du

hori egin. EAK hasieratik egin izan duena egin du. Urralbururen afera, denok hartu genuen ustekabe galanta, beraiek ere bai. Lehendakaria hautatzean ez

«Abertzaletasunak Nafarroan ezin du aukera bat bera ere galdu». (Argazkia: Joxe Lacalle).

zen bere imajina ezbaian zegoena, agintzeko era baino, eta horrek abertzaletasunarentzat egungoak baino ikuspegi hobekak izatea ahalbideratu izanen luke.

Ustelkeria kontuetan, Eak ikerketa batzorde guztiak bultzatu ditu eta baita sortu ez diren beste batzuk ere. Zerbait ge-biogo egin al zitekeen?

PSNk eta UPNk ez dute inolako asmorik izan ikerketa prozesuak antzina zitezen. Ustelkeria uxatzea denon esku dago. Enfrentamendua bultzatzea ustelkeria da, kalteak konpontzean norbait diruz saritzen baita.

Hauteskundeotan gazte asko sartu duzue zerrendetan, baina zerrenda-

buruak ez dira aldatu.

Javier Ayesaren kasuan, Iruñeak duen zinegotzirik onena dela esan izan da, beraz, ez diogu kapital horri uko egingen. Parlamentuko zerrendaren kasuan, nik 43 urte ditut. Karguarekiko ez daukat inolako sentimendu patrimonialik. Nafarroan abertzaletasunak behar dituen planteamenduak defenditzen saiatu izan naiz, eta jarraitzea proposatuz gero aurrera segitzen dut. Ez dut inolako arazorik lan hau ni baino hobeki egin dezaketenei bide emateko.

Zenbait komunikabide-tan, EA-EAJ koalizioaz mintzatu da. EAJk gizen-dutako baizeak al dira?

EAJk antolakuntza eta era-

kunde mailan Nafarroari uko egin zion. Nafarroan PSOE eta Autonomi Elkartean EAJ-PSOE izan ziren garaian eman da bi komunitateon arteko urrunketarik handiena. EAJren helburu nagusia Nafarroan EA desagertaraztea da. Udal hauteskundeetarako koalizioen aferan EAJ, alderdi gisa, ez zaio inoiz EARI zuzendu.

Beraz, nola ulertu behar da Altsasukoa? Hor ez al daude EA eta EAJko militanteak bizketan?

Duela lau urte sozialistek aurrera eraman zituzten interesak bere sentitzen ez zituen gizatalde batek hauteskunde-agrupazioa osatu zuen Altsasun. EA, EAJ, EE eta inongo alderdiko kideak elkartu ziren. Egun, duela lau urteko konpromezuaren arabera, EAK izendatu behar zuen zerrendako alkategaia, eta Goikoetxea jaunak EAK aukeztutako biak errefusatu egin ditu. EAJk EA talde horretan egoteko inolako bo-

«Nafarroan, HBk aurrez aurreko oposizioa manten dezake, EA hor dagoelako; EA egongo ez balitz, HBk postu hori hartuko beharko luke, norbaitek egin behar baitu lan hori»

HAMARREKOA

CARLOS GARAIKOETXEA

«Lider handia
oberriarentzat»

JOSE ANTONIO URBIOLA

«Politikoki despistatua
dugu. Eusko Alderdi
Jeltzalean lekuz kanpo
ikusten dut»

INAXIO OLIVERI

«Itxuraz pragmatikoa.
Abertzale handia»

BEGOA ERRASTI

«Euskararen aldeko langile
porrokatua eta
eraginkorra»

BITTOR AIERDI

«Eboluzio eta garapen
interesgarri baten ikurra
da»

JOSE MARI AIERDI

«Bere arloa den nekazari
munduan estrategia
eraginkorra, ideiak dituen
persona»

JUAN CRUZ ALLI

«Pentsalaria baino hizlaria
da, eta edukia baino
itxura»

GABRIEL URRALBURU

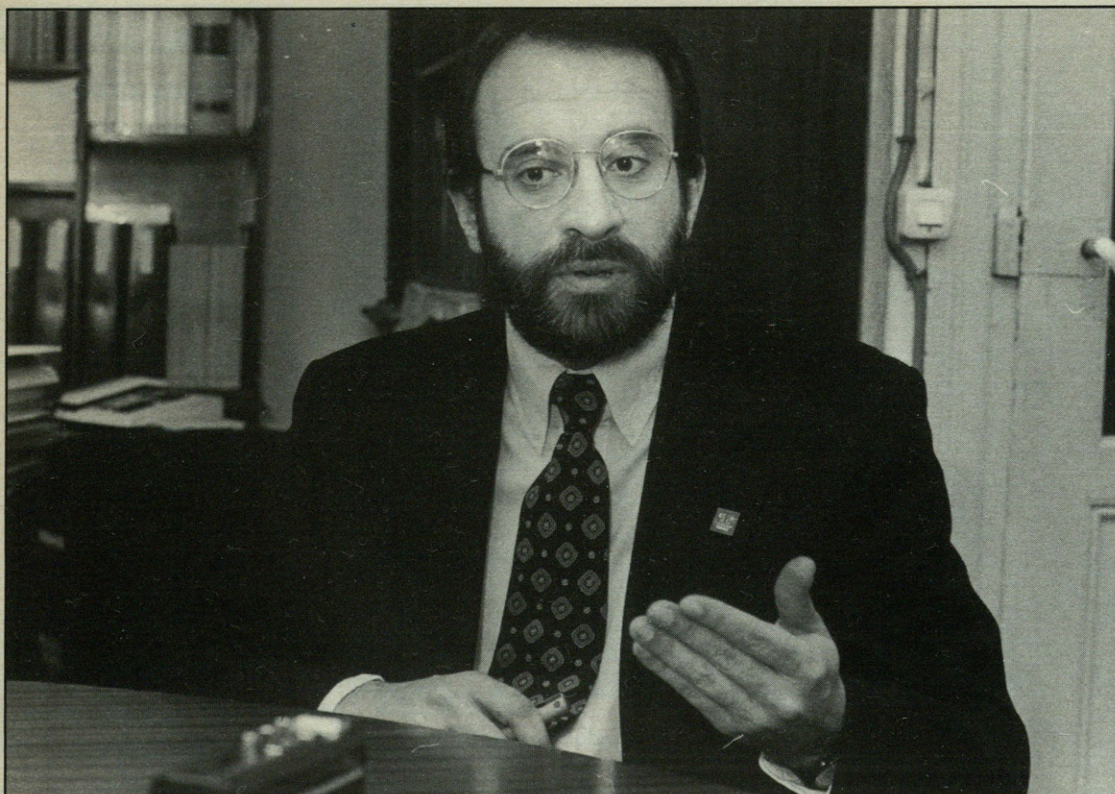
«Gaur egun darabilen
postua bere kabuz irabazi
du»

ESTEBE PETRIZAN

«Hizkuntza politika
martxan jarztean,
aitzindari bihurtu da»

PATXI ZABALETA

«Agente bikoitza dirudi
abertzaletasunaren
munduan»

«Nafarroan
PSOE eta EAEn
EAJ-PSOE izan
ziren garaian
eman da bi
komunitateon
arteko urruntze
handiena».
(Arg. Joxe
Lacalle).

rondaterik ez zuenez, gure zerrenda aurkeztea erabaki genuen.

Hautesleek ez al dute eskatzen Kataluniako CiU moduko zerbait EA eta EAJren artean?

Nik uste ezetz. EAJk ez du barneratu EAren izate bera. Arzalluzek aberriaren aldekoa baino EAren kontrako obsesioa du. Nazionalismoan aniztasun ideologikoa dago, eskuineko alderdia den EAJk osorik bildu ezin duena. Alta, EAJ eta EAren arteko lana beharrezkoa da. Herri hau abiaraziko duten formulazioak ezinbestekoak dira. Eusko Jaurlaritzan gaude, eta EAJk elkarlanerako borontatea erakutsiz gero, lan horren fruituak aski fite antzeman daitezke, Jaurlaritzak herriaren aitzindaria izan behar baitu.

Hautesleek ez al dute bori eskatzen?

Hautesleek ez dute ulertzen nolatan gehiengo abertzalea

duen herri batek ez duen klabe abertzaleetan funtzionatzen.

Alderdi guztiek Alliren jarrera kritikatu duzue. Zer dela eta Allik EA gogorren kritikatu izana?

EA ez da Allik menderatu behar duen arerioa. Alli eskuinetik dator eta bere hauteslea eskuinean aurkitu behar du. Alli 'euskal' ezaugarriekin artifizialki lotzea akats nabarmena da. Nafar eskuinak baino errespetu handiagoa die Nafarroako euskal sustraiei, baina ez du berezkoa sentitzen.

Zure ustez ez du horren frogarik eman?

Egun UPNko zerrendaburua balitz, UPNren planteamen-

du berak bultzatuko lituzke. Legegintzaldi honetan euskal, gaien inguruko partida guztietan bere alderdiarekin eman du botoa. Horrek ez dio ezinegonik sortu alderdi barruan jarraitzeko. Alli euskara edota euskaltzaletasunaren bultzatzailetzat hartzea oker handia da.

Nafar Demokraten Elkargunea, beste EA bat izan daitekela diote...

Alliren ideologia ezezaguna da. UCDn eta UPNn ez du arazorik izan. UPN-n desadostasunak ez dira ideologikoak izan, proiektu pertsonalistagoa bultzatu nahi izateik sortu dira. UPN nafar nazionalistatzat hartu behar zela defenditzen zuen ga-

raian, nagusigoa zuen kongresu hartan. Baina Del Burgorekin egindako tratua zela eta, ustezko desadostasun ideologiko hori zokobetailurako utzi zuen. Eskuinean metatutako interesen multzoak agintzen du, eta Allik interes bat ordezkatzeko zuen. Interesak eta ez desadostasun ideologikoak dira joan izanaren arrazoiak. ***Datorren gobernuak giltzarria izan nahi duzue. Horrek ez al du morrontzarik sortzen?***

Gobernua osatzeko nazionalisten presentzia ziurtatzea dugu helburu. UPN-PSN Gobernu baten 'navarismorik' gordinena izanen litzateke kontrakoa. Nahia go nuke IUK Estatu mailan eta HBk Nafarroan egiten duten gisako oposizio eroso egitea, baina Nafarroako abertzaletasunarentzat sobra arriskutsua da. Ez dut inoiz ulertuko zer dela eta HBk kontrako botoa eman

« Nafarroako Gobernua eta Eusko Jaurlaritzaren arteko batzorde iraunkorra osatzea guztiz beharrezkoa da, bi komunitateen eremuko politika berezituak diseinatu beharko lituzkeena »

zion Euskararen Legearen aldetari.

Zer eskain diezaioke EAK nafar politikagintzari?

Nafarroako Gobernua eta Eusko Jaurlaritzaren arteko batzorde iraunkorra osatzea guztiz beharrezkoa da. Inoiz aipatu den «Dieta» moduko zerbait. Batzordeak bi komunitateen eremuko politika berezituak diseinatu beharko litzuke, bai Madrilén eta bai Bruselan presentzia instituzionala koordinatuko, eta nafar eta gainerako euskaldunen arteko bategite soziologikoa bultzatuko. UPN-PSN akordioa baina aurrerakoiagoa den politika egiten saiatuko gara.

Zenbait sektore abertzalek hori bezainbeste eskatzen dute Iparraldearekiko beste politika bat.

Iparraldearen kasuan ordezkapen instituzionaleko arazoa dugu. Batzorde iraunkorra Iparralderantz hedatu beharko litzateke, eta Atlantiar Pirinioetako departamentuarekin negoziatuz, aberria hezurmamitu. Hori guztia, hainbat indar abertzalek Iparraldean duten presentzia baina garrantzitsuagoa da, indar horiek orain arte ez baitute ezer gauzatu. *Status quo*-a mantentzea baina, gehiengo bildezaketan ekinbideak gau-

T A N T O A

‘Zuhur’ eta ‘etorkor’

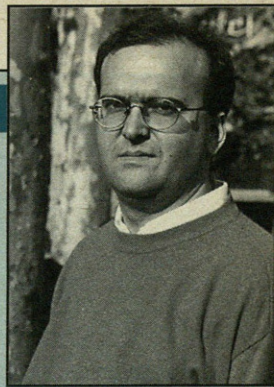
Abertzaleak Nafarroako politikagintzan oraino deusteko diren edo marjinaltasunera abiatutako lasterketa zoroan helmuga joko ote duten. Horra, bertzeak bertze, maiatzaren 28ak zer argituko. Aurrikuspenei kasu egitera, gorria daukate.

Earen kasua eredutako izan daiteke. Erresuma Zaharrean ez dute zorte onik izan ‘moderatu’ txartelpeko abertzaleek. Aldaketa politikoa garaian ez zuten erradikalagoekiko bereizkuntzak nabarmenarazten jakin. Ohartzerako, beren helburu naturala izan behar zuten zentroko edo zentro-eskuineko hautesleak buruz buru zituzten ‘euskaltzale = terrorista’ identifikazioak uxaturik.

Kontuak atera zituzten. Inork HBkoekin berdintze-

ko manierarik ez izatea omen zen afera. Hartara, Parlamentuan nahiz Iruñeko Herriko Etxean aurrekontuei botoa eman diete, ‘instituzioen duintasunaren’ defendatzaile agertu dira ustelkeri salaketan aitzinean eta beti ‘zuhur’ eta ‘etorkor’ jokatu dute, nornahi zela ere kontrarioa. Gisa horretan, ‘errespetagarritasuna’ irabazi dute, erakunde zenbaiten ateak ireki zaizkie eta, oro har, klase politikoa- ren oniritzia bildu dute.

Hori nahi zuten haien berritiko boto-emaleek? Inkestek ezetz diote. Han eta hemen argitaratua baieztatzen bada, sekulako zalapartakoa hartuko dute Garaikoe- txearen neska-mutilek, are eta Iruñeko Udalean duten ordezkartza galtzeraino. Onuradunak: abstentzioa,

AINGERU EPALTZA
Idazlea

Alli eta hauteskundeetan soilik berragertzen diren jeltzaleen moztarria: ‘Nacionalistas de Navarra’.

Hala izanen? Ikusiko. Legebiltzarreko azken bozketan ere inkestek desagertzeaz jotzen zuten EA, eta Jaurlaritzan dugu gaur egun. Beharbada, hori gogoan dutela errepikatzen ari dira hainbertze aldiz hurrengo Foru Gobernuaren egonen direla. Ikusiak ikusi, dena da posible Nafarroan. Are EA Gobernuaren egotea ere.

zatu behar lirateke.

ETAren jardunak abertzaleen arteko batasuna oztopatu eta bai Nafarroan bai EAEn antieuskaldunen jarduerak indartzen ditu.

Hala ere, EAtik maiz esan da biolentziaren amaiera ez dela beharrezkoa

bitz egiten basteko?

Elkarrizketarako ez da aurrebaldintzarik exigitu behar. Baina deigarria da nola ETA alderdi abertzaleen arteko negoziatzeko laguntzeko baina Estatuarekin negoziatzeko prestuago azaltzen den. Alderdi abertzale-

leen artean hurbilketa dagoenean, Elkarrizketaren bake konferentzia kasu, ETAK bere jarduna gogortzea ere deigarria da. Zentzu honekin ETAren jarduna susmagarria izaten ari da.

PATXI LARRION

iNEKO

Itziarko nekazari kooperatiba

- ongarriak • haziak • ureztatze sistemak •
- baratza eta jardinerako tresnak •

Itziar-Deba (Gipuzkoa) Tel. 19.93.00 19.93.30 • Faxe: 19.92.70

H I R U M U N D U

■ MAIATZEKO PLAZAKO AMEN KEMENA

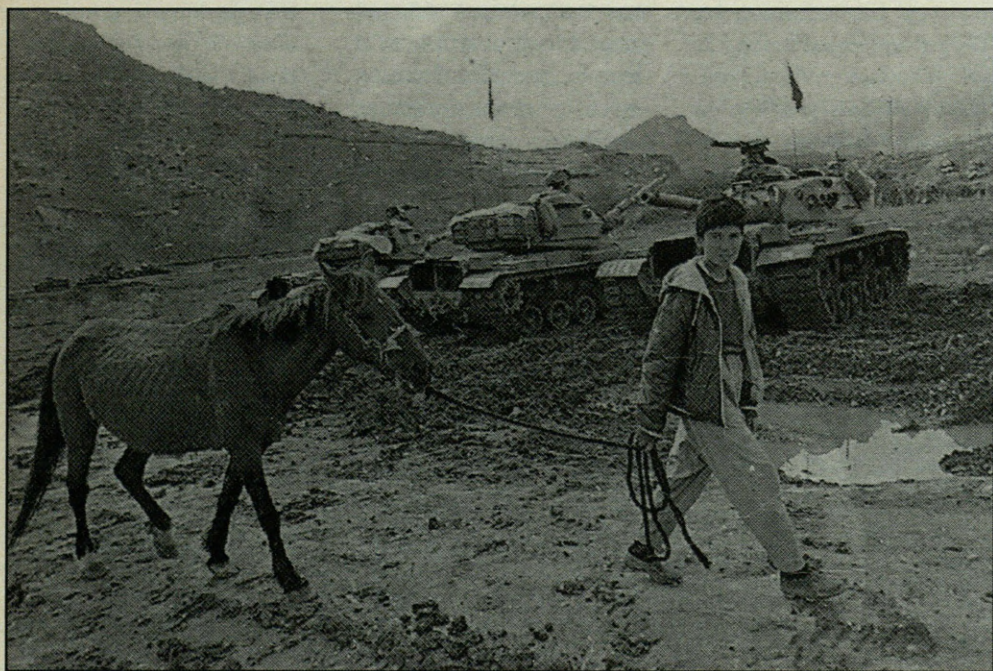
BARNE gatazka edo gerra zibila bizi izan duen herriak, alde desberdinak elkar adiskidetzeko saio eta tresnak behar ditu. Ez ordea ahanzdura eta justizia ezan oinarrituta, Argentina, edo Hego eta Ertamerikako herri askotan gertatu den legez. Hildako edo desgertuak ez dira fisikoki itzuliko, baina haien oinordeko eta oro har hurbilekiko justiziak, etorkizuna eraikitzeko haize bizigarria ekarriko du gizarte horietara. Ahanzdurari dei egiten dienek, mesede kaskarra egiten diote elkar bizitzari. Eskerrak Argentinako Maiatze-ko plazaren amei moduko taldeen kemena eta egoskortasunari, haien esker, herrien memoria historikoak berean dirau eta.

■ INKESTAK CHIRAC ETA JOSPINEN BELDUR

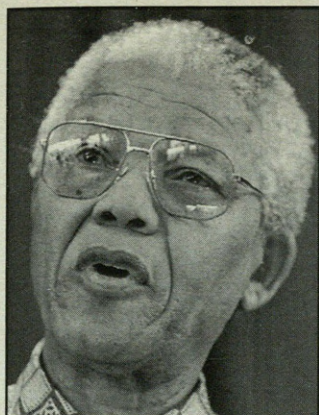
ZER esango dute orain horren samur iruzur egin diguten inkestek? Logika eta zenbakiek Chiracen alde egiten dute lehendakaritzaren bigarren itzuli honetarako: hor dauzka Balladurren botuak, hor -izkutuan- Le Penen mordoxka ere, besteak beste. Alabaina, zuhurtasuna nagusi da oraingoan, eta batek baino gehiagok pentsatzen du kanpainen 'ezkertiar' kutsuz agertu den Chirac eskuintiar gogorra eta populistari baino, Jospini emango diola botoa. Gaitza baina lehenbiziko itzulian ezuztekoa eman digun moduan, bigarrenean botu aurrerazalearen beldurrak Jospin Eliseora eraman dezake. Galduta ere, Jospin PSFren berreraikuntzari ekiteko moduan dago; Chiracek jadanik jai luke.

■ ITALIAN ESKUINA ALTERNATIBA BILA

PDS-K (botuen % 24,6) pentsatu baino boto gehiago atera zuen eta eskuinak, oster, pentsatu baino gutxiago. Berlusconi aurrikusia zegoen, bere indarra telebista eta kanpaina handietan oinarritzen baita; ez du herrietan kanpaina egiteko irudirik. Pentsatu baino lau puntu gutxiago atera zituen Gianfranco Finiren AN izan zen. Ekainaren 11ean Berlusconi zuzenean eragingo dion telebista pribatuari buruzko erreferenduma izango da, eta Berlusconi aurka ateratzen bada, dituen hiru telebistetatik bi galtzeaz gain, bere irudia kaltetuta aterako da. Italiako eskuinean gero eta gehiago entzuten da: Berlusconi ez da eskuinak behar duen buruzagi aproposena.

Komunikabideetako titularrek Turkia Irakeko lurraldetik alde egiten ari dela -eta zenbaitzutan egin duela- diote. Europarren presioek turkiarren dute eragin sendoa agerian utzi gura izan da baina errealitatea egoskorra da: Irakera sartu ziren Turkiako 35.000 soldaduetatik, oraindik 12.000ek hantxe jarraitzen dute. Iraken gordetzen diren PKK-ko gerrilariak buruhausteak sortaraziko diete, baina gehiago oraindik Kurdistaneko alde hartako biztanleei. Ura eta arrainaren errealitatea ez baita alferrikakoa.

Mandelaren erronka

APIRILAREN 27an Hego Afrikak urte bete egin zuen bertako kolore guztietako herri-tarrak, lehenbiziz historian, beren lehendakaria hautatzera joan zirenetik. Nelson Mandelak urtebete darama lehendakaritzan, baina Hego Afrikako gehiengo beltzaren arazoak konponbidean jartzeko, egindakoa itsasoa hustu asmoz baldeaa erabiltzearen tankerakoa da. Datu harri-garriak ehundaka daude. Hona hemen bakarra: beltzek (populazioaren % 75) errentaren % 27,6 jasotzen dute; zuriek (% 13) errentaren % 61,2. Zuriek izan duten -eta duten- boterearekin ez da oso argia izan behar horri itzulua ematea kostako denaz ohartzea.

Beste puntu garrantzitsu bat: zuluena, edo hobeto esanda Hego Afrikako herriena. Mandelarik errespeta-garriena eta Buthelezi arbuiagarriena egonda ere, zulu-ei ezin zaie Hego Afrikarik inposatu. Tribalismoa ekiditeko, kolonialismoaren ondoren estatu-nazioaren eredu zentralista nagusitu zen Afrikan eta honek porrot egin du. Beste bide batzuk ere saiatu beharko dira.

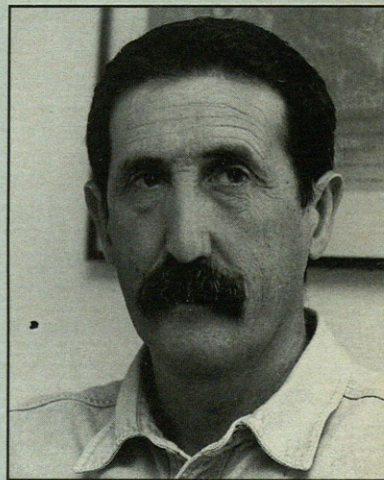
MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Arlette gorria

F

RANTZIAKO Lehendakaritzako Hauteskunde-en lehenengo itzuliaren emaitzak azaletik begiratzuz, ez du ematen gauza asko aldatu denik. Presidenteak ezkerrearen eskuetan jarraitzen zuen baina gobernu-a eskubitarra genuen. Beraz, bigarren itzulian boto metaketak Chirac bihurtuko balu presidente, gauzak bere tokian jarriko liriateke.

BAINA sakonago begiratzan badugu, ikusiko dugu, badaudela aldaketa franko. Aspaldiko partez, Frantziako egoera soziala pil-pilean dago: 500.000 sinadura «soldata jeitsi gabe, 35 orduko astearen alde». Greba gogorrek edonon (lantegi okupazioak, entresariari bahiketak, kaleko istilu gogorrek etab.). Apirilaren 8an berrogeita hamar mila gorako manifestazioa egin zen Parisen «je prends la droite» lemapean: Eskubidea lanpostu bat izateko; eskubidea etxebizitza bat izateko; eskubide berdina denontzako. Langabetuek, kale gorrian daudenei, arrazakeriaren erasoak jasaten dituztenek osatzen zuten manifestazio horren zati nagusia. Alegia, boto emaitza aldetik, eskubi edo ezkerreko «alderdi moderatuak» nagusiak izaten jarraitzen duten arren, «muturrak» handitzen ari dira, erradikalizazio sozialak sortzen duen protesta giroaren ispilu edo adierazle bihurturik.

JOSE IRIARTE «BİKILA»

ZUTIKeko kidea

ZORITXARREZ bi muturrak ez dira hazi pareko. Azken urteetan eskubi muturra ari da indartzen eta loditzen, bere burua den Le Pen zerri lodikotearen antza. Horri esker, eskubi klasikoaren garaipena F.N.ko botoaren eskutik izango da, eta horrek bere ordaina izango du ezbairik gabe. Hala ere, pozgarria deritzot, Lutte Oubrier-en ordezkari den Arlettek izan duen gorakada nabarmena. % 5 mitiko hori gaingitzea ez baita gauerdiko ahuntzaren eztula. Batez ere jakinikan zer nolako programaz agertu den: «etekinak izanda langileak kaleratzen dituzten enpresen indennizazio gabeko expropiazioa», «alokairua jaitsi gabeko 35 orduko astea», «inbertsio sozialaren gorakada nabarmena» etab... Dirudienez, ideia horiek erakargarriak izan dira zenbaitentzako.

Erradikalizazio sozial horrek zer nolako eragina izango duen aurrera begira? Hori da nere jakinmina, eta ez, zeinek irabaziko duen bigarren itzulian.

Sinn Feinn eta gobernu britainiarra biltzetik gertu daudenean

Mesfidantza usaina Derryko kaleetan

Derryra iritsi eta berehala zeharkatu dugu Boyne ibaia, protestanteen auzoak -% 20- eta katolikoek -% 80- banatzen dituen ibai handi eta ederra. «Derryn nazionalistok nagusi gara, hemen guk agintzen dugu», diosku Tony gure kontaktuak, guztiz sinetsi barik baina baita harrotasun apur batekin ere.

100.000 pertsonako hiria da Derry eta udaletxean, John Hume'k zuzentzen duen SDLPren eta Sinn Feinen artean 30 zinegotzietatik 20 dauzkate; 15 lehenek eta 5 bigarrenak.

Inguruetan ibili ondoren, laster kontura liteke Polizia eta Britainia Handiko Armadaren koartel eta dorre erraldoiak noren beldur diren. Alde protestantean baina ibaiaren alde katolikora ematen duten dorreak, IRaren granada eta morteroen beldur, hesiz tinko babestuak daude; alde protestantekoak ez.

Derryko zentroa eta gune historiko aldera gorantz abiatuz, 1614-1619 artean eraikitako harresiekin egin dugu topo; herri bat inguratzeko Europar egindako azkenak ei dira. Edozeinek esango luke herria ondo ba-

bestuta dagoela, eta zaindua, ez bakarrik harresien-gatik, gotorlekuaren tontorrean zaindari gisa dauden koartel militar eta kamera eta mikrofonoz jositako kontrol dorreagatik baizik. Derryn «hariztia» esan gura du- garai batean haritz erraldoiak ziren nagusi, gaur egun oster, polizia eta soldadu britainiarren bederatzi koartel eta dozenaka kontrol dorreek ordezkatu dituzte. Dorre batean, ezagutzen ez dudana zenbait tresneriaren artean, zazpi kamera eta 4 mikrofono luze ikusi ahal izan ditut.

Norahi joanda ere okupazio britainiarra ageriko da; alabaina, kaleetan ez da polizia edo soldadurik ikusten, ez Derryn ez Belfasten. Polizia eta soldaduen ohizko irudia desagertua da. Ibili badabilta ordea, noizean behin auto 'ezkuturen' bat ikusten da eta barruan uniforme jantzitako *Royal Ulster Constabulary*-ko poliziak.

Ipar Irlandako Poliziaren % 93 protestantea da, eta arruntenak 6.000.000 bat pezeta (240.000 libera) poltikoratzten ditu urtean. Horrela, apika, hobetoxeago

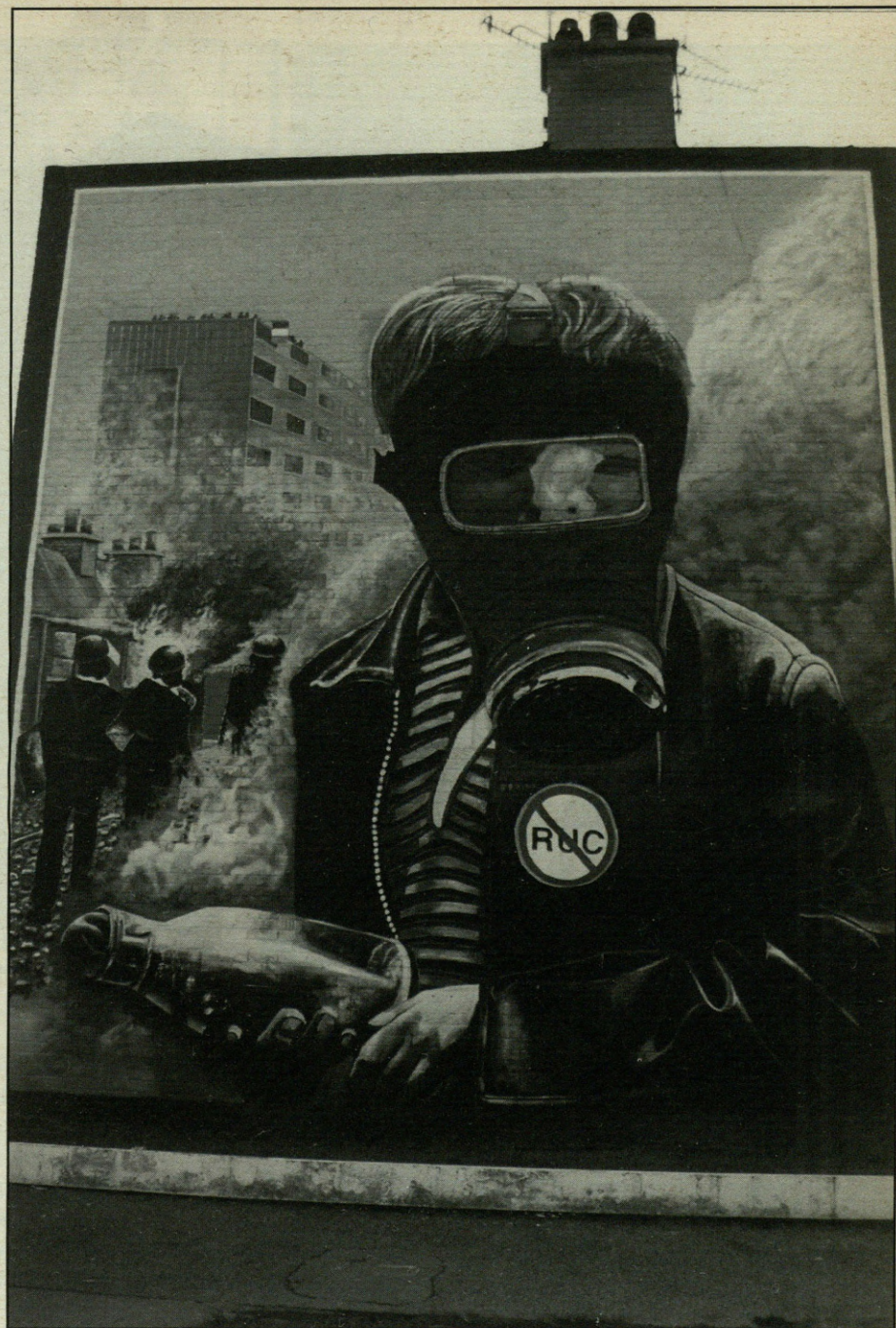
«Azken urte honetan, azken hamar urteotan baino gehiago aurreratu dugu; baina aurrerapen hau aurreko urte guztietako borrokari esker izan da»

PAT RICE

uler daitezke polizia-kopurua gutxitzeko dauden barne erresistentziak. 800 bat soldaduk aldegin du jada, beste 18.000k eta 13.000 poliziek bertan darraite. Antolakuntza honen guztia erdian, datu bitxi bat: Ipar Irlandan gaur egun ez da tortura edo tratu txarrik, «Zaplastekoren bat akaso, baina ezer ez».

Bazko Eguna garrantzi-

tsua da Irlandan: 1916an Dublín abertzale irlandarrak britainiarren aurka altxatu ziren urteurrena ospatzen da. Arratsaldeko hiru-eretan, Sinn Féinek antolatuta, hilerri katolikorainoko ibilaldia egiten da, eta bertan *«Derryn Irlanda batua eta askearen alde borrokan bil diren guztiak omen-duko ditugu»*, diosku Sinn Féineko militante batek.

Bogsideetik abiatu da, 1969ko istilu larrietan katolikoek *Free Derry* (Derry askea) aldarrikatu zuten auzotik. Ordubeteko atzerapenez -oro har orduarekiko zintzotasuna kaskar samarra da- hiruzpalau mila pertsonen ekin diote ibilaldiari. Bi musika banda eta martxaren buruan uniformatutako hamar pertsonen, desfile militarrean, martxa aitzinatzen

dute. Hauen atzean hildakoen argazkiak, loreak eta adin guztietako lagunak. Oihu bakarra ere ez, eta guztiok zaintzen RUCeko hiru ibilgailu blindatu martxaren aurretik. Hilerrira orduko sei ziren.

Bukatu eta derrytar batek euskaldunak bere etxera gonbidatu gaitu. Konfiantza hartu ahala, bat eta bi luzatzen ditudan galderak doaz-

Ezkerrean, Bazko Eguneko martxaren burua Bogside auzotik («Free Derry») ateratzeko unean, eta atzeko paretan hildakoen argazkiak; eskuinean, 1969ko gertakizunak gogoratuz, auzoaren sarreran dagoen murala. Argazkiak: Xabier Letona.

Martinn MacGuinness-en gidaritzapean, herritarrak polizia Derrytik ateratzeko eskatzen. (Arg.:Kearney).

kie bera eta lagunei: «Nola ikusten duzue bake prozesua?». Isilunea. «Britainiarrak jolasean ari dira, bede-

ratzi hilabete ondoren, oraindik Sinn Fein ez da ministroekin bildu». Sinn Fein eta Martin MacGuinness-IRAREN 'ahotsa'- herkideagan konfiantza itzela dute; britainiarrengan, aldiz, mesfidantza izugarria. Azalpen jantziago edo xeheagoekin, erantzunak antzerakoak dira giro errepublikarretan.

Buruzagien segurtasuna

SINN Feineko buruzagiek, ordea, argi dute prozesua luzea izango dela. «Hasieratik genekien hori, borrokan dibardutenek herriak baino pazientzia handiagoa dute. IRA oso batua dago, baina egia da: Sinn Feinen pazientzia ukitzen ari dira, eta herriarena ere

bai», diosku Pat Rice, Belfast ondoko herri bateko Sinn Feineko zinegotzia eta Euskal Herrian jardundako irakasle ezagunak.

Belfasteko bere etxean gaude, ateak eta leihoak bi-koitzak dira, lehenbizi normalak baina ondoren burdinazkoak. Rice jauna zuhurtasunez mintzo da, baina baikorra da, «1985ean mugimendu errepublikarra erabat bakartua zegoen eta horrekin guztiarekin apurtu da, aurrera egin dugu. Azken urte honetan azken hamar urteetan baino gehiago aurreratu dugu, baina aurrerapen hau guztia aurretik egindako borrokatik da. Abertzaleen batasuna, era berean, ezinbestekoa izan da bide boni ekiteko».

Sinn Feinek IRAk armak eman ditzan gobernu britainiarraren baldintza nola gaiditutuko duten galdetu diogu. «IRA ez da garaitua izan, parra zegoen. Nola entregatuko ditu armak, beraz? Britainiarrek abal zuten guztia atzeratu dute prozesua baina jadanik ezin dute gehiago atzeratu. Aurki hitz egiten hasi beharko dira».

Polizia bikote bakarra ikusi ondoren, Belfast utzi eta Derryrako bidean gaude berriro. Ipar haizea hezurretaraino sartzen da eta berotzeko Waterloo kaleko Patters tabernara goaz, Guinnessaz barrenok apur bat berotzera. Bertako kirol nagusia da. Gaueko ordu honetan ez, baina arratsal-

«Koartel eta kontrol dorreengatik okupazio britainiarra agerikoa bada ere, Derry eta Belfastko kaleetan ez da polizia edo soldadurik ikusten»

Uda honetan **OPORRETARA**

JOAN nahi badezu gure bulegoetan

SARTU behar zenuke

BIDAIAK

Gainera, aukeratu nahi badezu, ez itxaron eta erreserba egin. OCA gure programa berezia eska ezazu. Aurretiazko erosketagatik deskontu handiak. Gure eskupapera aurreratu dugu zuk erreserba aurreratu dezazun, eta abantailla denak zure alde dituzu.

DONOSTIA: San Marcial, 1 ● Urbietta, 59

INFORMAZIOA ETA ERRESERBAK: 902 108 108

Dorre zaindaria kentzearen aldeko kontzentrazioa.
(Argazkia: Jarlam Kearney).

deko orduetan 60-70 urteko amona taldeak ere Guinness edo beste garagardo *pinta* banarekin dihardu mahaia-
ren inguruan.

Sabaian ikurrina dago. Aldameneko mahaian preso talde bat, asteburuko bai-
menarekin atera dira kalera. «*Basque Country? Very, very good.*» Saoirse presoen sos-
tenguko batzordekoak, as-
teburuero moduan, itsu-la-
pikoaz dirua biltzen ari dira
tabernaz taberna.

Kieran Pritchard-ek, es-
petxean zazpi urte iragan
dituen 31 urteko preso ohi
eta *saoirse*-kideak azaldu
dizkigu presoen inguruko
kontuak. Errepublikarrak
700 dira eta gehientsuenak
Ipar Irlandako hiru espe-

txetan biltzen dituzte, 30 bat
Ingalaterran daude eta Hego
Irlandan beste 45; hauetatik
jadanik 12 askatu dituzte.
Kondenatuek ordu erdiko
bisita -familiarak zein la-
gunenak- asteen eta behin-
behinekoez hiru; telefonoz
eta postaz harremanak iza-
teko arazorik ez. «1984az
geroztik ez dira presoekin
sartzen, giltzaperaturik bai-
na presoek, komuna anto-
lamenduarekin, euren bizi-
tza zentzu guztietan anto-
latzen dute».

Taberna itxi digute, kan-
poan ipar haizeak hortzak
dantzan jartzen dizkigu eta
bagoaz lotara. Bihar abioia
hartu beharra dago.

XABIER LETONA

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
DONOSTIA

Gerry O'Hara, Sinn Fein alderdiko bozeramailea Ipar Irlandako sei konterrietan

«Horrela jarraitzen badu, prozesua lehertu egingo da»

Sinn Feinen bere auzoko bulegoan harrapatu dugu, Derryn. Lanpetuta dago -elkarrizketan zehar telefonoak zaunka jardun du-, baina hartu egin gaitu. 41 urte eta azken zazpiak zinegotzi lanetan Derryn. IRAren su-etenaren azalpenak emateaz arduratu zenetako bat izan zen

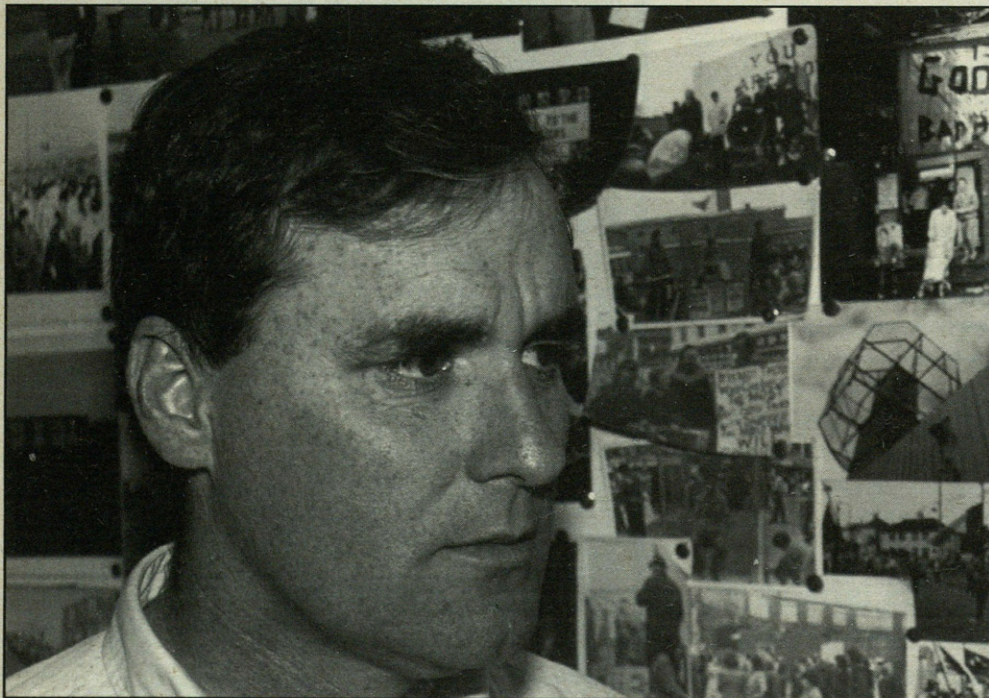
Bederatzi hilabete su-etenean eta Sinn Fein ez da bildu ministro britainiarrekin.

Ezin gara pozik egon prozesuarekin: su-etena eman aurreko urtean guk argi ikusten genuen ingelesak arazoaren sustraietara zuzenduko zirela. Goi mailako

funtzionarioek, tartean Ipar Irlandako ministroak, egoerak guztiz aldatuko zuela iragarri ziguten. Gero ikusi dugu ingelesek benetan gura dutena su-etena luzatzea dela, baina ez dute bake izpiriturik. Su-etena aldarrikatzean, elkarrizketak hiru hilabetera hasiko zirela iragarri ziguten; funtzionario soilekin berba egitea lau hilabete kostatu zitzaigun. Pasatu dira bederatzi hilabete eta oraindik ez dugu ministroarekin biltzea lortu.

Utziko al zaio Sinn Fein iragartzen ari den alderdi guztien arteko elkarrizketetan parte hartzen?

Gobernu britainiarrak bere ministroekin berba egiteko zein prozesuan parte hartzeko IRAk armak eman ditzala eskatzen du; eta gu ez gaude horretarako prest. Guk erroko aldaketa eta eskubide zibilak eskatzen ditugu. Bestalde, desmilitarizazioa izugarri geldo doa: orain arte 19.000 soldatutik 800 besterik ez dituzte erretiratu. Guk elkarrizketa ho-

«Sinn Feinek eta IRAk argi zuten prozesua luzea izango zela». (A.: Letona).

rietan parte hartzea baitmentzen zaien beste indar batzuk baino boto ordezkaritza handiagoa dugu; beraz, demokratikoki jokatuz gero guk parte hartzeko eskubide berdina dugu. Boto guztiei balio berdina eman behar zaie.

Eta Erresuma Batuko Gobernuarekin izandako elkarrizketetan zertan jardun duzue?

Gobernu ingelesak ez du aurretik adostutako agenda ukitu gura, IRAk armak entregatuzala errepikatzen du behin eta berriro, baina guri ez digu uzten desmilitarizazioaren gaia mahai gainean jar dezagun. Funtsean, su-etena luzatuz britainiarrek nazionalisten arteko banaketa bilatzen ari dira. Honen aurrean, protesta eginez, Sinn Feinek jarrera gogoragoa hartuko du eta ingelesei aurre egingo die.

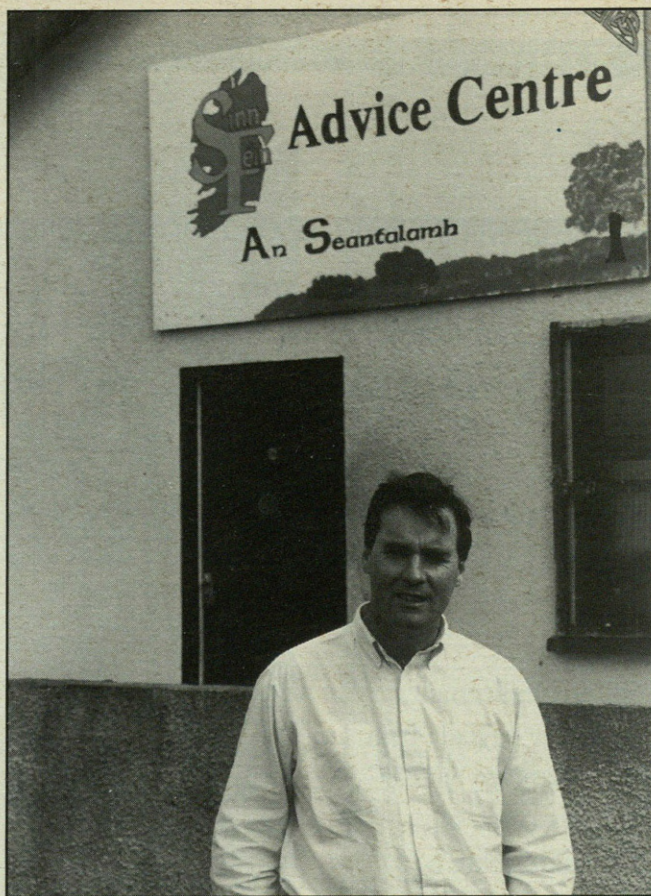
Giro errepublikarretan britainiarrek astebetera Sinn Feinekiko elkarrizketak iragarriko dituztela entzuten da.

Baina ez gaituzte gure herriaren etorkizunaz berba egitera gonbidatu, IRAk armak eman ditzan eta jarre-
rak neurtzeko gonbitea da. Bitartean, Major gainerako alderdiekin bilduko da.

Kalean entzuten denez, errepublikar asko ez dago ados su-etinarekin, «britainiarrak jolasean» ari ei dira.

Etsipen eta deskontentu maila handia dago, egia da, denbora aurrera doa eta ez da aurrerapenik ikusten. Gu

«Etsipen eta deskontentu maila handia dago; gu jendea eusten saiatzen gara baina denbora aurrera doa eta ez da aurrerapenik ikusten»

«Funtsean, su-etena luzatuz gobernu britainiarra nazionalisten banaketa bilatzen ari da». (Argazkia: Xabier Letona).

jendeari eusten saiatzen gara baina prozesuak denbora luzean horrela jarraitzen badu, egoera lehertu egingo da.

Dena den, gobernu britainiarra prozesua luzatzen saiatzen bada, baina zuzen da jakin badakielako denbora gehiago pasatu ahala IRAri gaitzagoa izango zaiola armak hartzea.

Nik uste dut IRAk hori aurririkusia duela eta horretarako prestatua dagoela. Oraintsu adierazi duenez,

Bazko Egunean, IRAk su-etinarekin aurrera jarraitzeko prestutasuna agertu du. Sinn Feinek eta IRAk garbitzen prozesua luzea izango zela.

Izan liteke hori, akaso, Sinn Feinek eta IRAk badakitelako zer gertatzen den eta kaleko jendeak ondoegi ez dakielako?

Ez, diferentzia bakarra da IRAk eta Sinn Feinek prozesuaren luzapenaz ikuspegi errealistagoa daukagula; baina ez da ezer gortetzen.

Hego Irlandako Gobernuak presionatzen al du nabikoa britainiarra?

Daukazuarekin egin behar duzu lan. John Bruton ez da Reynolds bezain abertzalea, baina bake prozesuarekin

konpromezu sendoa du. Nazionalisten blokean guk aurretik joan behar dugu, baina alde berean guztiok egin behar dugu aurrera elkarrekin.

Mugitzen al dira zerbait unionistak?

Oso gutxi. Belfastko Shankill auzoko protestante langile talde batzuk prozesuaren alde agertu dira, baina ez dute oihartzunik. Unionistak Londrestik agintzen dietenean bakarrik mugituko dira.

Unionisten betoa hor da go oraindik; zein estrategia du Sinn Feinek berori apurtzeko?

Unionismoa desberdintasunean oinarritzen da, orduan britainiarrek unionistak Sinn Feinekin berdintasun mailan jartzera behartzen badute unionismoa, suntsitua geratuko litzateke.

Mugimendu errepublikararen helburu nagusia Irlanda osoaren batasuna da. Ba al da alternatibarik?

Ez, baina funtsezkoena da irlandar guztiak mahai baten inguruan biltzea eta autodeterminazio eskubidea indarrean jartzea. Hortik ateratakoak izango du balioa.

Nazionalisten aliantzak eutsi abal izango dio prozesu honetan izan daitezkeen tentsio une gogorrei?

Nazionalistontzat, gatazkari aurre egiteko modua berorren sustraletara begiratzea da, eta britainiarrak mugitzen ez badira, guztiok pentsatzen dugu gatazkara berritzuliko garela. Ahalik eta gehiena egingo dugu: britainiarrek jarraitzen ez badigute bakerako aukera ezin hobe galduko da.

XABIER LETONA

Francisco Aldabaldetrekua, erreminta-makina arloko AFMko lehendakaria

«Euskal Herria erreminta-makina arloan munduko hamaikagarren ekoizlea da»

Espainiako Erreminta-Makina Egileen Elkartek (AFM) urteko batzar nagusia izan zuen joan den astean eta balantzea egiteaz gain, bereziki nazioartekotze prozesua aztertu zuten bertan. Adabaldetrekua, 64 urteko debarra, Elgoibarko Danobateko zuzendari-nagusi laguntzailea eta Iveco teknologia zentroko zuzendari nagusia da.

Zeintzuk dira Batzar Nagusitik atera diren jarduera lerro nagusiak?

Une hau berezi samarra da,

plan estrategiko bat lantzen ari gara eta. Funtsean AFMk elkarteko 85 enpresei sinergiek sor ditzaketen era guz-

tietako zerbitzuak eskaini nahi dizkie: ikerkuntza, langileen formazioa, koordinazioa... Horrez gain, beste lerro garrantzitsu bat gure taldearen nazioartekotzea da, gure ekoizpenaren % 70 atzerrira zuzentzen baitugu.

Esan liteke jada erreminta-makinaren sektorea krisitik atera dela?

1990ean sektore guztiak 103.000 milioi pezeta (4,1 bat miliar libera) fakturatu zituen, eta iaz 60.000 milioi pezeta. 1993. urtearekiko hobetu egin genuen baina oraindik 1990etik % 43ra gaude. Ez da gure kontua bakarrik: Japoniak berak ere 1991n 11.300 milioi pezeta-fakturatu zituen eta 1994ean 6.790, beraz, % 41 gutxiago. Munduan izan den gainbeherarekin bat joan gara.

Aurtengorako aurrikuspenek gorakadarekin goazela dioskute, jadanik fakturatu duguna eta dauzkagun eskaerekin, 103.000 milioi pezetara ez gara iritsiko baina seguruenik 80.000 milioiak pasatuko ditugu.

Beraz, kanpai-botsa entzuteko moduan gaude?

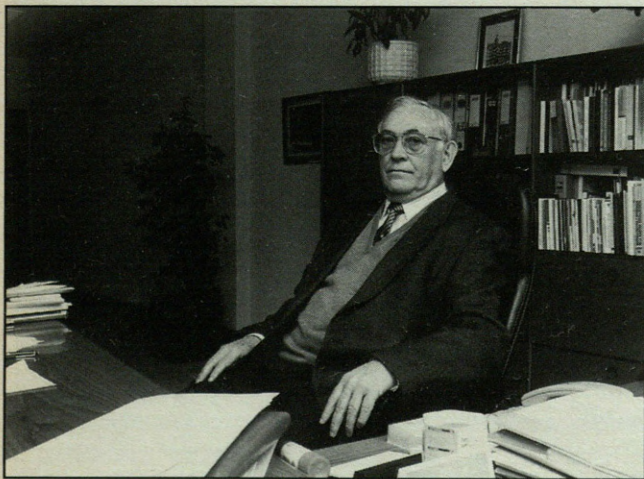
Ez, orain lana badugu baina diru egiturak oso ahulduta geratu dira. Kasurik onean, erreminta-makinan dirua irabaztea oso gaitza da. Orain, gainera, atzerrian erosi beharreko produktuak izugarri garestitu dira.

Krisi garaian enpresak batzeaz asko bitz egiten zen; behar beste batu al dira?

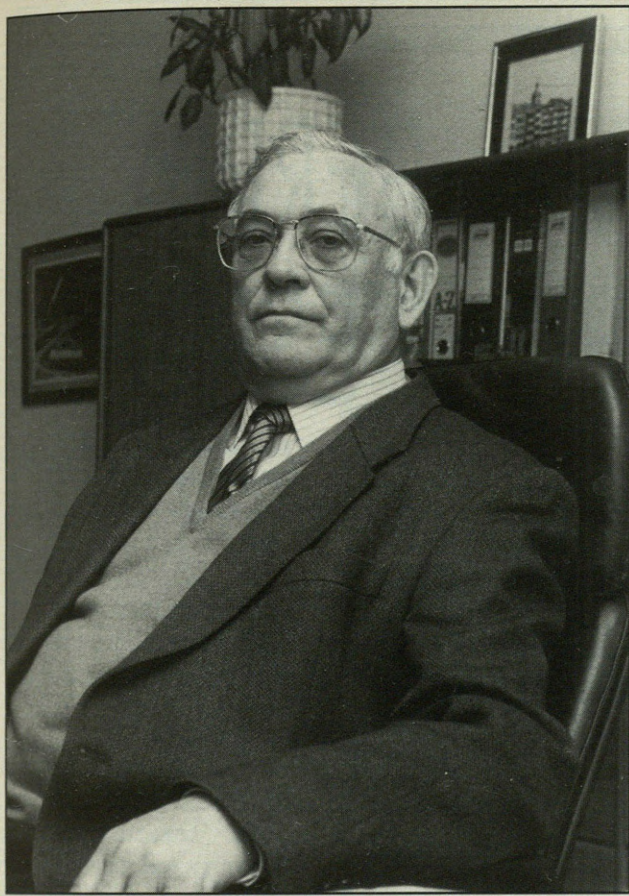
Lau talde osatu dira eta hau oso garrantzitsua da ikerkuntzarako, finantz sendotasunerako, hornitzaileen aurrean indarra agertzeko... Nire ustez beste enpresa batzuk ere bide hau jorratu beharrean daude, eta ez da samurra, oro har hemen enpresa oso sakabanatua dago eta.

Zeintzuk dira sektorearen arazo nagusienak?

Lehiakortasuna. Mundu mailan ondo lehiatzeko produktua egin behar dugu. Lehiakortasunak bi alde dauzka, bata egilearen esku, barne mailakoa: produktua ona egitea eta sare egokia antolatzea, saltzeko moduko kostuak... Bestea enpresatik kanpokoa da: lehia-

«Aurrera begira AFMk sinergiak bultzatu eta nazioartekotzea landu behar ditu». (Argazkia: Alberto Elozegi).

«Tecnologia mailan Europako gorenean gaude». (A.: A. Elozegi).

kortasun ez-zilegia, dolarren paritatea... Ezin da eduki, esaterako, egon izan den moduan, dolarra artifizialki 90 pezetan... Barnekoak enpresak berak konpondu behar ditu baina kanpokoak Administrazioak.

Erreminta-makina esportazioan oinarritzen da. Pentsatu al duzue estrategia zehatzik atzerriko merkatuetara indarrez iristeko?

AFMk laster 50 urte egingo ditu sortu zenetik, eta atzerrian gehien parte hartu izan duen elkarte da. Azoka egitarau oso zabala dugu eta, akaso, urtean zehar hogeitik gora azoketan izaten gara: Milan, Bilbo, Txina, EEBB, Portugal... Hitzaldiak egiten ditugu, bilkurak, merkataritza-bidaia anto-

latzen dira mundu osoan. Gure produktuak asko ikusten dira atzerrian.

Zein da, Espainia mailan, euskal erreminta-makinaren egoera?

Estatuko erreminta-makinaren % 85 EAEn dago. Hau kontuan hartzen badugu, Euskal Herria mundu mailako hamaikagarren ekoizle nagusia da eta gure produktuak mundu mailan lehiakorrak dira: Alemania, Suitza, EEBBekoekin lehiari jarduten dira. Ezin duguna da Taiwan eta antzerakoe-kin lehiatu, hots, makina arruntak egiten dituztene-kin. Baina makina hauek desagertzeraz doaz. Bestela, Europa mailako teknologiararen puntan gaude.

XABIER LETONA

DIRUAREN HOTSA

Dolarra

I**PARRAMERIKAKO** ekonomia, urteko bere Barne Produktu Gordinaren (BPG) % 4,5eko hazkunde sostengatua izaten ari da eta inflazioa % 2,9koa.

EEBBen garapen hau, mundu ekonomiaren dinamizatzaile gisa jardun beharko lukeena, bere dibisaren egoerak ilunduta du erabat. Dolar amerikarra, nazioarteko merkatu eragiketetan erreferentzia gisa erabilitakoa, artifizialki? ahul mantentzen da Alemaniako markoa edo Japoniako yena moduko diruen aurrean.

Japonia eta Estatu Batuen arteko merkatal arazoak, adibidez automobilaren industriarekin lotuak, dolarren ahultasun honen atzean daude.

DOLAR merkeak, inportazio amerikarrak eta beste merkatu batzuekiko esportazioak samurtzen ditu.

Alemania eta Japonia, egoera honek zuzenean eragindako herriak, beren interes tipoak jaitziz dolarren igoera behartzen saiatu ziren, horrekin inbertsio handiagoen bila doazenez dolarrean inberti zezaten saiatu ziren. Bestalde, helburu berdinarekin, FMI (Nazioarteko Diru fondoa) EEBB presionatzen saiatzen da.

Guztien helburua, FEDak (Amerikako Erreserba Federala edo Banku Zentrala) bere interesak igo eta aurrekontuaren defizitaren murrizketa mesedetu dezala da, horrela dolarra beste dibisa batzuekiko automatikoki indartua aterako da eta nazioarteko inbertsioa berriro erakarriko.

DOLARRAREN ezegonkortasunak zuzenean eragiten dio Europako Diru Sistemari. Pezeta zuhur mugitzen da eta, Alemaniako markoarekiko jarrera nahiko onarekin, dolarrak eragindako tentsio hauetatik urruntzea lortu du.

Egungo egoeran, finantz merkatuak lasaitu asmoz, dolarren aprezioazioa komeniko litzateke, baina merkatuek ez dute epe laburrean dolarrak posizioak berreskuratuko dituen konfiantzarik. Beraz, ezegonkortasunak jarraitu egingo du.

Marcial Herrero Zabaleta

Bankoako ekonomilaria

INDUSTRI-IRAULTZA BERRIA EKOIZPEN GARBIEN ESKUTIK

Ekoizpen garbia izan dute hizpide, besteak beste, Tolosan ospatu diren Zumardi natur jardunaldiek. Greenpeace erakundeak ere hauetan parte hartu duela eta, Xavier Pastorrek «industri-iraultza berritzat» duenari heldu diogu datozen orriotan.

Xavier Pastor Greenpeaceko Espainiako lehendakaria. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

PRODUKTUA hondakin arriskutsuak sortarazi gabe eta toxikotasunik gabe» egiten duen ekoizpen prozesua da «garbia» deritzona, Dolores Romano hondakinetan aditu denak adierazi digunez. Ekoizpen garbiko sistematan produzitutako ondasunak prozesu biologikoekin eta ekosistemekin bateragarriak dira bere bizitza ziklo osoan; kontzeptualizazio, diseinu eta materialen aukeraketa proze-

suan, alegia. «Lehengaiak lortu, prozesatu eta garraiartzea, manufaktura-zioa eta produktuaren merkatu-erabilera ere barne lirateke. Gainera, produktuek material ez-toxiko, be-

rrerabilgarri eta konpongarriez eginak behar dute», Romanok azpimarratu digunez.

Egungo industri ereduekin kontrajartzen du Xavier Pastor Greenpeaceko

**«Gero eta energia gehiago erabili behar den sineskera zabaltzen saiatzen da egungo energi planifikazioa, industriagileentzat diru-iturri delako
XAVIER PASTOR**

Espainiako lehendakariak produkzio garbiarena, «industri-iraultza berria» deitzen diona. Egungo industri eredua baliabide ez berri-garri, energia 'zikinen' erabilera eta hondakin toxikoen sorreran oinarritzen den bitartean, ekoizpen garbiak «garapen eredu kontrolagarria, eta osasun publikoa eta ingurugiroa babestean oinarritzen da», honen ustez. Egungo eredua «kutsatzailea, lanean babes

eza dakarrena eta zabarkitua den bitartean, ekoizpen garbiak osasungarriak eta ziurak izan eta prozesu eta teknologia berri eta eraginkorrak eta «merkatu irudi on bat» dutenak aldarrikatzen ditu Pastorrek. Kutsadurari dagokionez, kontrolatu edo neurtu beharrean «aurrez neurriak hartzea» proposatzen du, ekoizpen garbien ezaugarri nagusi.

Kutsaduraren aurrean

Bi joera ikusten ditu Greenpeaceko partaide den Dolores Romanok industrien sortutako hondakinei aurre egiteko: «Lehenengoa kutsadura produzitu ondoren tratatzen duena da; bigarrena, ekoizpen garbiei dagokiena, batere kutsatu ez dezaten produkzio sistemak egokitzea litzateke». Lehenengo joeran kokatzen dira «hondakinen tratamendurako» sistema guztiak, errauskailuak eta tratamendu fisiko-kimikoak, besteak beste. Joera honen arabera, egungo teknologiak kutsadura inguruarekiko maila «onargarrietan» mantentzeko.

Bigarren joera, aldiz, 80ko hamarkadan sortu zen nazioarteko guneetan itsasoa kutsaduratik babesteko, eta hortik ingurugiroaren babesarako beste guneetara zabaldu zen. Honen oinarria prekauzio-printzipioa da, hau da, ez dela naturara osagai kutsatzaile batere isuri behar kaltegarria ez dela ziurtatzen ez den bitartean. Kutsaduraren prebentziorako programen bitartez garatzen da, beraz.

Aurretiazko neurrien programa hauek dira, hain zuzen ere, ekoizpen garbien oinarrietako bat Xavier Pas-

Produkzio garbiaren oinarritzko urratsak

- ✓ Arreta jarritz gutxiago kontsumitzea; ohiturak horretara bideratzea, alegia.
- ✓ Baliabideak aurreztu eta energia berriztagarriak soilik erabiltzea, aniztasun biologikoa gordetzearen.
- ✓ Erabakiak taldean hartzea.
- ✓ Informazioa publikoa izan dadin eskatu, industria eta agintarien erantzukizunak ziurtatzearen.
- ✓ Langilearen segurtasuna bermatu, industria toxikoetako langileena hain zuzen ere.
- ✓ Janari eta oihaletatik produktu kimikoak ezabatzea ekoizpen prozesuan.
- ✓ Ekoizpen garbiko auditoriak agintzea enpresen prozesu osoa garbia dela ziurtatzeko.
- ✓ Isurkin toxikoak saihestu industri plan baten bitartez.
- ✓ Hondakin toxikoen

na bermatu, industria toxikoetako langileena hain zuzen ere.

✓ Janari eta oihaletatik produktu kimikoak ezabatzea ekoizpen prozesuan.

✓ Ekoizpen garbiko auditoriak agintzea enpresen prozesu osoa garbia dela ziurtatzeko.

✓ Isurkin toxikoak saihestu industri plan baten bitartez.

✓ Hondakin toxikoen

isurketa gelditu, zabortegi eta errauskailu berriak eraikitzea geldituz.

✓ Produktu kimiko toxikoen ekoizpena gelditu.

✓ Teknologia eta hondakin arriskutsuekin egindako merkataritza debekatu.

✓ Hondakin toxikoen birziklapena eragotzi.

✓ Prozesu toxikoak buhurtzen dituzten indutrigileak salatu, eta publikoak egin.

torren arabera, «produktu toxikoak merkatutik pixkanaka desagertarazi eta debekatzearekin batera». Programa hauen finantzaketari dagokionez, oinarritzko bi irizpide proposatzen ditu. Lehenengoz, orain hondakinen tratamendura zuzendutako diru publikoa ekoizpen garbietara zuzentzea. Bigarrenik, ingurugiroarekiko kostuen erantzule enpresak berak egin daitezela.

Profesional berriak

EKOIZPEN garbiei dagokien eremu profesionala zabala da eta, oraingoz, berria. Lehengaien eta produktu toxikoen azterketarako zientzilari eta teknikoak, eta osatzear dauden alternatiben mekatur-itzenbideak lantzeko ikerlari eta enpresak dira ekoizpen garbientzako behar profesional na-

gusiak. Gainera, egun enpresetan «ingurugiro arduradun» direnek araztegien zainketaz ez, baina prozesu eta alternatiba ez kutsatzaileak bilatzea lukete lanbide ekoizpen mota honetara egokituz gero.

Ekoizpen garbiak, ordea, ez dira ideia edo asmo bakarrik. Ipar Europan, Estatu Batuetan eta Kanadan lortu dira orain arte egitasmo arreratuak, baina Euskal Herrian, gutxi badira ere, saio batzuk hasi dira martxan jartzen. Nafarroan, esaterako, Iberdrolarekin harreman dutako enpresa hidrauliko batek proiektua sortu du herrialde osoko hornidura haize-energiarekin egiteko. Kromoarekin lan egiten duen Bilboko enpresa batek ere isurkin kutsatzaile batere ez egiteko egitasmoa jarri du martxan,

prozesu garbia, alegia. Proiektu honen oinarria sortzen diren kromo sorrera guztiak ekoizpen prozesuan berreskuratzea da —kontuan izanik kromoak duela prozesu osoko toxikapen gaitasun handiena—, «zero isurpena» lortuz.

Eskaria eta eskaintza energian

EKOIZPEN garbien kontzeptuarekin guztiz lotuta ageri zaigu energi planifikazioarena. Xavier Pastorren ustez, egun energi iturriak «kontsumo ez-eraginkorrean eta ekoizpen mugagabeen oinarrituta daude, azken hau batez ere erregai eta baliabide nuklearren arabera». «Eskaintzaren ikuspegian» kokatzen du Greenpeaceko Espainiako arduradunak aipatu eredu hau, «sortzen dituen ingurugiro arazoak jaramon egin gabe gero eta energia gehiago erabili behar den sineskeraz zabaltzen saiatzen baita, energia gehiegi sortuz eta alferrik galduz industriagileentzat diru-iturri delako». Ikuspuntu

«Ekoizpen garbiei dagokion eredua, batere kutsa ez dezaten produkzio sistemak egokitzea litzateke. Ez, ordea, produzitu ondoren tratatzea»

DOLORES ROMANO

**Euskal Herrira
etorri zen
Greenpeaceko
ordezkaria,
Tolosako natur
jardunaldietan
parte hartzera.
(A: G. Garaialde).**

honen bultzatzaileek zentral berriakeraikitzea beharrezkotzat agertarazten dute, «sistema protekzionista baten babestuta».

Honi kontrajarritako ereduak kokatzen du, ordea, ekoizpen garbiei dagokion

planifikazio energetikoa, «eskari ikuspegikoa» hain zuzen ere. Energi eraginkortasuna du oinarri, hau da, beharrezko zerbitzuak lortzeko behar dugun gutxieneko energia sortzea. Honen zera dakar, askoz ener-

gia gutxiago erabiliz sortu behar direla ondasun berberak, energia alferrik galtzea eragotziz. Energi aurrezpen honen adibideak teknologiaren garapenarekin gero eta ugariagoak dira, esaterako, egungo elektrogailuek duela hamar-hamabost urte baino askoz gutxiago behar dute zerbitzu bera emateko. Bonbila berrien kasua jartzen digu adibide Pastorrek: «100 watioko bonbila arrunta erabili beharrean 20ko modernoa

erabiltzen badugu, ebuneko 80ko energi aurrezpena egingo dugu zerbitzu berberetan».

Duela lauazpabost urte munduan martxan diren ekoizpen garbiek, beraz, bide anitz dituzte jorratzearekin. Eremu profesionala, energiari dagokiona, teknologiei dagokiena... Guztiak beharrezkoak Greenpeacekoak izendatzen duen «industrializazio berrirako».

ARANTXA ERASUN

■ Ekoizpen garbiak ez dira ideia edo asmo bakarrik. Proiektu aurreratuenak Ipar Europan, Estatu Batuetan eta Kanadan lortu badira ere, Euskal Herrian saio batzuk hasi dira martxan jartzen

Argi ikusten ez baduzu, zatoz MULTIOPTICASera. Zure eguzkitako betaurrekoak preziorik distiratsuenekin graduatuko dizkizugu. Montura eta graduaturiko kristalak **9.800 pezetan**. Argi ikus dezazun. Eta beti MULTIOPTICASen garantiarekin, zure zerbitzura 450 baino optika gehiago dituen 1. mailako Zerbitzu Optikoa.

ZINKUNEGI

MULTIOPTICAS

ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba

Hernani, 4 - DONOSTI

Tomas Linaza, Cabo Verden deportatua

«Bizimodu burgesa egin daiteke, baina hemen beste zer baitengatik gaude»

Hamaika urte beteko ditu laster Tomas Linaza lemoarrak Cabo Verden deportaturik. Bertan ezagutu zuen Ivonne, eta elkarrekin izan dituzte Ema eta Anton seme-alabak. Hogei urtetan ikusi ez dituen lagunak bisitan joanda alboan dituela, bertako deportatuen egoerari eta Afrikako estatu horri buruz mintzatu zaigu, tartean 4.000tik gora kilometro ditugula.

CABO Verdeko Praia hiri-burua dagoen Santiago irlan bizi da Tomas Linaza egun, duela hiruzpalau aste iratzari berri den sumenditik hogeit bat kilometrora. «Mendebaldera gelditzen zaigu irla eta gauez, eguzkia ezkutatzan denean, kea sumenditik gora ikusten da; laba ere asko bota du nabi-gabe ugari sortuz» diosku lemoarrak. Herrialde horretako Gobernuak larrialdi egoerari aurre egiteko Estatu Batuei eta Portugalari eskatu die, besteak beste, laguntza. Deportatuaren ustez, «politika oso pragmatikoa erabili du hemen gobernuak, Afrikarentzat beti izan da eredu. Afrikan dagoen nabi-gabea hemen nolabait mu-

rriztuta dago. Oso pobeak baitira irla hauek eta hala ere baldintza oso onak dituzte osasun eta bezkuntza arlotan. Ustelkeria maila, gainera, oso baxua da». Gobernuak eskatutako laguntzari dagokionez, horrek ordaina izan dezakeela dio; «hala uste dut».

Herri mailan laguntza taldeak antolatu omen dituzte sumendiaren berpiztearen ondorioz eta jendeak, bere aldetik, lanordu bat eman du, lana egiten dutenek behintzat. «Guk ere eman dugu». Hala ere, herri hau ez du Euskal Herria bezain solidariotzat, «nabiz eta horrelako ekimenak ikusten diren hemen, gure herrian horrelako zer bait gertatuz gero

Ivonne emaztearekin bizi da Tomas Linaza Cabo Verden.

jendea gehiago mugituko litzateke».

Deportatuek Cabo Verden bizi dituzten baldintzei buruz mintzatu zaigu le-

moarra. «Nabi duguna egin dezakegu: lana, ikasi, irlatan zehar mugitu... baina estatuko muga ezin dugu iragan». Irten ezin dutenez,

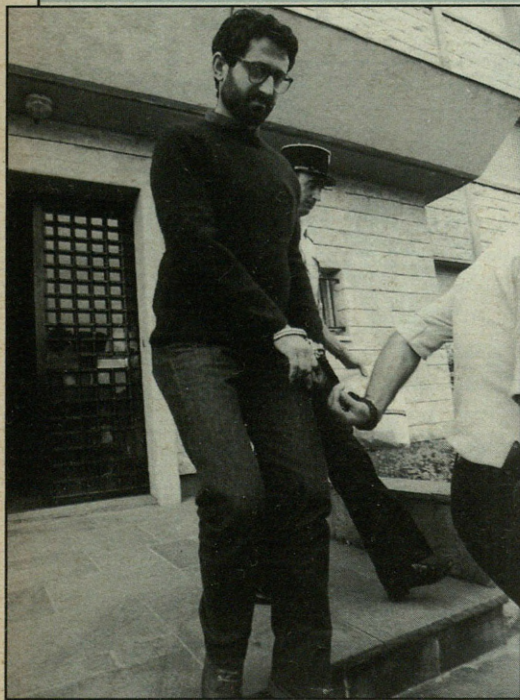
«Gure kasuan ziurtasuna ezinezkoa da»

Orain arte deportatuei agindutakoa, Cabo Verdetik ez direla bortxaz aterako alegia, bete egin du Gobernuak, «eta hori beti esan digute». Ziurtasuna, hala ere, beren kasuan ezinezkoa dela deritzo. Uruguayko estradizioak gertatu zirenean, beranduago Kuban eta Santo Domingon zeuden erbesteratuen estradizioa ere eskatu zutenean, «batzuk

kezkatu egin ginen, beste batzuk ez hainbeste... Nik nolabaiteko lasaitasuna badut, baina gure gorputza eta burua edozer-tarako prestatu behar dugu. Paseko begaztiak gara gu, gaur bemen eta bihar han».

Espainiako Gobernuak Euskal Herriaren kontra zeraman estrategiaren barruan harrapatu zutela us-te du Linazak: «Duela ia hamaika urte egokitu zitzaizdan niri deportazioa, baina beranduago egokitu balitzait, seguruenik Espainian amaituko

nukeen». Lemoarra 1981ean atxilotu zuten Ipar Euskal Herrian, Mitterrand boterera iritsi zen garaian. Espainiako estradizio eskaerari baiezkkoa eman zioten hasieran, baina Mitterrandek, «kos-tata», ezezkoa eman zuen. Kaleratu zutenean, sei hilabete beranduago, presoak areagotu egin ziren eta «deportazioa izan zen orduan Espainiako Gobernuak hartutako estrategia. Gerora, ikusi zutenean deportazioek ez zutela ezertarako balio, entrega zuzenak eta beranduago epaiketa ondorengoak bezalako formulak etorri ziren». Aurreneko fasean atzeman zutela eta, ez zaio ahanzi ordurako «GAlen estrategia» ere jada martxan zegoela.

1984ean, erbestean, bigarren atxilotu zuten.

hainbat zailtasun egokitzen zaizkie, ikasketekin esaterako: «Endika Iztuetak eta biok bemen amaitu genituen erizaintza ikasketak, eta orain ezin dugu espezializazio ikastarorik egin bertan ez dagoelako aukerarik». UNEDen bidez ikasten dute deportatuek Hego Euskal Herriko unibertsitateekin harremanean, Tomas-en kasuan Psikologia li-

soilik egin ditzakete urrutetik, UNEDen aukerak horretara mugatuta izaki. Praiaiko ospitalean lanbide duen erizaintza arloan ikasteko, beraz, oraingoz ez du aukera gehiago. «Gainera, nik familia dut eta ez dut denbora gehiegirik etxean ikasten gelditzeko. Lan asko egiten dugu, zortzi-hamar ordu egunean, eta etxera joatean ikasteko hasteko

gogorik ez dugu izaten».

Cabo Verden deportatuek duten agiri bakarra kanpotarrei ematen zaien egoitzabaimena da, «eta horrela ez dugu abalmen juridikorik bemen». Santiago irlan Tomasekin batera Endika Iztueta eta Emilio Martinez de Marigorta deportatuak bizi dira. Hamabi dira guztira orain, Juanra Aranburu kidea itota hil zitzaientetik. Gainontzeko bederatziak, Mindelo irlako San Vicente herrian bizi dira: Rosa Alkorta eta Felix Manzanaz Axular semearekin, Yolanda Beruete eta Jose Mari Pagoaga bikotea, Jose Migel Bustintza, Joxean Ibañez, Anjel Lete, Patxi Errementeria, Joxean Olaizola eta Patxi Lopez.

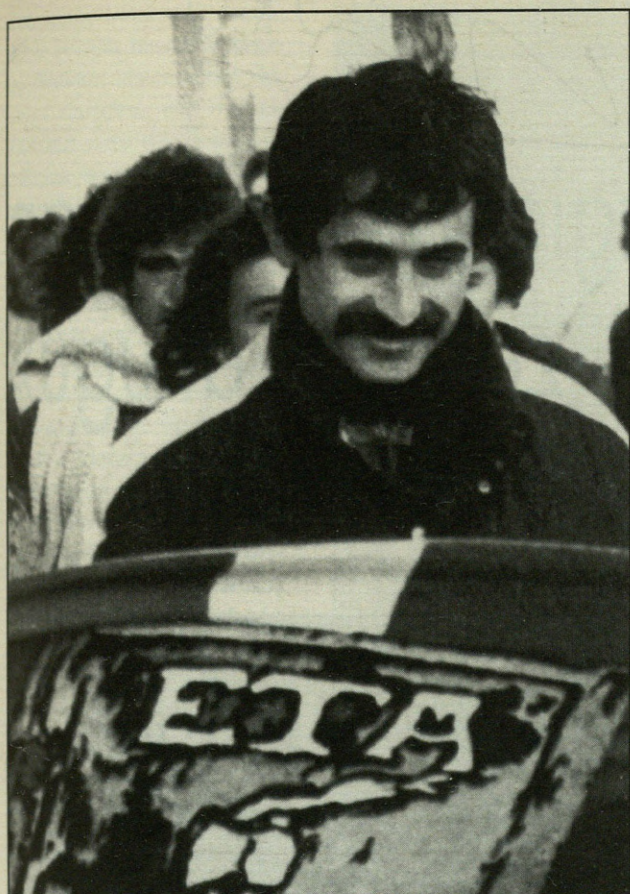
Hauek bisitatzeko

«Gure bizimodua beti borroka izan da, eta hona etorrita inguruan ikusten dugu duten amets bakarra dirua eta boterea dela»

100.000 eta 150.000 pezeta artean (4.000-6.000 bat libera) ordaindu behar dituzte familiarteko eta lagunek bidaian. Izan ere, hainbat eskala egin beharra dago Afrikako irla horretaraino iritsi ahal izateko: Bilbotik Madrilera, Madrilatik Lisboara eta hortik Portugaleko nazioarteko aireportura, Cabo Verdera eramango dituen hegazkina hartzeko. Oztopoak oztopo, gurekin hitz egiten ari den bitartean Tomasek hogeitun urtetan ikusi ez dituen lagunak ditu alboan, 4.000tik gora kilometro eginda bisita egitera joan zaizkionak. Bertan ere irla batetik bestera bidaiatzea oso garesti (20.000 pezeta inguru) gertatzen zaie, eta beraz, noizean behin baino ez dute elkar ikusten Praia eta San Vicenten bizi diren deportatuek.

Herri pragmatikoa

CABO Verdeko herritarrek normalean ez dute beren egoeraren berri izaten. Tomas Linazaren ustez, «herri bonetan ez dute idealismoarekin zer ikusi handirik. Kanpotik nazioarteko kooperazioa dela eta etortzen diren atzerritar dirudunak bezalakoa naizela uste dute, kooperantea». Ez dute ulertzen, adierazi digu Tomasek, «bemen errefuxiatuta nagoela esaten badiet, ez baita oso jende

Duela hamaika urte deportatu zuten lemoarra.

idealista. Euskaldunak di-rela esaten omen dute beti, baita zenbaiti beren egoera azaldu ere, «*baina pena merezi duenari bakarrik, uler-tuko duenari, ez gara ka-lera txartel batekin joaten 'ni euskalduna naiz, ez naiz espainola eta ez naiz kooperantea' dioena*». Jasa-ten duten errepresioa batez ere psikologikoa da: «*Eus-kaldunak izanik beste herri batean gaude, beharturik; jokoz kanpo bezala gaude. Gainera, gure bizimodua beti borroka izan da eta ho-na etorrita ikusten dugu inguruan amets bakarra dirua eta boterea duela ber-tako jendeak*».

Zaila egiten ei zaio horre-lako herri batean bizitzea, bere herrian ezin egoteaz gain beren ideiekin «*batare*

ados» ez dagoen herri bat inposatu baitiete: «*Horretan deportatu guztiak gaude ados, gaitza da bestelako kultura duen herrian bizi-tzea*». Bertan bizimodu bur-ges batean bizitzeko bal-dintzak badaudela dio, «*bai-na gu beste zerbaitengatik gaude hemen eta horregatik nabari dugu errepresio psi-kologikoa, Euskal Herrian ezin dugulako egon hain zuzen ere*». Herri arrotz ho-rretan egin du familia, or-dea, Tomasek, Ivonne cabo-verdearrarekin izan baititu Emmanuela eta Antton Xa-bier seme-alabak. Hauekin batera, besteak beste, itxa-roten du «*herrira itzuli ahal-izateko askatasunaren egu-na*».

ARANTXA ERASUN

aizu!ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak

Helbidea.....

Tnoa..... P.K.....

Herria.....

Herrialdea.....

Bankua.....

Sukurtsal zka.....

Kontu zka.....

Urte osorako harpidetza:

Hego Euskal Herria: 6.300 pta.

Ipar Euskal Herria: 11.300 pta.

Atzerria: 11.300 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1. goa

40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

«Bertso kontuetan agian arinegi joan eta gauzak gehiegi zehaztu ditugu»

Bertso doinutegia» plazaratu berria du Joanito Dorronsorok. Ia 2.200 doinu bildu ditu, aurretik bertsolaritzaren ale ederrenak bilduz argitaratu «Bertsotan»i jarraipena emanaz. Bere bizitzako hemezortzi urteko lanaren emaitza da. Eta berriak biltzen jarraitzen du.

Bertso doinuak bildu eta sailkatzeko lan honen basierako lanak kontatzekoak izango dira...

Beste asko bezala ni ere autodidakta naiz. «Bertsotan» liburua egiterakoan mila gauza zeuden erabakitzeko: zein aukeratu, zer-

«Estilo zaharreko bertsolariek sufritu dute txapelketa eta neurtzearekin» dio Dorronsorok, 80ko hamarkadatik bertsolaritzan egin den lan handiari begira. (Argazkia: Alberto Elozegi).

gatik, nola eskaini, eta abar. Bertsoak biltzen hasita, 1977 aldean, doinuak ere sailkatu behar ziren, eta bakoitzari adierazpen bat ipintzen nion alboan.

Horrela hasi nintzen fitxategia antolatzen, eskuz bi fitxa eginez: batean izenburua eta sailkapena —zortziko txikia, handia...— eta bestean doinu horretaz

neukan informazio guztia: non aurkitu nuen, zeinen antza hartzen nion, partitura... Geroztik, ordenarean sartu ditut.

1980an ipintzen duzu bertsolaritzaren mugarri bat, «Amurizaren txapelketa» delakoan.

Lehen liburuan hasita, historiaren atal bakoitzerako izen bat hartzen dut: Per-

nando Amezketarra, Xenpelar, Bilintx, Pello Errota, Txirrita, Basarri eta bere ingurukoak. 1936koa mugarrigarbia da, Basarrik txapela irabazi zuelako, eta Amurizak irabazi zuen txapelketak ipini zuen bestea 1980an.

Erreflexioa da aro honen ezaugarri bat. Lehen, bertsolari izatea gauza misteriosua zen, dohaina, berez-

kotasuna. Ikasi ezin zena. 80tik aurrera ikasi eta irakatsi daiteke, sistema bat du, azter daiteke, eta irakas-kuntzan sartu da. Bertsolari eskolak sortu dira, eskolartako materialak ere bai, eskolarteko txapelketak antolatu... Teorizazio handia egin da, arte lan bat azter daitekeen moduan. Txapelketen eragina gero eta nabarmenagoa da eta —Basarriren garaietatik bazetorren— idatziaren eragina handia.

Bertsolariak errazkeriarako joera du, eta ordainetan sekula baino doinu geiago dakizki; bala diozu liburuan.

Garai batean bertsolari bakoitzak bere doinua zuela esan daiteke, eta normalean hartan kantatzen zuen: Txiritaren doinua, Zepairena, Saibururena... Duela lauorgeri urte Oiartzun aldean sei-zazpi doinurekin aritzen ziren, hala zioen Manuel Lekuonak. Gaur bakoitzak igoal dauzka berrehun-hirurehun doinu, sailkatuta, ariketa asko egiten du jendeak, asko entzuten du. Beharra ere askoz handiagoa dute. Ikusi zer betekada hartu duen jendeak «Kantatzera nijoa neska mutilari» doinu horrekin.

Aldiz zuk «Sastarretik basita...» deitzen duzun bori, betiko zortziko txikia, ez da entzuten...

Moda kontua da, eta inertzia ere agintzen du. Lazkao Txikiren denboran kantatzen ziren doinuak

ezagutzen dituzte gaurkoek, baina asko ez dituzte erabiltzen. Boladak izaten dira.

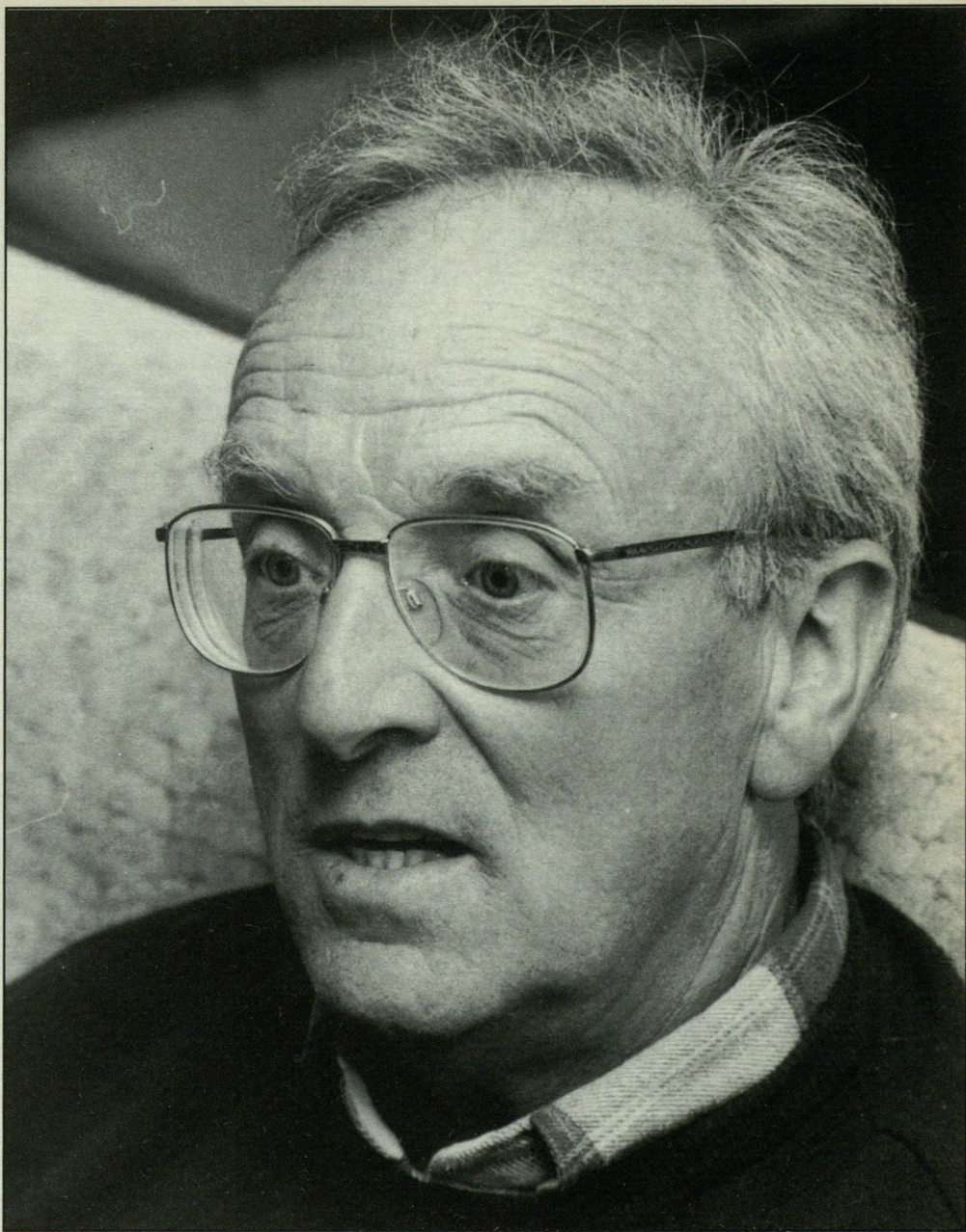
Doinuaren zehaztasunak ere badu zerikusia, txapelketan batez ere: doinua justu-justu hainbeste silabakoa

izatea nahi da. Zuk aipatzen duzun doinuan, adibidez, oso erraz egin daiteke zazpikoa bezala zortzikoa, eta epaimahaiak zigortu dezake. Arriskurik gabeko doinua erabili nahi dute.

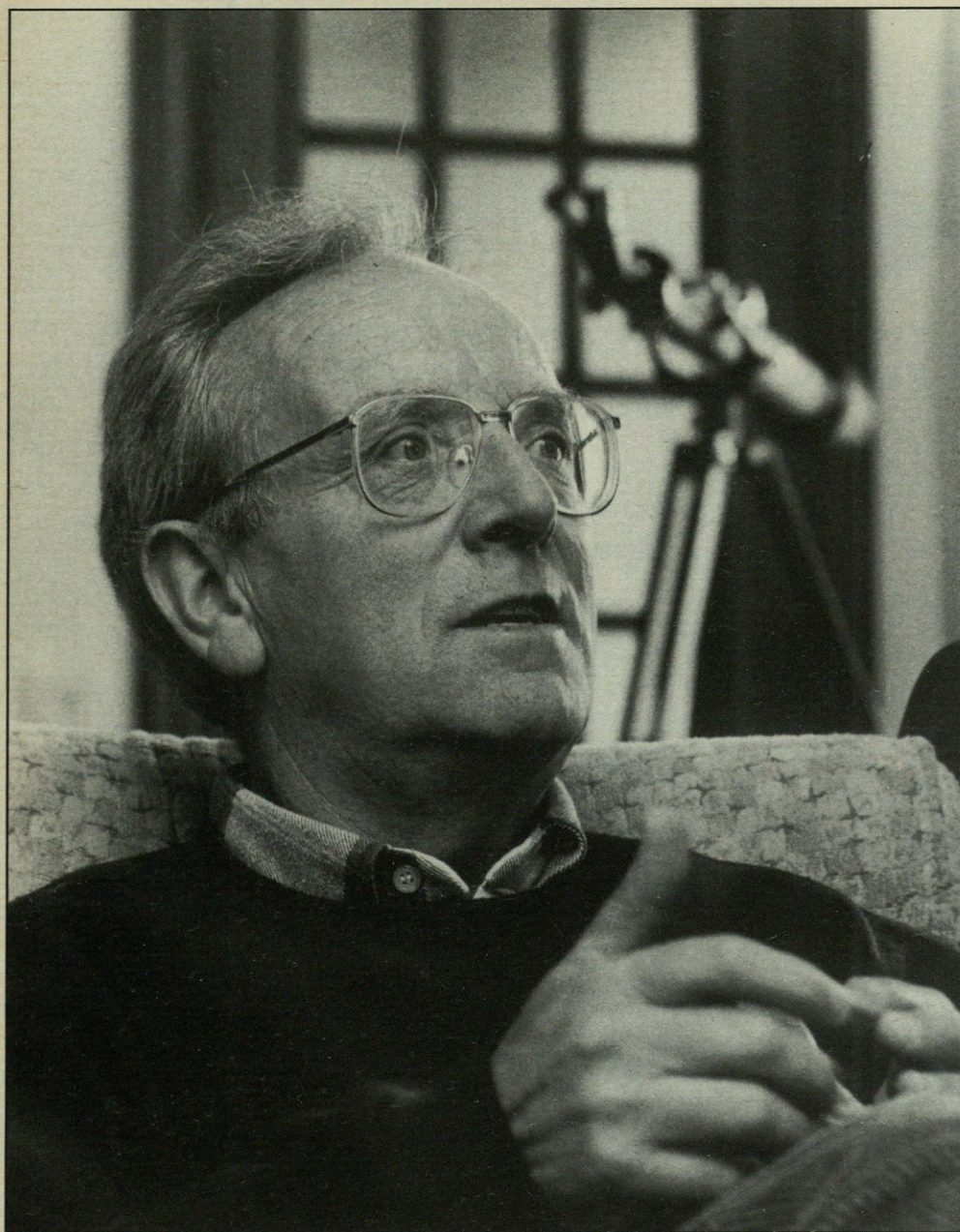
Bertsoa kantatzeko abiadura ere aldatu egin da, mantsotu.

Aspalditik dator, Basarrik berak asko mantsotu zuen. Lehen normala zen hasierako puntuetan edozer esan eta bukaerarako tiro polita.

«Uztapidek bere garaian eta jende artean izan zuen garrantzia galdu samarra gelditu ote den irudipena daukat. Uztapide kantari aparta izan zen, eta hiru txapelketaren irabazle».
(Argazkia: Alberto Elozegi).

«Erritmo arlote samarrak erraz sartzen dira, baina pittin bat zailxeagoak, 5/8 eta beste, euskal doinuei berezitasuna ematen zienak, bazterrera gelditzen dira; erritmo aldetik asko ari gara pobretzen»

«Aita Donostiak ere Iparragirreri ematen dio jipoia. Tonto-tonto, guk geure altxorra eduki eta arinegi besterena hartzea ez zait ongi iruditzen, garbizalekeriatan erori gabe. Fribolitate puska bat egon daiteke, bai».
(Argazkia: Alberto Elozegi).

Basarri hasi zen bertsoa gehiago betetzen, lehenengo puntutik gauzak aurkeztu, logika bat jarraitu, betegarriak kendu eta gari garbia eman behar dela esaten. Basarrik ere patxada handia goz kantatzen zuen Pello Errota eta Gazteluren garaian baino, eta gaur egun gehiago.

Gauzak bere horretan garatzen utzi ala behartu egin behar dira aldaketa batzuk?

Ikusten da bertsolariak ari direla gauza hauek guztiak aztertzen, bilkura eta ikastaroetan. Zortziko txikia, adibidez, ondo ezagutzen dute, bizitasuna duela, jendeak maite duela, baina gauza asko esateko ez du balio eta nagusirako joera dago. Azkartasunarekin berdin. Garai batean nork bertso gehiago bota txapelketa ere jokatu izan da, eta Pello Errotak irabazi zuen.

Azkar egitearen grazia es-

timatzen zen lehen, eta orain ere badago halako erreakzio txo bat mantso kantatzea dela eta. Eskertzen da Lizaoren azkartasuna. Orain, zailagoa da hori txapelketan neurtzea. Eta jendea txapelketarako prestatzen da txapelketak asko markatzen du. 1936a da horretan mugarririk: hor hartu zen txapelketen bidea, Basarrik irabazi zituen hura eta ondorengoak... Zepai eta Txirritak ez zuten luzitzen.

Aita Donostiaren zita bat aipatzen duzu: «Ze pena bertsolari zabarren ibilera libre mugagabea pentagramaren erregletara behartu beharra».

Adibide bat jartzeko, niri gertatu zait Hernaniko Paulo Txikiaren bertsoak hartu eta solfeoan jartzerakoan buru-hausteak izatea. Edo Egi-leorrekin, Loidi-Saletxe zahararekin... Tonu laurdenetan igoal dabil bera, eta zuk tonuak eta erdiak daukazu idazteko. Den-dena ezin duzu jaso.

Maior eta minorrean ere askotan gertatuko zaizu berdin. Erritmoari dagokionez gauza bera, Aita Donostiaren pentagrametan oihartzun zara askotan zailtasunak izan dituela.

Nostalgia kontuak dira, ala gaurko bertsolariek berriro erabil ditzakete borrelakoak?

Ez dut proposamen garbirik, bakarrik azpimarratu egiten dut galdu egingo dela. Eta nire zalantza azaltzen dut, sarritan doinu bat paperean

«Manuel Lekuonaren bidea aztertuz iraultza gerta liteke»

ipini dudanean erabat xuxen ipini ote dudan ziur ez nagoelako. Baina bertsozalea denak badaki aipatu dizkizudan hiru horien bertso-kera apreziatzen.

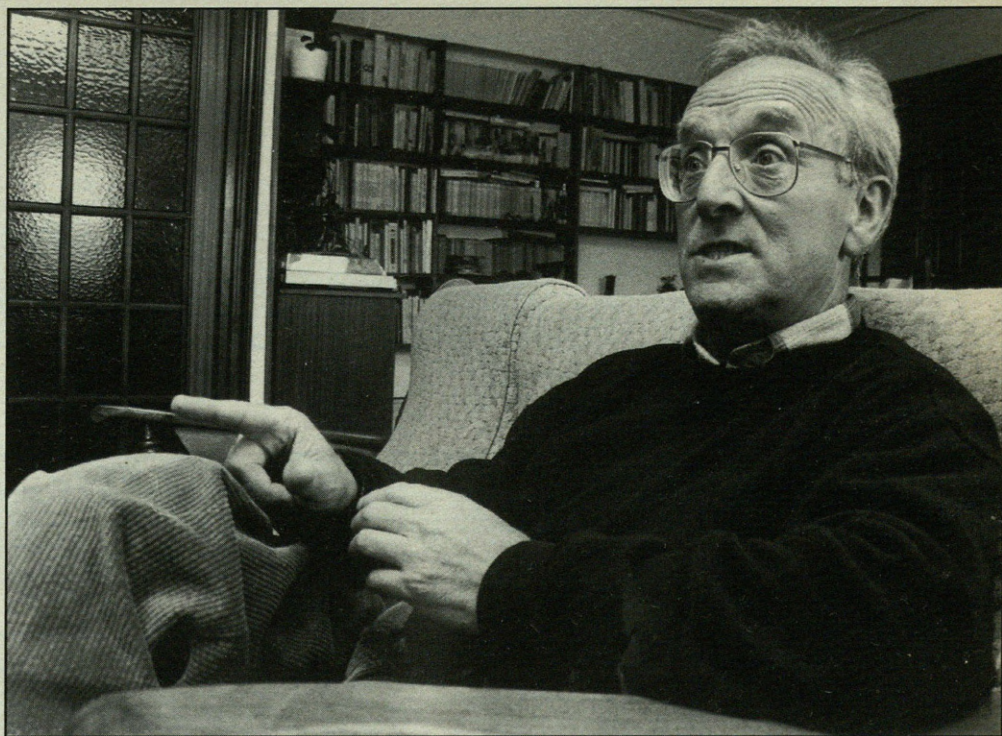
Bertsolaria kantaria ere bada. Gaurkoak kantari onak al dira?

Denetik ikusten da. Badakit batzuk kantua ikasten ibili direla, ahotsa erabiltzen, puntakoak. Eta beste batzuek ikasi beharko lukete. Orain, gainera, gazteek gutxi kantatzen dute. Lehen Elizak egin du lan handia horretan. Zumaian bertan ikusten dut. Ez da herri bertsozalea, baina kantuzalea bai, eta gazteek okerrago kantatzen dute. Doinu aldetik, bertsolari askok belarria erne darabil doinu berriak bilatzeko, txapelketari begira batez ere.

Doinuei nota ezartzera ausartu zara. Ba al dirazuk oso ontzat dauzkazun eta baztertuta penaz ikusten dituzunak?

Bai. Aita Donostiak Nafarroan jasotako doinu batzuk badira, berak oso onak direla dioenak, nik «Bertsotan» liburuetan aipatuak... eta inork beretzat hartu ez dituenak. Bertsolarien batek edo bestek eskatu eta txapelketa baten aurretik luzatu izan diet. Baina ez zaie gustatu, entzuleei ere gustatuko ez zaielakoan. Behar bada gustuak aldatu direlako.

Erritmo arlote samarrak erraz sartzen dira, baina pittin bat zailxeagoak, 5/8 eta beste, euskal doinuei berezitasuna ematen zienak, bazterrera gelditzen dira. Erritmo aldetik asko ari gara pobretzen. Oraintxe dator kit burura Peñagarikano eta Egaña amona-ilobak zirela eta erabilitako doinua, gero Negu Gorriak-ek ere erabi-

lia: «Bertsotan» liburuan azaldu nuen, baina baita Nafarroako bigarren beste bertsioa ere, doinu bera erritmo diferentean, eta zaharragoa. Inork ez du inoiz erabili, konplikatu xegoa delako.

«Zatoz gure kalera, baserriar legera, musika

boiek utzita»... Xenpelar eta Iparragirreraren arteko polemika aipatzen duzu doinu kontuetan.

Ez nator esentzialismo batean sinestera, baina gutxienez Euskal Herriak bere sentimenduak nola adierazi izan dituen jakitea garrantzizkoa da. Aurrekoak on-

«Azkar egitearen grazia estimatzen zen lehen, eta orain ere badago halako erreakzio txo bat mantso kantatzea dela eta».

NORTASUN AGIRIA

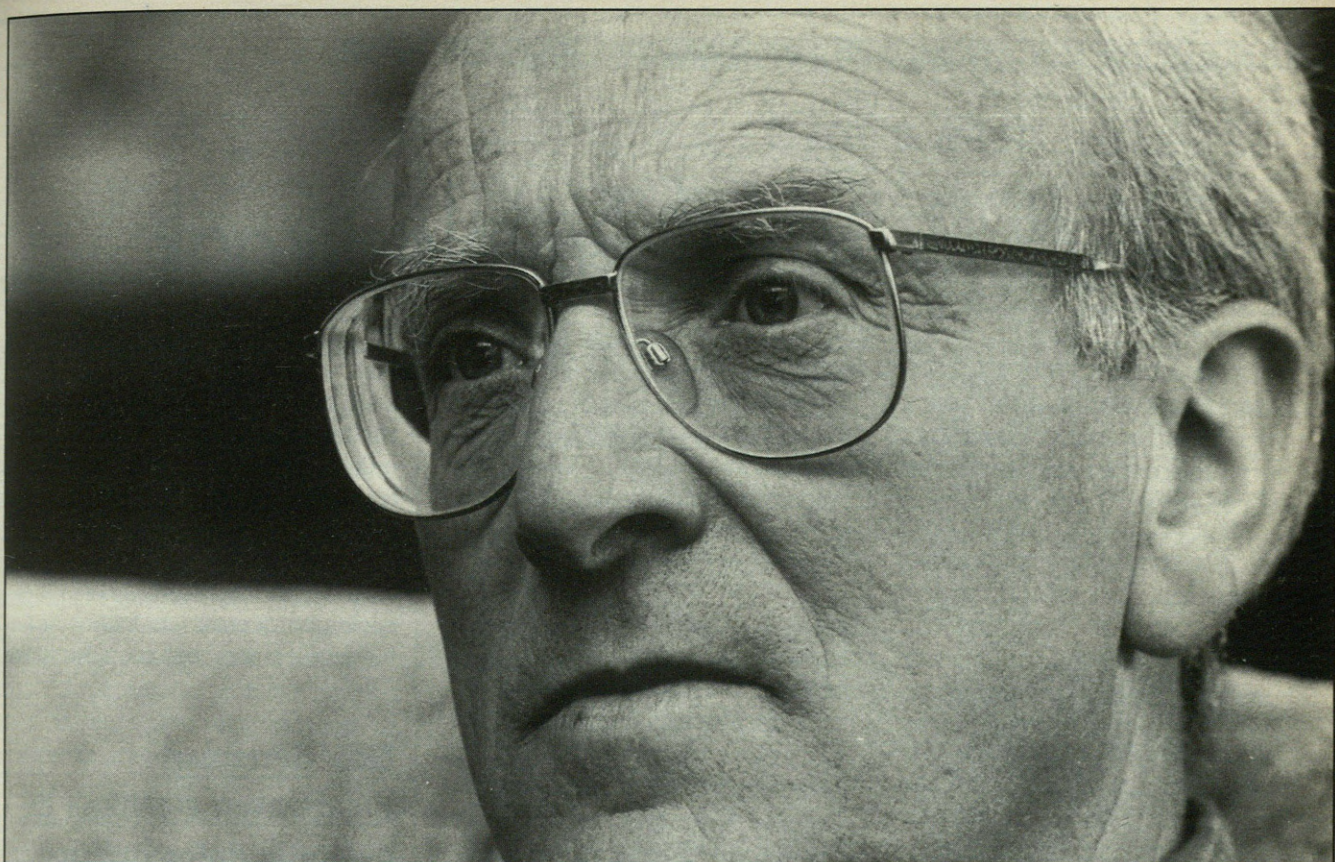
1936an jaio zen Ataun-San Gregorion ● Apaiz egona da Gaintza, Itziar eta Zumaian, eta organista ere izan zen ● Libe emaztea eta Eneko eta Eneritz seme-alabekin bizi da Zumaian ● Lehen liburua osatzeko lanean ari zela bihotzekoa jasan zuen ● Patxi

Goikoleak bere taldearekin Arrasaten sortua eta Zumaiako Dorronsororena izan ziren lehen bertso eskolak, 1980an ● Burdina-lantegi batean aritua zen eta gaur ikastolako irakaslea da ● Lanak uzten dizkion orduak familiarako, paseatzeko edo HBko militante beharretarako erabiltzen ditu ● Beste liburukia osatzeko adina doinu bildu du 92an lauко hau bukatuz geroztik.

MAIATZA DANTZAN

Eguna/Día	Antzokia/Teatro Ordua/hora	Taldea/Compañía	Egitaraua/Programa
Apirilak 29-30 Abril lar/sáb, ig/dom	Victoria Eugenia 20 h. (Donostia-San Sebastián)	Compañía Nacional de Danza Director artístico; Nacho Duato	"Duende" (N. Duato) "The vile parody of adress" (W. Forsythe)
Maiatzak 5 Mayo ost/vie	Lugaritz Kultur Etxea 20 h. (Donostia-San Sebastián)	Búbulus Iliacan	"Amb els cabells en la soba" (C. Salas) "Ja no sabría tomar" (A. de la Peña)
Maiatzak 6 Mayo lar/sáb	Baztartxo (Azkoitia) 22,30 h. (Donostia-San Sebastián)	Búbulus	"Amb els cabells en la soba" (C. Salas)
Maiatzak 6 Mayo lar/sáb	Usurbe (Beasain) 22,30 h.	Iliacan	"Ja no sabría tomar" (A. de la Peña)
Maiatzak 6 Mayo lar/sáb	Dantza kalean (Donostia-San Sebastián)	Ines Boza A deshoras	"Capricho"
Maiatzak 7 Mayo ig/dom	Dantza kalean (Donostia-San Sebastián)	Iliacan Mikel Aristegi	"Ja no sabría tornar" (A. de la Peña)
Maiatzak 12 Mayo osti/vie	Lugaritz kultur-etxea 20 h. (Donostia-San Sebastián)	Mal Pelo La Ribot	"Dol" "Piezas distinguidas"
Maiatzak 12 Mayo osti/vie	Amaia (Irun) 20 h.	Metros-Ramón Oller	"Miénteme por favor" (R. Oller)
Maiatzak 13 Mayo lar/sáb	Amaia (Arrasate) 22,30 h.	Metros-Ramón Oller	"Miénteme por favor" (R. Oller)
Maiatzak 13 Mayo lar/sáb	Victoria Eugenia 20 h. (Donostia-San Sebastián)	Ballet Gulbenkian progr. I	"E i sospiri e le lacrime e'l desio" (V. Wellenkamp) "Jardi tancat" (N. Duato) "Made of dreams" (Itzik Galili)
Maiatzak 14 Mayo ig/dom	Victoria Eugenia 20 h. (Donostia-San Sebastián)	Ballet Gulbenkian prog. II	"Movimiento perpetuo" (C. Paredes) "Kaburjas" (N. Duato) "Tranquillissimo" (V. Wellenkamp) "Adeus...e nem voltei" (G. Ismailain)
Maiatzak 20 Mayo lar/sáb	Victoria Eugenia 20 h. (Donostia-San Sebastián)	A. Nikolais-M. Louis progr. I (A. Nikolais)	"Crucible" (A. Nikolais) "Tensile Involvement" (A. Nikolais) "Blank on Blank" (A. Nikolais) "Noumenon" (A. Nikolais) "Mechanical Organ" (A. Nikolais)
Maiatzak 21 Mayo ig/dom	Victoria Eugenia 20 h. (Donostia-San Sebastián)	A. Nikolais-M. Louis progr. II (M. Louis)	"Porce lain dialogues" (M. Louis) "Station" (M. Louis) "Four Brubeck Pieces" (M. Louis)
Maiatzak 24 Mayo asteaz/mie	Théâtre de Bayonne (Bayona-Baiona) 21 h.	Cie. Maguy Marin	"Waterzoi" (M. Marin)
Maiatzak 27 Mayo lar/sáb	Victoria Eugenia 20 h. (Donostia-San Sebastián)	Trisha Brown	"If you couldn't see me" "M.O."

«Niri gertatu zait Hernaniko Paulo Txikiaren bertsoak hartu eta solfeoan jartzerakoan arazoak izatea». (Argazkia: Alberto Elozegi).

dorengoan jarraipena behar du, zer den gurea eta zer kanpotik ekarria. Aita Donostiak ere Iparragirreri ematen dio jipoia. Tontontonto guk geure altxorra eduki eta arinegi besterena hartzea ez zait ongi iruditzen, garbizalekeriatan erori gabe noski. Fribolitate puska bat egon daiteke, bai.

Manuel Lekuonak bertsoak neurtzeko proposatzen zuen beste bidea aipatzen duzu liburuan. Bitxikeria bezala ala alternatiba gisa?

Ia denok jo dugu errazera, eta zortziko txikia, adibidez, 7-6, 7-6... zela erabaki genuen, eta handiak 10-8. Oso neurri zehatza da, baina zehatzegia behar bada eta bertso zaharrak hartu eta sistemak huts egiten du. Lekuona zaharrak kolpeak

eta azentuak proposatzen zituen neurritzat. Doinu berean silaba gutxiago edo gehiago sartu daitezkeelako, askoz malguago.

Bertso eskoletan-eta urrats asko eman ditugu, nomenklatura bera geuk egin dugu, Xabier Amurizak, Joan Mari Lekuonak, neuk... Eta horrelako bidea hastea zaila izango da. Baina merezi luke Manuel Lekuonak proposatzen duena norbait

«Txapelketen eragina gero eta nabarmenagoa da eta idatziaren eragina handia. Bertsoa arte lan bat azter daitekeen moduan aztertu da»

tek serio aztertzea. Bertso eskoletan irakasten duguna errotik aldatuko luke.

Halako kontzentzia txarra al daukazu, injustiziaren batzuk egin direla eta...?

Behar bada arinegi joan gara, eta gehiegi zehaztu ditugu gauzak, egin behar zen lanaren premiak eraginda. Estilo zaharreko bertsolariek sufritu dute, txapelketarekin eta neurtzearekin.

Manuel Lekuonaren bidea aztertuz gero, iraultza gerta liteke. Erritmoa, doinuaren azentu haiek, doinua esaldiari ongi egokitzea... horiek baloratu beharko lirateke. Zer aztertu asko dago hor.

Uztapidez behin eta berriro oroitzen zara liburuen sarreran. Abaztuxea dugulako?

Irudipena daukat Uztapidek bere garaian eta jende artean izan zuen garrantzia galdu samarra gelditu ote den. Uztapide kantari aparta izan zen, jendeagan sortu zuen zirraren arrazoietakoa bat kantatzeko bere eran zegoela esango nuke. Hiru txapelketa irabazi izana ere hor dago.

Lazkao Txiki batek ez al du bil behar izan merituak mundu guztiak aitort diezazkion?

Bizi zela ere bazuen izena, baina hilez geroztik handitu egin da. Kantakerara sartuz, Lazkao Txiki beti doinuaren jabe zen, ez zen sekula doinuaren mendean jarriko. Bere pentsamendua zihoan erara moldatuko zizun hark doinua.

PELLO ZUBIRIA

Kultura munduko elastikoak

MAIATZAREKIN berotzen hasiak zaizkigu gure bazterrak. Neguko arropak soinetik kendu eta, beso eta izterrak agerian uzteko sasoia heldu da. Uda giroko elastikoak eta fraka edo gona motzak jatzekoa. Elastikoetan gustagarrienak mezudunak dira, du-darik gabe. Hau edo beste aldarrikatzeko aproposenak. Kultura munduan gabiltzan *pret-a-porter*-ari begiratu gero, hainbat eredu aurki ditzakezu aukeran. Bertsolari Elkartearen elastikoa bi aldetatik dator estanpatua: aurrekaldean, Gipuzkoako Txapelketaren irudi gaztea erakusten du, kolore bizitan, eta atzekaldean, txoritxo, eta «*ETBk bizkar eman digu*» dioen mezua. Estu samar eraman beharrekoa dela adierazi dute, eta manga motxe-koak gehiago luzitzen duela. Oraingoz bakarra atera badute ere, giroa berotzen doan heinean, bigarren elastiko

bat ere ateratzeko asmoa omen dute, atzekaldekoari ukitu bat emanez. Elkartean bertan dituzue salgai. Diru justuarekin joateko gomendatu dute, kanbio (bere zentzu zabalean diot) faltan dabilta eta.

AEK, Korrikako elastiko guztiak saldu ondoren, udakoarekin ezin asmatu dabil. Bere baitan AEKren anagrama gordetzen duen eguzkia «*eus-kara hartu*» lemarekin irudikatzea pentsatua zuten, baina tartean Eusko Jaurlaritzarekin dituzten gorabeherak direla medio, modeloz aldatzea erabaki dute, negoziazio prozesuari adarretatik heldu behar zaiolakoan. Elastiko berriaren mezua finkatuta badago ere, «*akordiorako ordua da*», irudiarekin zalantzatan dabilzala aitatu digute. Duela urtebete hasitako prozesuaren gehiegizko luzapena agertuko duen

zerbait izanen da, erlojuren bat edo, eta bi orratz, AEKrena akordioaren ordutik hurbil, eta Eusko Jaurlaritzarena urrun samar, oztopoak nondik datozkeen azpimarratuz. Taila homologatuak plazaratu nahi dituzte, milaka ikasle eta irakasleen soinera propio egokituko direnak, eta itxaropen kolorekoak, kolore beltzak edo ilunak

Bertsolari
Elkartearen elastikoa bi aldetatik dator ornitua: aurrekaldean Gipuzkoako txapelketa ageri da, eta atzekaldean, «ETBk bizkar eman digu» dioen mezua

Bermeon egingo da aurten Udalerrri Euskaldunen Eguna, maiatzaren 7an, «Euskalduna izatearen plazerra Bermeoko itsasaldetik Urdiango sakaraino» lemapean. UEMAko ordezkariak adierazi dutenez, «egun garrantzitsua izango da euskararen berreskurapenerako, aurten EAJ, EA, HB eta Eusko Jaurlaritzako ordezkariak parte hartuko dutelako, iaz Leitzan sinatutakoa berretsiz. Ikusten denez, UEMAren aldeko indarrak sendotze bidean dira. (Argazkia: Xouse Simal).

alde batera utzita. Zazpi herrialdeetako euskaltegien sarearen bitartez salduko dira, eta gauzak ondo badoaz, uda partean hasieran aipaturiko elastikoari helduko diote, euskararen aldeko mezua sendotasunez agertuz.

URTEOTAN jantzi-erantzi erabili duen elastikoa, nahiz eta mezuan baxter kolorerik galdu ez, trazari dagokionez ajatu samarra geratu dela eta, berritzeko asmoa agertu du UEUK, hogeita lau urte eta gero egindako lehen kongresuan. 15etik gora kongresukide bildu ziren elastikoa diseinatzera, eta indarrean atera diren tesien arabera, helburu nagusiei begira, lepo berean sartuko den jantziarekin jarraituko dute, baina neurritz eta tailaz gaur egungo errealitatearen gorputzera egokiturik. Irudi hau izango luke beraz, elastikoak: Euskal Unibertsitatearen ataria, eraikuntza lanetan, eta aurrean, honen alde jarduteko prest dauden estamentu sozial, politiko, sindikal, kultural eta herritarrak biltzen dituen patronatoa, multzo sendo batean. Atarian bertan, oin baten urratsa, urratsez-urratseko prozesuari indar emanez. Aurtengo Larraonako udako ikastaroetan modan jarriko den elastikoa izango da honakoa, bertara hurbilduko direnak goitik behera jantziko dituen.

KULTUR munduaren *pret-a-porter*-az jabetzeko laugarren eredu bat erakutsiko dizuet, Maiatza Dantzan egitasmoarena. Elastiko berezia duzu honakoa, dantza garaikidea promozionatzeko pentsatua, eta eskuratu nahi izanez gero, orain da garaia, gero urte osoan ez baita inon aurkitzen ahal. Ikusgarria da oso, begiak liluratzeko modukoa, eta irudian, oinak buru gainetik gora jasota dituzten bi dantzari agertzen dira, besarkada batean. Ez pentsa jende batentzat bakarrik pentsatua dagoenik elastikoa, edonork eramateko modukoa diseinatu baitute, eta behin jantziz gero, zeu ere maiatzan dantzan hasteko moduan izango zara.

J.J. PETRIKORENA

UHATZAINDIKO URAZ BUSTI

Uzta mehea

H **AMALAU** urte goiko aulkian pasa ondoren, erretiratuko zaigu Mitterrand presidentea. Hona beraz konduen ateratzeko ordua. Euskal Kulturari zer ekarri dio? Lehenbizi aipa dezagun euskal departamendua. Ez da berenaz kulturako gaian sartzen. Baina eragin bat ekar zezakeen sail horretan. Dena dela, ez dugu lortu: hitzeman eta hitza jan digu azeri zaharrak.

Kulturari eta bereziki hizkuntzari dagokiola, egitasmoak ugari etorri zaizkigu agintari sozialisten aldetik. Lehenbiziko urteetan, misio bat ibili zen hemen gaindi, Giordan jaunaren ardurapean, gure beharren aztertze-ko. Bukatzean jaun horrek aitortu zuen euskal kulturari «*une réparation historique*» zor zitzaiola. Zein izan dira ondorioak?

MITTERRANDEK bere aldetik aldarrikatzen zuen «*le droit à la différence*» delakoa. Hain zuzen ere Frantziako ezkerrearen udaberri hartan, hizkuntza ukatuen aldeko lege-gai bat aurkeztu zuten deputatu sozialistek, aintzindari zutela Le Pen secebretoia, gero itsasoko ministro izanen zena. Ez zen guti legegai horrek hitzemaiten zuena: Frantziako Errepublikak jakobino honetan ofizialtasunik ez duten mintzaira gutituei bilinguismoa, elebistasuna eskaintzen zien bizi ofizialeko sail eta mail guztietan: erakaskuntzan, irrati-telebistetan, administrazioan eta abar... Nahiz deputatuen biltzarrean eta gobernuan gehiengo sendoa zuten sozialistek, beren egitasmoa ez dute behin ere bururaino bultzatu, ez eta parlamentuan aurkeztu ere.

Geroztiz hizkuntza gutituen aldeko beste legegairik agertu da parlamentari sozialisten artean, bereziki bat gogoan dut, Destrade 'gure' deputatuak izenpetua. Lehenbizikoa baino ahulagoak ziren. Hargatik beltzena hau da: bihi bat ez dela bururaino joan, ez eta parlamentuan azaldu ere.

BER ildotik, 1992ko udan aldaketa bat gertatu baitzen Frantziako Konstituzioan, emendakin hau txertatu zitzaion: «*Errepublikako hizkuntza frantsesa da*». Karia hortara hexagonoko beste hizkuntzak ere aipa zitaizkeen, batzuek proposatzen zuten bezala parlamentuan bertan. Xede horri atea hertsu zion gobernu sozialistak. Halaber geroztik Europako mintzaira gutituen aldeko Kartaren onarpenari.

Mitterranden aginteak zer ekarri digu beraz? Seaskarekiko lehen hitzarmena ikastolen alde, gainera euskal kultur etxea. Ikusirik gure beharrak, hitzeman zizkigutenak eta erreinu bikoitzaren luzea, iduri zait ez dela gehiegi. Eufemismoa naski.

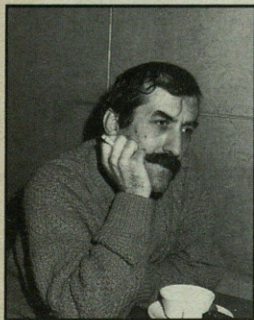
JEAN LOUIS DAVANT

TXUTXU - MUTXUKA

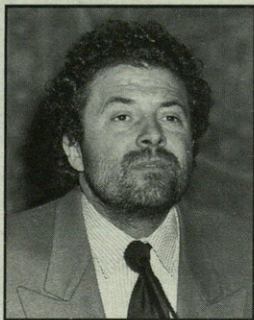
MUSIKASTEK MIGUEL ARIZU ETA PEDRO ALBENIZ OMENDUKO DITU

ERRENTERRIAKO Musikasteren egitasmoa maiatzaren 15etik 20ra bitartera luzatuko da, eta bertan omenaldi berezia eskainiko zaie duela 400 urte jaio zen Miguel Arizu eta duela 200 urte jaio zen Pedro Albenizi. Peñaflorida kaperaren esku izango da aintzinako musikaren eguna; euskal musikari garaikideen egunean, Antonio Lauzirika, Iratxe Arrieta, Juan Gutierrez, Hilario Extremiana, Ramon Lazkano eta Francisco Ibañezen obrak izango dira entzungai; Koruen Egunean, Oiñarri, Euskaria, Sine Nomine, Golden Apple Quartet, Eskifaia eta Andra Mari taldeek jardungo dute, eta azken ekitaldian, Euskadiko Orkestra Sinfonikoak.

NOR - NORI - NORK

RAMON BAREA

zuzendari eta aktore bilbotarraren lehen laburmetraia, «Agur, Toby, agur», Cannesko Zinemaldian izango da, Kritikaren Nazioarteko Astean. Igandeko tragi-komedia bat egin duela adierazi du Bareak, bere inguruko aktore eta lagun taldearen laguntzaz: Alex Angulo, Loli Astoreka, Itziar Lazkano, Esther Basurko eta Saturnino Garcia. Jose Maria Larak ekoiztu du lana. Ate handia zabaldu zaio zuzendariari lehen filme honekin ●

JUAN GARCIA BLASCORI

Nafarroako Unibertsitateko errektore karguan hiru urte pasatxo egin eta gero, agurrerako ordua heldu zaio. Estatutu berrien arabera, hauteskundeak egitea erabaki da NUPen, eta ez aurkeztea deliberatu du, irakaskuntzara itzuli asmoz. Unibertsitatearen autonomia prozesua gidatzea eta estatutuak finkatzea egokitu zaio Garcia Blascori, eta zeregin horietan hamai-ka burukomin izan ditu. EHUrekin hitzarmena sinatuz utzi du kargua ●

TXEMA EGIGURENEK

gidatzen duen Bidean egitasmoa maiatzaren 27an estreinatuko da, Ezpeletan, Ludwig Von 88, Urtz eta Alaitz eta Maiderren kontzertuarekin. Euskal kulturaren berri nazioartean zabaldu eta beste kulturekin txertatzea du helburutzat saio honek, «Euskal Herriatik mundura» manifestuan, eta mestizaiaren aldeko aldarrikapena eginez, agertu dutenaren arabera. Hendaia eta Parisen bi bulego ireki dituzte harremanetarako ●

TEILAK

■ **MARIA ASUN
ARRAZOLA HIL
DA DONOSTIAN**

MARIA Asun Arrazola lekaime eta arte ikerlaria apirilaren 26an hil zen Donostian. 1913an Zestoan jaioa, Donostiako Mariaren Lagundia ikastetxean irakasle lanetan aritu zen urte askotan arte munduari loturik. Irakaskuntzari begira hain zuzen ere, eta ikasleak materialez ornitzearren, hainbat liburu eta testu osatu zituen; horien artean aipagarriena «Errenazimendua Gipuzkoan» dugu, 1967. urtean hiru ataletan argitaratutakoa. Lan honez gain, euskal arteaz, Hondarribiko historiaz (haurrei zuzendua) eta Gipuzkoako arteaz (diapositiba komentatuekin) hiru obra kaleratu zituen.

■ **IDAZLE
EMAKUMEZKOEN
KATALOGOA**

KATALANEZ, galegoz eta euskaraz idatzi duten emakumezkoen katalogo bat plazaratu da New Yorken, Modern Language Association of America argitaletxearen eskutik. Maite Gonzalez, Euskal Idazleen Elkarteko idazkariak lagunduta osatu dute euskaldunen zerrenda, 1987ra bitarteko idazleekin (bilketa lana orduan burutu zen): Rosario Arto-la, Katalina Eleizegi, Rosa Bustinza, Eustaquia Lizundua, Concepcion Unzueta, Maria Dolores Agirre, Balendiñe Albizu, Marian Minaberri, Arantxa Urretabizkaia, Amaia Lasa, Mariasun Landa, Laura Mintegi, Itxaro Borda, Tere Irastorza, Patxika Erramuzpe, Enkarni Genua eta Maite Lazkano.

Txakun eta Mister Saguak-en diskoak dira Iparraldeko musika jarioaren azken emaitzak

Ipar haizea musikan

Pantxoia eta Peioren garaitik, musika sormenik ez da falta izan Bidasoaz goiti. Urte batzuk oihartzun handiegirik gabe, baina iratzarri dira taldeak. Rock gogorrarekin batzuk eta lasaiagoarekin besteak, ipar haizea astindu dute.

«Jo eta Kitto» izeneko diskoa kaleratu berri du Mister Saguak taldeak.

FOLK-ROCK talde andana sumatu da azkenaldi hone-tan iparraldean. Txakunek «Mila sagarroi bide bazte-rean» eta Mister Saguak-ek «Jo ta kitto» diskoak kaleratu berri dituzte eta inguru ho-rretan musika jarioa badela ohartarazi. «Kalitate bikaina erakutsi dute. Ez daukate zertan lotsatu. Agian luza-rorako izango dira eta beste talde batzuk sor daitezen bidea erraztuko dute», esan digu Anje Duhaldek.

Rock gogorraren doinue-kin datoz Beltzez, Mister Sa-guak eta Kerten Egurak. Azken hau orain bi urte sor-tu zen. Gitarrajolea, baxua, bateria eta abeslariak osa-tzen dute taldea eta oraintsu

atera dute bigarren maketa. «Rock mugimendua duela bamar urte inguru hasi zen. Orain arte, oso talde gutxik zuten grabatzeko aukera. Aski berria da taldeek Ipa-rraldean irautea», azaldu du

Beltzez taldeko Iñaki Ospi-talek. 1989. urtean sortu zen Beltzez eta iaz atera zuten diskoa euren kabuz. Hasi zirenetik musikari batzuk aldatu arren, estiloa ia be-rean mantendu dutela «ka-ñeroa» adierazi dute Doni-bane Lohizunekoek.

Musika joera ezberdinak landuz -rocka eta folka tar-tean- jendearen harrera txukuna jaso du Txakun tal-deak. Duela lau urte sortu zen Lapurdin. Aurrez, ber-

**«Kanpora ateratzeko asmoa dugu. Rock estilo honekin Iparraldean geratzeko ez dago aukera handiegirik eta taldea iraunkorra izan dadin beharrezkoa da»
PANTXIX (MISTER SAGUAK)**

Txakun: «Euskal musikaren inspirazioarekin rock modernoa egin dugu»

«Rock-folk martxadun kantuak egiteko nabia- rekin» jaio zen Txakun 1991n. Bete al duzue as- moa?

Buruan beti folk irlandesa genuen, pentsamendu hark ez zigun aldegiten: musika tradizional batekin rock aski modernoa egin zitekeela. Euskal musikaren inspirazioa hartu eta rock modernoa jotzera iritsi nahi genuen. Lehen diskoan ez genuen hori lortu baina bai ordea azken honetan. Estilo bakar batean

aritu ordez, nahastea gustukoagoa dugu.

«Zapatak ari ziren»etik «Mila sagarroi bide bazterrean» diskoraino zertan aldatu da taldea?

Lehen diskoa 93an atera zen eta oso gazteak ginen. Gazteegiak agian, konposaketetarako... Baina ezin genuen besterik egin. Iparraldean garai hartan zerbait eskaini behar zen. Ateratzeko beharra sentitu genuen. Betikoa da, ez baduzu diskoa osatzen ez

zara ateratzen eta ez bazara ateratzen ez duzu diskorik egiten. Iparraldean make- tekin ez da ezer lortzen.

Ordutik, musikari zen- bait joan eta beste zenbait etorri dira: eskusoinuan eta bajuan, esaterako, ez dira berdinak. Bestalde, bi diskoen artean bi urte igaro dira eta bitartean plaza ibili eta ikasi egin dugu.

Zuen bitzetako asko euskal mitologiari lotu- rik daude. Zer dela eta bautatu dituzue?

Interesatzen zaigun gaia da. Iparraldean, Hegoal- dean bezala, kristautasu- nak garrantzi nabarmena izan du eta gure belaunal- dian aldiz batere ez. Paga- nismoaren artean dago euskal mitologia eta baita gure sustraian ere. Eta noski, maite dugu.

Bizi al liteke Iparral- dean musikaz?

Profesionalki ezin da ho- rretaz bizi soilik Ipar Eus- kal Herrian arituta. Horre- gatik Txakun kanpora ateratzeko nahia dugu, euskaraz abestea ez dela muga erakutsi eta Euskal Herri- tik ateratzea helburua dela. Txakunen baitan as- ko dira euskal musikaren eraginak baina hemen Iparraldean eta Frantzian asko entzuten den musika da, eta aldiz, bestaldean ez hainbeste. Hegoaldean orain arte blokatu egin dira musika gogorarekin eta Iparraldean uste dut pasa- tu dugula hori. Orain funky-a eta afro-a erabi- tzen ditugu.

«Euskaraz abestekotan barnealdean soilik ahal» dutela dio Txakunek.

tako musikari bi, Txomin Larronde eta Paxkal Indo, Bizkar Hezurra taldean ze- biltzan. «Folk irlandesa jo- tzen genuen talde barekin eta jadanik gaitak eta gisa horretako instrumentuak sartuak genituen», gogoratu du Paxkalek. Egun sei dira

eta bateria, baxua, gitarra, eskusoinua, gaita, txirula, teklak, perkusioa eta beste hainbat instrumenturekin kaleratzen dira.

Jendeak poema ibiltaritzat duen Xabaltx ere kantari ezaguna bihurtu da H2O taldearekin batera. Doinu

lasaiagoak zabaltzen ditu talde honek. Eta noski, dan- tza-taldeak ere badira Ipa- rraldean: Sustraiak eta Ttu- rruttak, esate baterako. Sus- traiak taldean eskusoinua, gitarra, bateria eta perku- sioak darabiltzate. «Kantu propioak eta denetarik, sal-

sa, rocka, fandango, Ipa- rraldeko mutil-dantzak plazaratzen ditugu», adie- razi digu Jean Marc Behe- retxe Sustraiak taldeko ki- deak.

Muga gaindituz

ZAILA dela aitortu diguten arren, Iparraldetik Hegoal- derako bihurtunea geroz eta aiseago hartzen ari diren taldeak ditugu parez pare. Paxkal Indoren esanetan, «komunikazio arazoa da batipat, baina badira Ipar Euskal Herrian artista zen-

bait Hegoaldean oso eza-
gunak direnak. Luzaz segi-
tzen badugu, ez da mugarik
izanen». Txakun eta Mister
Saguak-ek sasoi berean dis-
koa atera izana ez da kasua-
litatea Anje Duhalderen iri-
tziz: «IZk eta Jama Larre-
buruk lagundu dute horret-
an. Ekoizpen etxeek be-
mengo taldeen promozioa
egin nahi dute orain».

Euskal Herri barneko
muga gainditzeaz gain, ha-
rantzago iristeko asmoa
dute, bestalde, Mister Sa-
guak, Txakun eta Sustraiak
taldeek. Pantxix, Mister Sa-
guak-eko kideak azalduta-
koari jarraiki, «Frantzia eta
Espainiara ateratzea pen-
tsatua dugu. Rock estilo bo-
nekin Iparraldean geratze-
ko ez da aukera gebiegirik.
Taldea iraunkorra izan
dadin mugitu beharra da-
go. Datorren irailean, Fran-
tziara abiatu eta bertan bira
egitea buruan darabiltela ere
jakin ahal izan dugu.

Aretoen faltaz kexu

PLAZA-TALDEEKIN aldera-
tuz euren buruak ezaguta-
razteko aukera murrizta-
goak dituztela eta kexu dira
kontzertu taldeak. Inaki Os-
pitalet azaldu moduan, «be-
rriko jai orotan antolatzen
dira dantzaldiak. Kontzer-
tuak, berriz, gutxi; ostiral
eta larunbatetan, eta herri
batzuetan soilik. Modu
beretsuan mintzatu da Ker-
ten Egurak taldeko Kun-
tzulu: «Gu bezalako talde
asko dira. Label modukoa

Argazkiko Turruttak taldea eta Sustraiak plazarik plaza ibili ohi dira.

ere montatu dugu 'Erdizka'
izenekoa eta kontzertuak
eskaintzen ditugu, baina
urri eta txikiak». Aipatu tal-
dea bi edo hiruhilero taula-
ratzen da. Mister Saguak-ek,
berriz, urtean batez beste 25
kontzertu eskaintzen ditu.

Gai horren jiran galdegin
dugu Euskal Kultur Era-
kundera. Erakundeak el-
karteekin batera kontzertu
zenbait antolatu ohi ditu.
Elkarte ezberdinek progra-
mazioa antolatu eta EKERi
interesatuz gero honek di-
ruari dagokion kudeaketa
bideratzen du. «Bordeletik
jasotzen dugun dirua mu-

gitzen dugu. Hala ere,
Baionako jazz festibalerako
ez bezala, kontzertuei zu-
zenduriko aurrekontu fin-
korik ez da», jakinarazi du
Daniel Landart Euskal Kul-
tur Erakundeko kideak.

Kontzertuak eskaini eta
entseiatzeko lokal egokien
eza erantsi beharreko bu-
ruhaustea da musikari
hauen iritziz. Ez da esena-

toki handirik Lapurdi, Na-
farroa Beherea eta Zubero
aldean. Daniel Landarten
hitzak hartuz, «Garapen
Kontseilua sortu eta bainbat
abolu eman ditugu are-
toak bermoldatzeko. Mau-
leko zinema gela... baina ez
dituzte zarata aldetik behar
diren baldintzak betetzen».

MAITE ARTOLA

«Bordeletik jasotzen duen dirua
bideratzen du Euskal Kultur Erakundeak;
baina kontzertuei zuzenduriko aurrekontu
finkorik ez da»

DANIEL LANDART

Pagola Mintegiak

(1903an sortua)

- Baratza, frutarbolak eta lorategigintza
- Parke, jardín eta berdeguneen proiektu, egite eta zainketa
- Zuhaitz apaingarriak, zuhaiskak, koniferak, landare bizikorrak, harritartekoak, urterokoak, igokariak eta frutarbolak.

Portu auzoa, 51 "Portu-berri" - 20.120 HERNANI (Gipuzkoa)
(943) 55.24.47 Fax: (943) 33.05.57

ARGIA

astero etxean

ARGIAren harpidedun izan zaitez

× ARGIA etxean hartzeak
abantaila guztiak ditu

× Zenbaki guztiak jasoko
dituzu, kalean baino % 20a
merkeago

× Euskal Kulturaren
Urtekaria etxera iritsiko
zaizu

× ARGIAren eskaintza
bereztan parte hartu ahal
izango duzu

ORAIN ARGIAKO
HARPIDEDUN EGINEZ
GERO HAUETAKO
KONPAKTO, BIDEO
EDO LIBURU BAT
ESKURATUKO DUZU

DOHAINIK

TTAKUNen
KONPAKTOA

"EUSKALDUNEN AMERIKA"
JOSEBA ETXARRI

"AINGERUAREN BIHOTZA"
BIDEOA

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	HELBIDEA _____
TFNOA _____	HERRIA _____
POSTA KODEA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTSAL HELBIDEA _____	SUKURTSAL ZKIA. _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____	
Entitatea	Kontu zenbakia
Sukurtsala	K.D.

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

KIOSKOAN
BAINO

%20a MERKEAGO

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria
11.600 pzta

Ipar Euskal Herria
685 libera

Espainia 11.600 pzta

Beste Atzerriak

15.100 pzta

Airez 23.850 pzta

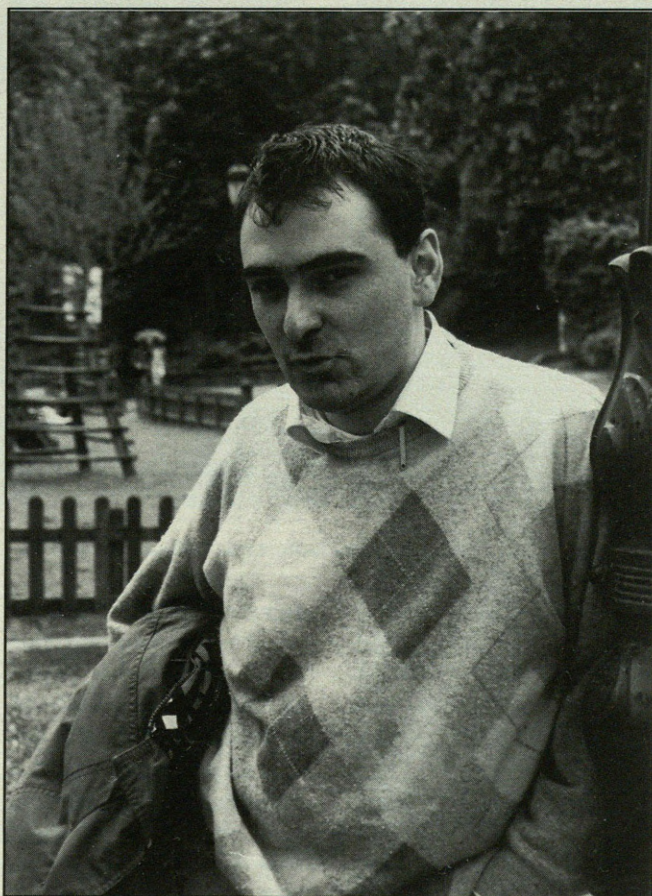
Luis Fernandezek «Tetris» liburua kaleratu du Elkarrekin

«Ezkorra naiz: herrien askatasuna gero eta gezur handiagoa da»

Kazetaria dugu Luis Fernandez, euskal prentsan lerro asko egin-dakoa, ARGIAN, «Arrasate Press» eta «Euskaldu-non Egunkaria»n. Horietarik hainbat bildu ditu liburuan. Estilo zorrotzekoa, zirikatzailea, hainbat topiko astindu eta ideia proposatu ditu lehen liburuan.

Liburuak bi parte ditu. Aurretik argitaratutako kazetari zutabeek osatzen dute lehen atala, eta artikulua berriak diren lerro solteek bigarrena. Batzuen eta besteen artean zer antzekotasun eta diferentzia daude?

Lerro solteak sakonagoak dira, zutabeen aldean perspektiba gehigorekin ida-

■ «Euskal Herrian jatorra izatea ezjakina izatea da». (A. Elozegi).

tziak, saiakera modukoak. Gai berak jorratzen ditut, baina, bi ataletan.

Liburuan badago ideia nagusi bat, Berlingo ba-

rresia erori zenetik ez dagoela munduan gertatzen direnak esplikatze-ko eskema bat, eta Tetris jokoan bezala, adi ibili

behar dugula pieza bakoitza bere lekuan ondo kokatzeko. Zuk nola kokatzen dituzu nazioarteko pieza nagusiak?

Nahiko ezkorra naiz. Berlingo harresia ireki zenean Europak hobera egingo zuela uste nuen, zenbait herrik, Lituaniak, Esloveniak, eta bestek, askatasuna lortuko zutela... baina gauzak ez doaz bide horretatik. Mundua gaiztotzen ari da, Afrikan gertaera negargarriak bizi dira, eta larriagoak ikusteko gaude. XXI. mendean egoerak txartzera egingo du gainera, hemen-dik ehun urtera teknologia nuklearra edozein tontoren esku egongo da...

Europar gertatu direnak beraz, beste ikuspegi batetik ikusten ditut orain: herrien askatasuna gero eta gezur handiagoa da, ekialdean eta nabarmendu denez. Ekialdean sistema zaharra desagertu da, eta gauetik goizera herri batzuk independen-teak bihurtu dira, baina ez da hautu propioa izan. Autodeterminazioak ez du zeregina handirik izan ekialdeko prozesuan, eta daukaten

panorama politikoa gangsterismo hutsa da. Hemengo ere bai. Sistema demokratikoa lapurren agintean oinarriturik dago.

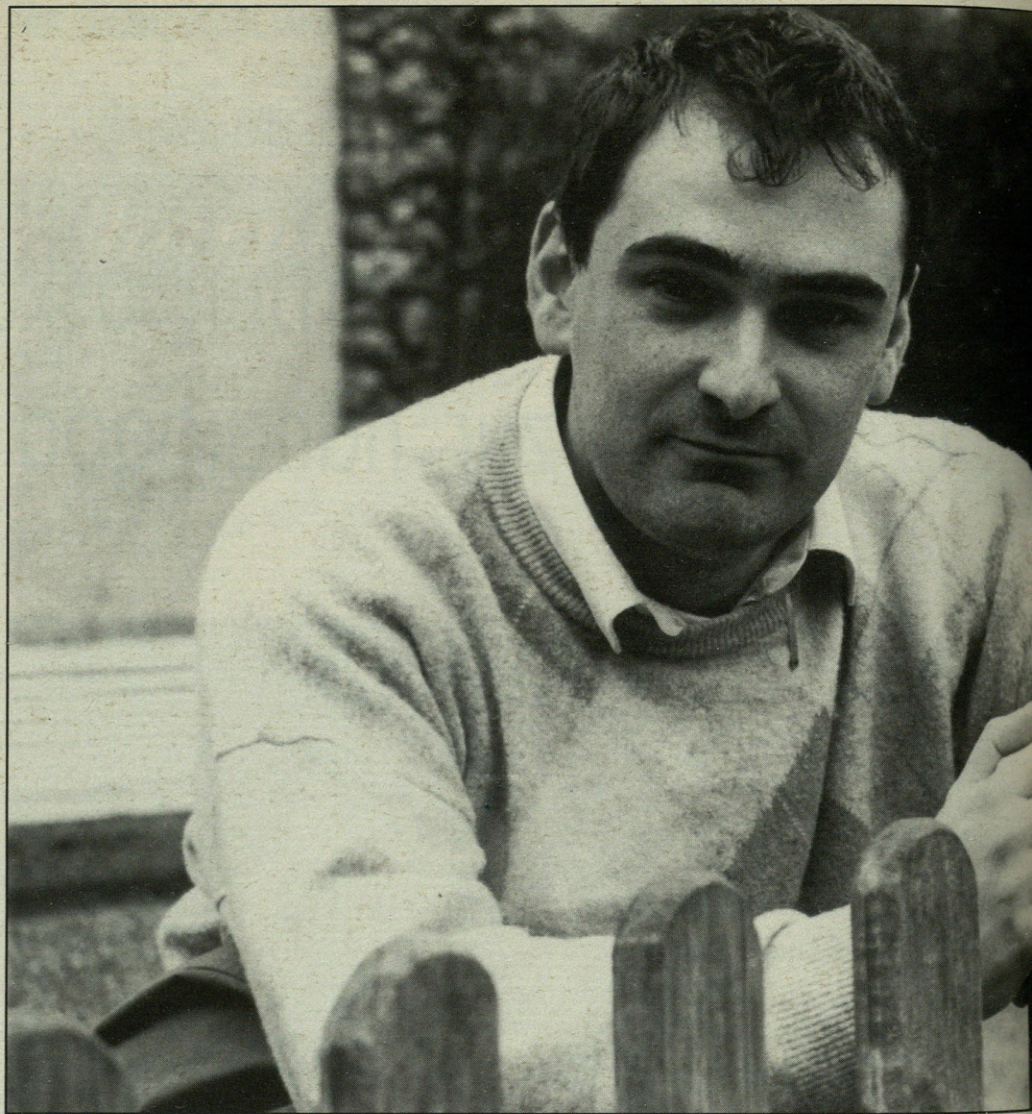
Nazioarteko ikuspegia jorratzen duzu, baina beti ere Euskal Herriari begira ikasgaia jasoz. Euskal Herrian ere ezkor izateko arrazoirik ba al dugu?

Hemen gero eta okerrago gabilta. Bakeaz mintzatzen gara, baina gertuago gaude jendeari gurpilak buruan jarri eta su ematetik. Bide hori daramagu. Gero, hemen nazioarteari ez zaio baxterre arretarik jartzen. Gure gatazka politikoan kateatuta bizi gara, eta dena ikuspegi tonto horrekin ikusten dugu; eta gainera uste dut ikuspegi horrek ez duela berebiziko garrantzirik Euskal Herriaren iraupen propioarentzako. Iraupena hizkuntzaren eta kulturaren mailan jokatu da, eta honi gutxi egiten diote kasu.

Testuetan erosokeria intelektualala astindu eta topikoei aldegitako joera nabari zaizu. Intelektualen koadrila topikoetatik elikatzen delako, edo?

Topikoak ez dira intelektual koadrilarenak, jende laurenak baizik. Kalean daude. Liburuan topiko arruntak astintzen ditut. Gehiago irakurriko bagenu, eta munduan zer gertatzen den hobeto jakingo bagenu... baina Euskal Herrian jatorra izatea ezjakina izatea da. Eskolan nota onak ateratzen genituenak txarto ikusiak geunden.

«Footing egiten dutenak tontoak dira...» moduko esaldi probokatzaileak aurki daitezke liburuan. Zeren bila zabiltza zirikatzuz?

«Gure iraupena hizkuntza eta kulturaren mailan jokatu da». (Argakia: Alberto Elozegi).

Izaeraz naiz horrela. Gustukoa dut nik idatzitakoen inguruan erantzuna jasotzea, eta horretarako modurik onena kolpatzea izaten da. Gauzak argi esan behar dira gainera, eta nik tontokeria asko ikusten ditudanez, aurpegira botatzen ditut.

Lerro solteen atalean proposamen praktikoak aipatzen dituzu. Horietarik bat multikulturalismoaz mintzo da. Zertan da fenomeno hau?

Amerikan gai honen inguruan eztabaida oso indartsua dago, eta Europara zabaltzen ari da. Kultura na-

gusi baten moldeak hautsi behar direla dio, eta kulturak sustatu behar direla, ez gutxiengoak bakarrik, elbarrituena, emakumeena, edo ilea kolorez ematen dutenena... Eztabaida atomizazio absurdo bateraino lerratzen ari da. Hala ere, arrisku suagoda da multikulturalismoaren aurkako jarrerak, unibertsalismo jakobinistarena, kultura unibertsala bakarria dela eta partikularismoak zatiketa eta arazoaren sorburua direla dioena. Hemen hori Sava-terrek defenditzen du.

«Euskal Herrian euskara ez da guztien ondarea, euskaldunona baizik, eta gure gutxiengoari hizkuntza eta kultur eskubide batzuk dagozkio. Euskararen kontrolak gure esku behar du»

ginateke euskaldunak, egun dugun indar bera izango genuke beraz, eta hori horrela onartu beharra dago. Ni gutxiengo sentitzen naiz. Baina politikoei hau ez dute ikusten, eta ez dakit ba ote dakiten nor den euskalduna, nor abertzalea, nor *vascoa*...

Gutxiengoa garela onartu eta horrela onar gaitzaten lortu behar dugu. Euskal Herrian euskara ez da guztion ondarea, euskaldunona baizik (hemen euskaldunok ezin dugu euskaldunak garerik esan, eta edozeinek esaten du denon patrimonioa dela), eta guk ordezkatzeko dugun gizartearen zati txikiari hizkuntza eta kultur eskubide batzuk dagozkio. Euskararen kontrolak gure esku behar du.

«Politically correct» deitzen dena edo komunikabideetan, bezkuntzan eta bizkeran transmititzen diren joera nagusiak aipatzen dira azken atalean. Zer nolako tratua jasotzen dugu euskaldunok alorrotan?

Oso modan daude gauza hauek: gurea zer da gizartea edo sozietatea? Batzuek esaten dute sozietatea esan behar dugula, eta gizartea baino pertsona. Hizkeran horrelako joera politikoa mantentzea ondo dago. Irainetara heldu beharrik ez dago. Hala ere, oso puntu arriskutsuetara ere iristen ari gara. Euskaldun batek ezin du «beltz» hitza aipatu. Berdin da zer esaten den ere, «beltz» hitza aipatuz gero arrazistak bihurtzen gara, tabu horretaraino iritsi gara. Espainolek kontrolatzen digute hizkera politikoa zuzentasun politikoaren tamiz horrekin.

J.J. PETRIKORENA

Euskaldunok badugu gure kultura eta mugak defenditu eta zehazteko eskubidea, eta euskaldun eta baserriar izanda Frantziako filosofo gorenak bezain unibertsal garela aldarrikatzekoa, eta hau guztia bateragarria da unibertsal izatearekin.

Autodeterminazioaz ere mintzo zara, eta abertzaleen jarrera hegemonikoaren aurka, faltsua delakoan.

Zer autodeterminatu behar da hemen? Nori aitortzen zaio eskubidea? Autodeterminatuko bagina ere, multzo guztiaren %25 izango

Harry Crews

idazle amerikarraren nobela

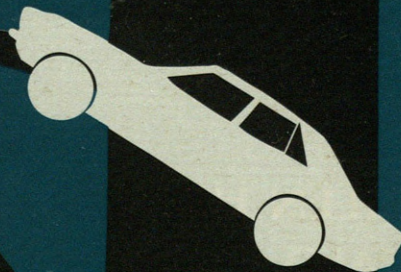
AUTOA

euskaratzaileak:

Eduardo Matauko - Kristin Addis

hitzaurrea:

Xabier Montoia

1993an SUSA argitaletxeak euskaraz

1994ean Gallimard argitaletxeak
lehen aldiz frantsesez

espainolez oraindik ezezaguna

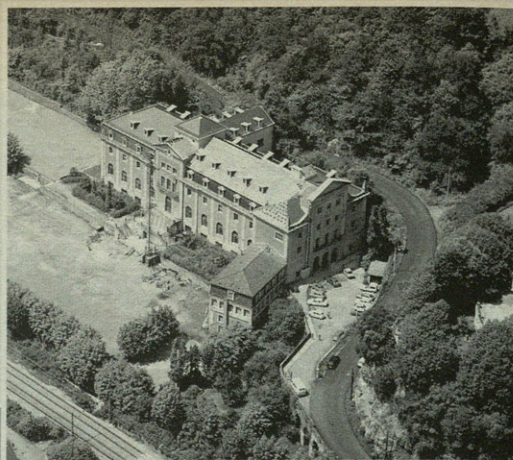
SUSA

☎ (943) 37 07 38

MARTUTENeko
INSTITUTUA
LANBIDE HEZIKETA EUSKARAZ

BATXILERGOA - LANBIDE HEZIKETA - D EREDUA

DABILEN HARRIARI
EZ ZAIO
GOROLDIORIK
LOTZEN

943 - 45 36 55
telefonora
dei zazu

BATXILERGOA LOGSE BACHILLER

BATXILER BERRIAREN
ALDEZ-AURRETIKO
EZARPENERAKO ZENTRU
BAIMENDUA.

CENTRO AUTORIZADO
PARA LA IMPLANTACION
ANTICIPADA DEL
NUEVO BACHILLER.

IEE / REM

LANBIDE HEZIKETA • FORMACION PROFESIONAL

Maiatzak 4 • Arratsaldeko 6etan

• **BISITA EGUNA** •

Barkaiztegi bidea 5 • 20014 Donostia

LIBURUAK

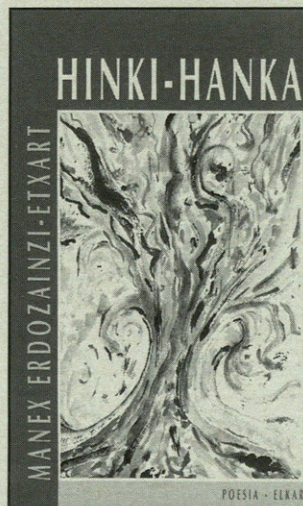
«MINI ESKOLARA DOA»
CHRISTINE NÖSTLINGER

ITZULPENA: PELLO

ZABALETA

SM, BAPOREA, 78 or.

Eskolako lehen eguna iritsi da, eta Mini ez dago batere lasai, gainerako haurrek barre egingo diotelakoan, hain baita handia eta argala. Nebak «Esola luze» deitzen du... Christine Nöstlinger idazle bernarrak ordea, maitekiro zabaldu dizkio eskolako ateak Miniri, honek buruan dituen kezka guztiak banan-bana uxatuz. Kaze-taria eta irrati eta telebista-rako gidoi idazlea, haur literatura esparruko saririk ospetsuena, Andersen saria, irabazi zuen 1984an ■

«HINKI-HANKA»
MANEX
ERDOZAINZI-ETXART

ELKAR, 138 or.

«Jendeak, gauzak, espazioak, garaiak, gertakariak, sendimenduak, sensazioak, hotz-beroak, mugimenduak, burrukak, atsedendialdiak eta beste... ez nahiz ahortzi nabila, gabiltza. Ez dakit baina beharbadan holan sortzen daiteke gudan poesia. Betikoz galdu ditugunak eta urrunduz joaki zaizkigunak ez nahiz ahortzi». Manex Erdozaintzi-Etxarten hitzoi jarraikiz, eta 1978an kaleratu zen «Hinki-Hankaren» mamia ahortz ez dadin, berrargitaratu du Elkarrek, idazlea hil zela hamar urte bete direnean ■

IÑAKI MURUAREN BEGIETAN

Gure klasiko handi bat

Nazio bateko antzerki-idazle klasikoak, komediagile oparoak aipatzeko eskatuz gero, burura datozkigunak Molière, Lope de Vega, Shakespeare eta horrelakoak dira. Eta euskaraz? Bat aukeratu beharko banu, Toribio Alzaga. Beste horien parean jartzeko modukoa ote da ordea? Ez dakit; seguru asko ez, baina gure literatura -gure historia bezala- eskasa eta pobrea izanik ere, horixe da dugun bakarra. Gutxien-gutxienik ezagutu egin beharko genuke eta, Alzagaren kasuan behintzat ziur nago, ezagutu ostean maitatu ere egingo dugu.

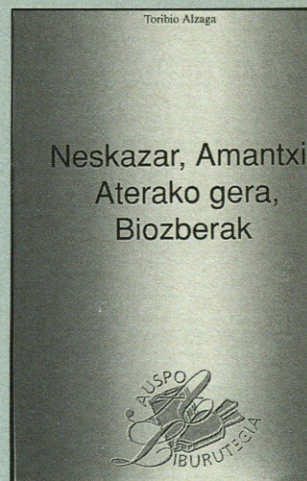
Izan ere, klasiko honek ez du zerikusirik euskal literaturako apaiz eta katixima zerrenda luzearekin: Toribio Alzaga kale-tar soila zen, eta bere antzerkia, berriz, alai, jostalari eta dibertigarria. Hogeita hamarren bat obra idatzi zituen bere al-dian. Bildumatxo honetan aurkeztzen zaizkigun laurek bitarte hori dena betetzen dute.

Alzaga ez zen izan antzerkigile hutsa, teatro gizon oso-osoa baizik. Antzerkiak behar dituen alderdi guztiak beregan bil-tzen zituela esan liteke, teatrotik eta tea-

trorako bizi izan baitzen. Euskal antzer-tia-ren historia laburrean, Donostian 2. karlis-tadaren ondoren sortu eta 1936ko gerra arte iraun zuen mugimendua dugu, izate-kotan, gure «urrezko» aro bakarra, eta mu-gimendu horren bizkarrezurra da Alzaga.

Idazleen artean-eta, ohitura zabaldua da Donostiari burla eta mesprezioa egitea, gipuzkerari leporatzea euskararen gaitz guztien errua. Donostiarrak ez dute nire defentsaren beharrik baina, esan dezadan halere, beste hainbatetan errepikatua: hiz-kuntzaren alde zerbait egiten duenak ez du besteak gutxiago edo ezer ez egitearen erantzukizunik. Nahiko nuke nik, gipuz-keraz hainbat liburu -edo gehiago- egin balitz beste euskalkietan; Donostian adi-na lan -eta gehiago- argitaratuko balitz beste euskal hiriburuetan; eta nahiko nu-ke halaber Alzagaren garaian bezain bizia balitz gaurko donostiarraren hizkuntza.

Beste egile donostiarr batzuen lanak ere kaleratuko omen ditu Auspoa Libu-rutegiak, Aita zabalak ohi duen txukun-tasunarekin. Orain, jendeak irakurtzea

NESKAZAR, AMANTXI,
ATERAKO GERA, BIOZBERAK
TORIBIO ALZAGA
AUSPOA

besterik ez da falta; irakurtzea eta, horre-tara animatuz gero, antzetzeta. Hala biz.

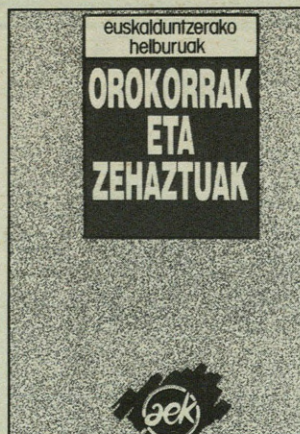
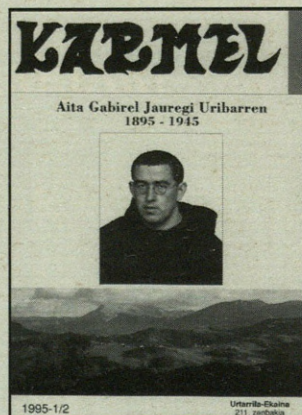
**«MATEO FALCONE ETA
BESTE ZENBAIT
ISTORIO»**

PROSPER MÉRIMÉE
ITZULTZAILEA: KOLDO
IZAGIRRE
ELKAR, BRANKA SAILA,
86 or.

Idazle bakoitzak du bere itzala, eta Prosper Mérimée, joan den mendeko idazle frantzes originaletakoa izateaz gain, egile moderno baten moduan irakurtzeko aukera eskaintzen du. Kontakizun laburretan erakutsi zuen batipat bere maisutasuna, eta liburu honetan bereziki. Koldo Izagirrek zera dio: «Kronikak dirudite, ez dute edergailurik, prosa laua dute hiru istorioek. Haatik, erre egiten dute» ■

**AITA GABIREL
JAUREGI URIBARREN
KARMEL, ZENBAKI
BEREZIA, 512 or.**

Karmel aldizkariak zenbaki berezia eskaini dio Aita Gabirel Jauregi Uribarren karmeldarrari, hil zela 50 urte bete diren honetan (1895-1945). Aramaioke semea, kultura eta euskarari oso loturik eman zuen bizitza, eta aitzindaria izan zen euskara zientzia gaietan erabiltzen. Ale berezi honetan horren guztiaren berri jaso daiteke: Gabirel Jauregi bizitza eta garaia, egindako lanen bibliografia (idazlanak direla, astronomiaren alorrean eta itzultzaile gisa egindakoak), eta bere idazlanen bilduma. Guztiarekin, karmeldarren figura oroitu eta eguneratzeko saioa osatu dute ■

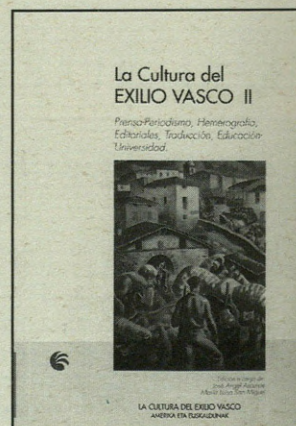
**EUSKALDUNTZERAKO
HELBURUAK,
OROKORRAK ETA
ZEHAZTUAK**

AEK, 224 or.

AEK-k, helduen euskalduntze alfabetatzean diharduten ikasle eta irakasleei zuzendutako liburua kaleratu du, lehenengo urratsetik zortzigarreneira, mailaz maila, gainditu beharreko helburu orokorrak eta zehaztuak zeintzuek diren finkatuz. «Ahalik eta euskal hiztun gehien sortu eperik laburrenean» xede duen AEK-k 1987an heldu zion bigarren hizkuntzen irakaskuntzan erabiltzen diren egitarauak aztertzeari, eta denbora honetan almazena bete ondoren, goian aipaturiko helburuari zuzen heltzeko birtartekoa prestatu du ■

**«LA CULTURA DEL
EXILIO VASCO II»
JOSE ANGEL ASCUNCE
ETA MARIA LUISA SAN
MIGUEL
EUSKO JAURLARITZA,
254 or.**

Erbestean landutako euskal kulturaren aztarnak biltzen ari da Eusko Jaurlaritza «Amerika eta Euskaldunak» sailaren barne. Honen adibide duzue liburu hau. Sei alorretan banaturik dator: Guda Zibila eta Erbesteko euskal literaturaren azterketa prentsaren bidez, erbesteko kazetaritza, hemerografia, argialetxeak, hezkuntza eta unibertsitatea, eta beste kulturetako euskal ahotsak. Gure mugetatik landa euskal kulturak ezaugu duen hedapena ulertzeko funtsezko alorrak dituzue, hain zuzen ere ■

ARGITALPEN BERRIAK

"ZIRRIBORRO" BILDUMA

- ZIRRIBORRO 5 PROZEDURA KOADERNOA I
- ZIRRIBORRO 5 PROZEDURA KOADERNOA II

**AUKERA
ZABALA!!**

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

Manuel Lasarte

Enbor zarraren ezpalak

«ENBOR ZARRAREN EZPALAK»

MANUEL LASARTE
SENDOA, AUSPOA
LIBURUTEGIA, 194 or.

Manuel Lasarte bertsolariak, plaza saioak aspaldi utzi bazituen ere, garai bateko kontuak gogorarazteko grina lumaren bitartez hustutzen jarraitzen du. Liburu hone-tan, ama eta aitarengandik hasi eta, han-hemen ezagutu dituen hainbat jenderen istorioak dakartza ■

«MILA SAGARROI BIDE BAZTERREAN»

TXAKUN
IZ DISKETXEA

«Jaun andere maiteak/ agur-tzen zaituztet orain/ rapa-kantu ingurian./ Entzun ezazue Satana/ dugun sujeta atabalan./ Daniel, gure ihiz-

karia./ Kanbotik kitarrapa-lan/ Matiao, mutil xarme-garria./ Senpereko zubitik lamina/ Kittof, eskusoin majika./ Hitz orduan beti fi-dela/ Patxi, gitar, ahots eta gaita./ eta beti tarrapatan/ Paxkal, tekla eta txulula./ eta beti espantuka/ Txomin, gi-

GOZATEGI ELKAR

eta Inñigorenak diren pieza hauek, dantza giro bat tras-mititzen dute. Erritmo garbi baten gainetik Asierren soinu txikiak, edo girotze lanean jardungo du, edo gaur egun-go trikitiak duen interpretazio maila bikain hori ziurtasunez eta sentituta erakutsiko digu. Diskoa, osoan hartuta, Joseba Tapiak markatu duen ebolu-zioaren hildotik dabilela esango nuke. «Nor-Nori-Nork»-ek eman zien arrakasta luzatzeko bide egokia.

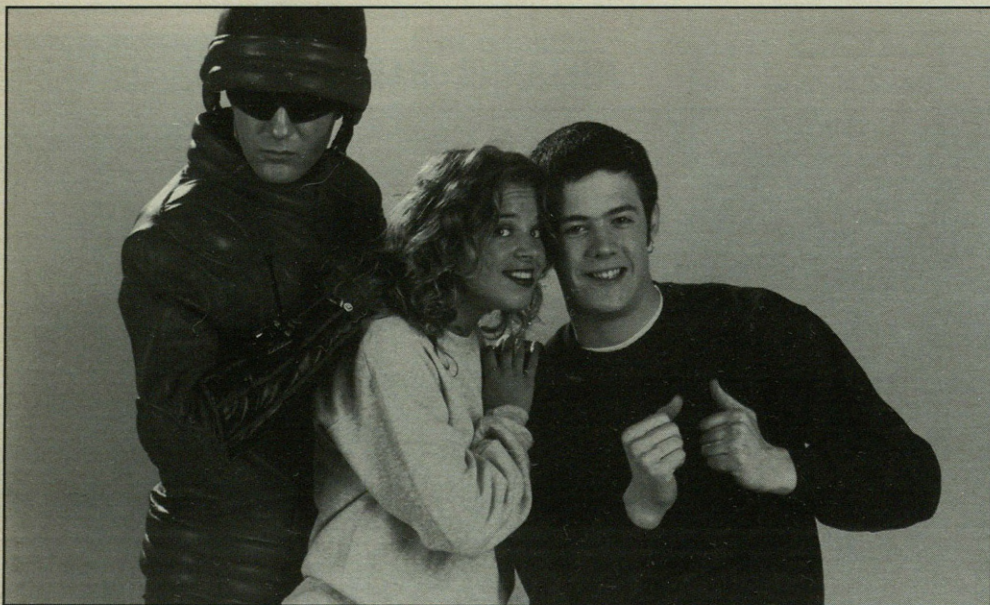
tar, ahotxalaparta». Hona Txakuneko aurkezpen kanta. Hamabost abesti osatu dituzte, denetarik, eta letrak, Txomin Hegi, Jean Louis Davant, Itxaro Borda, eta bestek prestatuak dira. Iparraldeko uzta berriaren puntako adibidea dugu ■

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Marrazki bizidunez gain, zuzeneko atal interesgarriak eskaini nahi dituzte.

«Super-atal» berriak «Superbat»en

Kasik bi urte daramatza telebistan, eta 85.000 bazkide lortu ditu jadanik. Eskaintzen dituen opariek zerikusi handia dute «Superbat»ek izandako arrakastarekin, baina programazioak ere garrantzi itzela dauka. Ikusle fidelak izan badituzte, eta zuzeneko saio onaren aldeko apustua egin dute oraingoan. Hau lortzeko zortzi atal berri gehitu dizkiote saioari.

1993-KO irailean, haurren-tzako saioa egiteko modu berria sortu zen ETBn, marrazki bizidunen atalen tartean agertzen ziren atzealde elektronikoen («kroma») aurrean sorturiko pertsonaiak haurren arreta erakartzen hasi ziren. Ordudanik izugarrizko hedapen eta garapena ezagutu duen «Superbat» saioaren jaiotza zen.

Hiru dira «Superbat»en agertzen diren aurkezleak; Kizkur (Itziar Iraola), Triki-flash (Kiko Jauregi) eta Xabi

Metal (Xabier Aldanondo). Euren artean desberdintasun dexente badaude ere, hurrekin lortzen duten harremana dute komunean. Haurrek «Superbat pila bat!», saioaren leloa oihukatzea lortzen dute.

Etengabe aldatzen dagoen saioa

EGUNAK aurrera joan ahala, ezaugarri elektronikoen (atzealdeko kroma) alde batera utzi eta beste zeregin bati ekin zioten, zuzeneko saioa egiteari, alegia. Orain,

arratsaldeko seietan hasi eta zortzi terdiak bitartean zuzenean aritzen dira.

Gaztetxoenei eskaintzen dizkieten opariek (pizzak, liburuak, jokoak, futbol partiduetarako sarrerak...) ere izan dute erantzuna. Bi urte baino gutxiago igaro dira hasi zirenetik eta 85.000 kide pasatxo dituzte.

«Bideoklipa», «Kolareak», «Ipurbeltz-Superbat», «Zorionak», «Superbat Berriak» eta «Eskutitzak» sailak mantendu, eta beste zortzi atal berri sortu ditu «Superbat»ek.

«Merke-Merke-n, elkarren artean objektuak trukatu ahal izango dituzte superbati-deek. Astelehen, asteazken eta ostiraletan izango dute truke honetarako aukera.

Astelehenetik ostiralera, berriz, «Triki Jokoa» atala izango da. Triki-flashek objektu bati buruzko galderak erantzungo ditu eta aukeraturiko platoko objektua zein den asmatzea izango da ikusleen zeregina. Joko gehiago ere badira. «Zer ikusi» esaterako, ikusmena eta agudezia lantzeko minutu bateko iraupena duten joko eta jolasak eskainiko dituzte.

Astearte eta ostegunetan, «Klubeko lagunak» atalaren bbitartez eta iragarkiak jartzeko taula baliatuz, haurrek gutunak bi dala ahal izango dizkiete helbidea jarri duten kideei.

Elkarriketak ere izango dira «Superbat»en. Asteazkenetan, «...Eta zuk zer diozu?» atalean, gonbidatu famatu bat informalki elkarriketatuko du Xabi Metalek.

«Badator asteburua» izenpean, asteburuari begira eginiko agenda zabalduko da ostiraletan.

Kexuek ere badute tarte. Superbateko kamera bat kalera irtengo da haurrek nahi dituzten kexuak zabalitzeko asmoz. «KK Pirri telebista» izena du atal berri honek. Astearte eta ostiraletan emitituko da eta nahi izanez gero telefonoz ere dei daiteke.

Haurren artean oso zabaldak dauden bideokontsolak dira azken atalaren protagonista. Astelehen eta ostegunetan, «Joko txoko» sailean, konsoletarako bideojoko bat komentatuko dute.

AINHOA GERRA

Maite Odriozola: «Plazetara itzuliko garela uste dut»

ETBn hasi berria den «Bertsoz Bertso» saioaren zuzendaria da Maite Odriozola. Grabaturiko bertsoak erabiliz hamaika atal eskainiko ditu ETBk. Bertso zaharrak baliatuz, gai bat hartu eta horren inguruko bertsoak onenak emititzeko asmoa dute. Astebururako agenda ere eskaintzen dute asteazkenetan Arantxa Arzak aurkezten duen saioan.

«Hitzetik Hortzera» saioa materiala erabiltzen ari zarete saio berria egiteko.

Materiala bera da. Saioaren moldaketa aldatu da. Orain programa bat osatzen duten bertso saioak kasu gehienetan lehen programa desberdinetan emanak direla esan nahi dut.

«Hitzetik Hortzera» sei ur-

tez aritu izan da eta material asko bildu da. Bertsolari Elkarte eta telebistaren artean oraingoz konponbiderik topatzen ez denez eta programa berriak egiteko artxibo dextentekoa dagoenez, hortik jo dugu.

Bertsolariengandik presiorik nabaritu al duzu?

Bertsolariek agian oso ondo ez dutela hartuko uste dut.

Horrek esan nahi du formula honetaz aparte zerbait gehiago behar dela eta akordioa lortu beharko litzatekeela Bertsolari Elkarte eta ETBren artean.

Telebista eta Bertsolari Elkartearen arteko akordioa posible ikusten al duzu?

Espero dut baietz. Horrelako saioa ezin da denbora luzean mantendu. Artxiboko material dena ematea ere ez dut uste egokia litzatekeenik. Konponbidea izango duela uste dut. Konponduko direla eta gauza berriak eta freskoak grabatzera plazetara itzuliko garela koan nago.

ETBren audientzia datuen arabera, «Hitzetik Hortzera»k beherantz egin zuen. Ez al da kontrajarria material bera berrerabiltzea?

Nahiago nuke lehen bezala jarraitzea, baina momentu honetan ezin da eta bitarte horretan hau egin behar bada, egingo da. Lehen ikusitako bertsoak berriz ere ematea egokia ez dela pentsatzean denak bat gatoz. Nahiago nuke material berriarekin eta bertsolarien azkeneko aurpegi eta jardunekin lan egitea, baina ezin da.

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Amatiñoren postuak betegabe jarraitzen du ETBn. Iñaki Zarrakoren ustez, zuzendari postua betetzea ez da «lehen-tasunezkoa», ETBk egun duen staffa «nahikoa eta garrantzitsua da». Hala ere, zenbait aldaketa izan dira azken astean. Pello Sarasolak Mikel Lejarzaren postua hartu du, Programazio zuzendaria izango da hemendik aurrera.

Beste zuzendari berriak ere izendatu dira: Aitziber Meabe Zuzendari Nagusiaren Kabineteko zuzendaria da eta I. Goiri, zuzendari teknikoa.

«Bertsoz bertso» programaren aurka agertu da Bertsolari Elkarte. Bi erakundearen artean sinaturiko hitzarmena betetzen ez duela argudiatzen du elkarteak. ETBk, «Hitzetik Hortzera» saioa bertsoak lau aldiz emititzeko eskubidea duela dio, eta bertsolariek, ordea, hitzarmenak arautzen dituen eskubideak «Hitzetik Hortzera» programarako bakarrik direla diote.

Dena den, ETB eta Bertsolari Elkartearen arteko negoziaketak aurrera doaz eta «Hitzetik Hortzera» programaren geroaz hitz egiteko bilerak egiten dihardute.

«Nahiago nuke material berriarekin lan egitea». (A.: A. Elozegi).

AINHOA GERRA

■ «Kantuz-Goraintzi» finala zuzenean

Jasone Aratzabaleta eta Asier Odriozolak aurkeztuko dute maiatzaren 6an Zornotzan egingo den «Kantuz-Goraintzi» lehiaketaren finaleko jaialdia. Josune Aranburu, Mikel Arrieta, Rakel Guridi eta Nagore Sanz dira finalistak. Bakoitzak, berak aukeraturako bi kanta eta halabeharrezkoa den «Yesterday» kantatu beharko ditu. Guztiek izango dute saria; 250.000 (10.000 libera) pezeta lehenak, 125.000 bigarrenak, 100.000 hiru-garrenak eta 75.000 azkenak.

Epaimahaia Luis Iriondo, Gontzal Mendibil, Mertxe Ezeiza, Koro Lasarte eta bi entzulek, Jon Ander Laiuno eta Pili Elorzak osatuko dute.

■ Futbol jardunaldiari errebasoa Mikel Olazabal eta Juan Antonio Larra-

ñagaren eskutik

Igandero bezala, asteko futbol partiduak aztertuko dituzte Olazabal eta Larrañagak «Futbol Eroa» saioan. Jokaldirik interesgarrienak, golik onenak, irudi bitxiak eta jokaldi eztabaidagarrien mobiola barneratzen dituen ordubeteko kirol saioa dugu

«Futbol eroa». (Igandea, 7a, 23.00etan).

■ Euskal serieak berriz ere gure artean

Badira hilabete batzuk «Bi eta bat» seriea berriz ere gure artean dagoela. Pisu batean bizi diren hiru lagunentzako tirabirak kontatzen ditu eta igandero, gaueko bederatzi t'erdietan ikus dezakegu.

Apirilaren 19tik aurrera, «Duplex» ikus dezakegu ETBn. Luxuzko duplex batean bizi diren hiru prostituta eta *madame*-ak osatzen dute istoriaren mamia. Moja batek bide zuzenetik eraman nahi ditu eta beraiekin geratuko da bizitzen. Egoera barregarriak eskaintzen dizkigu astero «Duplex»-ek. (Osteguna, 4a, 23.30etan).

■ Amaren Egunari buruzko bertsoak «Bertsoz bertso»-n

Maiatzaren Lehena eta Amaren Eguna gaitzat hartu eta bertsolari ezagunek botatako bertsoak ikusi ahal izango ditugu «Bertsoz Ber-

tso» saioan. Murua, Egaña, Sarasua, Gorrotxategi, Agirre eta Lopategiren bertsoak, besteak beste. Asteburuko bertso agenda ere eskainiko du asteazkeneko saioak.

(Asteazkena, 3a, 22.40etan)

■ Antartidako animalien bizitza larunbatean

«Bizitza izotz artean» telesailaren hirugarren atalak «Umaketaren bidaia» du izenburua. Antartikako uda laburrean jan bila mugitzen dira itsas-zakur eta pingui-noak; neguan izoztutako animalia mikroskopikoak, urtu eta 24 orduz eta egun argiz, elikatu eta ugaltzen dira... (Larunbata, 6a, 17.00etan).

Z A P P I N G

Pagoeta Mendizale Elkartek antolaturiko ibilaldien berri Zarauzko Telebistan

Asteazkenean, hilak 3an, Zarauzko Telebistan Ane Francok aurkeztu duen «Zuk Egina» saioan, Pagoeta Mendizale Elkartek antolatzen dituen ibilaldien berri izango dute zarauztarrek. Jose Pagadizabal izango da ibilaldiak azalduko dituenak. Mendi irteera guztietan grabatutako irudiak ikusi ahal izango dira Gillermo Lizeagaren eskutik.

Ostegunean, berriz, Irune Lasak aurkeztu duen «Bertatik» saioan, Udal Haurtzaindegia barrutik ezagutzeko aukera izango da. Haurtzaindegiko zuzendaria eta langileak elkarriketatzeko dituzte eta bertako haurrak ere ezagutzeko aukera izango da

«Bertatik» saioan.

■ Alkategaiei eginiko elkarriketak emititzen jarraitzen du Arrasate Telebistak

Hauteskundeak gero eta gertuago dauzkagu, eta aste honetan PSE-EEko alkategaia eramango dute Arrasate Telebistako estudioetara. Ostegun gauean, bederatzi t'erdia inguruan, Ignacio Jimeno alkategaia eta bere alderdiaren udal programa zein den ezagutzeko aukera izango dugu.

Asteazkenean, berriz, hamabostean behin eskaintzen diguten «pareak Jokuan», Jon Sarasuak aurkeztu duen saioa ikusiko dugu. Gaueko

bederatzi t'erdietatik aurrera, hirugarren munduari buruz hitz egingo du gaiaren inguruan esateko gauza interesgarriak dituzten zenbait gonbidatukin.

■ «Rompecabezas» ETB-2ko audientzia liderra

Astelehenetik ostiralera gaueko zortzi t'erdietan ETB-2k emititzen duen «Rompecabezas» saioa, kate honen audientzia tauletako lehena bilakatu da 1995eko lehen hiruhilabetearen.

Saioak urtebete darama ETBren (bigarren katearen) pantailan eta euskal ikuslegoaren grina piztu duela diote arduradunek, «egunero jasotzen dugun gutun mordoa da horren adierazle», azaldu dute. Naturaltasuna da saioa aurkeztu duen Juanma Lopez Iturriaga, saskibaloia jokalaria ohiaren ezaugarri nagusia.

Ordu txikietako ahots goxoak

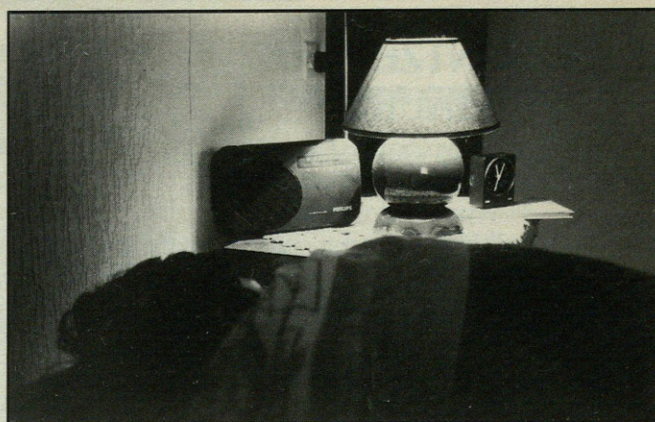
Gauak xarma berezia duela esan ohi da, eta gaueko irratsaioen bidez areagotu egiten da. Hala ere, badijadi euskal irratiek ez dutela gauean ere irratsaioak egiteko behar adina diru. Euskadi Irratia eta Herri Irratia baino ez ditugu gaueko lagun.

1988-KO urriaren 17an hasi zen Dani Arizala «Ordu txikiak» saioa egiten. «*Aitzakia izan zen nik bezala pentsatu, maitatu edo bizi ez zirenak ezagutzeko*», azaldu du. Hau lortzeko 'aberatsa' den jende ezezaguna, euskalduna beti, gonbidatzen du estudiora. Droga, prostituzioa, eta antzeko arazoak euskal jendeak ere badauzkala era-

kustea da bere nahietako bat.

Horrelako saio bat egiteak asko aberastu duela dio: «*Aberatsagoa sentitzen naiz, erakusten didatelako, sentiarazten didatelako... Nire filosofia kili-kolo jartzen dutelako*». Irratiko programa hau bere bizitzako zati handi bat da.

Herri Irratiko sintonian,

Jendeak atsegin du gaueko irratsaioak entzutea. (Arg.: A. Elozegi).

Jon Martija eta Asier Leorrek gidatzen duten «Azken furgoia» musika saioa entzun daiteke hamaiketarik ordu bata bitartean. Musika mota desberdinak jartzen saiatzen dira euskaraz eta gaztelaniaz egiten duten saio honetan. Astero elkarrizketa bat egiten dute eta ostiraletan telefonoak irekitzen dituzte en-

tzuleek eskakizunak egin ditzaten.

«*Egunez irrati asko daude piztuta, baina gauez pizterakoan, zerbait bilatzen du entzuleak. Entzulearen jarrera desberdina izan ohi da gauez eta egunez*», azaldu digu Jon Martijak.

AINHOA GERRA

B A G A K

■ **Hauteskunde egunean kolaboratzaile sare berezia osatuko du Euskalerria Irratiak** Maiatzaren 28ko hauteskundeetarako saio berezia prestatzen ari da Euskalerria Irratia. Kolaboratzaile sare bat osatu nahi dute Iruñerria eta Medinalde-buru guztietan, ahalik eta azkarren datuak ezaguteko.

Alderdien egoitzetan, Gobernu Zibilean, herrietan... jarri nahi dute jendea, emaitzak ezagutze modu azkar eta atsegina antolatuz. 15 edo 20 lagun inguruko sarea osatuko dutela uste dute.

■ **Egin Irratia Pariseko martxarekin**

Larunbatean, goizeko «Kale Gorrian» saioan, Iparraldearekiko Estatu Frantsesak izan duen politika historikoki zein izan den aztertuko da.

Larunbatean, berriz, Parisen izango da Egin Irratia. Han dauden presoek elkartasuna adierazteko egingo den martxaren jarraipena egiteko.

Eta igandean, Frantziako hauteskunde presidentzialen bigarren buelta dela eta, zortziretako informatiboan tarte berezia eskainiko diote. Datuak bildu eta Koldo Gorostiaga eta Fito Rodrigenez datuon analisisa egin eta emaitzek Iparraldean izan dezaketen eragina komentatuko dute.

A U R P E G I A

Reyes Ilintxeta (Euskalerria Irratia)

1968ko urtarrilaren 8an Iruñean jaio zen Reyes. San Ferminetan 3 urte beteko dira Euskalerria Irratian lanean hasi zenetik. Kazetaritza ikasten zuen bitartean beste irratietan ere egin zituen praktikak. Ur-

tebetez «Ze Berri» aldizkari-ko arduraduna izan da.

Informatiboez gain, «Zokobetailu» izeneko saioa egiten du Kike Diaz de Ulzurrunekin batera. Batez ere Iruñerriko gaiak jorratzen dituzte saio honetan.

Leku guztietatik asko ikas daitekeela eta Euskal Herrian profesional onak daudela uste du. Emisora guztiak entzuten ditu eta irrati zapping-a asko egiten duela aitortu digu. «*Irratigintzan, SER irratia- ren estiloa oso polita da. Euskadi Irratian ere lan serio eta ona egiten ari dira, euskarari dagokionez kezka handia dute-lako batipat*», azaldu digu.

MAIATZAK 4 DANTZEGUNA BASAURIN

Osteguna Basauriko Sozial Antzokian Puertas Abiertas taldearen «Háblame bajito» izena duen **dantza garaikidea** ikusteko aukera izango dugu. Saio bakarra eskainiko du talde honek Basaurin. Ikuskizuna arratsaldeko 20.30etan hasiko da eta sarre-rak 1.000 pezetako (40 libera) prezioa izango du, 650 pezeta Sozialeko lagunentzat.

«DONOSTIA ETA INGURUA» ERAKUSGAI

Enrique Otxotorena margolariaren «Donostia eta inguruak», **akuarela lan-en erakusketa** gaurtik aurrera erakutsiko da Donostiako Circulo Mercantil Industrial-ean. Arratsaldeko 18.30etatik iluntzeko 21.00 arte zabalduko da erakusketa eta maiatzaren 16a

MAIATZAK bitartean egongo da irekia. 5 ZINEMA GETXON

Ostirala Danny Boylek zuzendutako «A tumba abierta» filmea ikusgai egongo da **jatorrizko bert-sioan** Getxo Antzokian. Gaueko 22.00etan hasiko da eta sarrerak 250 pezeta (10 libera) balioko ditu.

ANDONI EGAÑAREN KANTALDIA

Hernaniko Bertso Ekitaldiak 95en barruan, Sandiusterrri Aretoan Andoni Egañak jardungo du «Tximeletak Sabelean» **diskoaren aurkepena** egiteko, gaueko 22.30etan.

HIRU TRUKUREN KANTALDIA

Ruper Ordorika, Joseba Tapia eta Bixente Martinezek osatutako Hiru Truku taldeak kantaldia eskainiko du

IX. Txalaparta Festa egingo da Hernanin Maiatzaren 4, 5 eta 6an, Ttakun Ttan Ttakun txalaparta taldeak antolatuta.

Hilaren 4an Biteri Kultur Etxean «Erritmoa, mugigarritasuna eta kontsonantzia»ri buruzko hitzaldi teoriko-praktiko emango ditu Sanchez Gonzalezek. Hilaren 5ean, leku berean, «Zurzuribai» emanaldi berezia eskainiko du Antonio Ripollenek Ttakun Ttan Ttakun taldeak lagunduta. Azkenik, hilaren 6an arratsaldeko 19.00etan sagardo banaketa, **bertsolariak eta kalejirak egingo dira. Iluntzeko 8.30etan afaria eta ondoren jaialdi festa egingo dira.**

I H E S I

Bucierora Santoñatik gora

Mende batzuk dela, Santoña penintsula bat zen, eta mareak gora egitean estalita gelditzen zen Berriako hondartzak lotzen zuen lurra-ekin. Penintsula honen gunea Buciero mendia da eta honen magalean dago Santoña.

Ez da mendi honen altuera Buciero erakargarri egiten duena, 378 metro besterik ez baititu. Erakargarritasuna, itsasoan bertan hazten den mendiska honek dituen labarretan dauka, zalantzarik gabe kantauri kostalde osoan dauden labar ikusgarrienak baitira. Bestalde, mendizaletasunaren praktika mendi altuetan bakarrik egin daitekeen ideia apur-

tzen duen adibide garbia da Buciero.

Ibilbidea Santoñan hasiko dugu. Bertako itsas pasealekua igaro eta San Martingo Fortearen atzealdeko eskailarak igo behar dira. Bideskari jarraitu eta eskuineko norabidea hartu behar da. Gero eta malkartsuago egiten da ibilbidea eta harriz betetako pista bilakatzen da azkenik. Inguru aldapatsuak bista ederrak eskaintzen ditu zuhaitzen artean, labarrak begibistako egiten diren arabera.

Minutu batzuk igotzen jardun ondoren, bideak beherantz egiten du. Basoaren erdian eskuinerantz har daitekeen bidegurutzearekin

egingo duzu topo. Zaldiaren Farora jaisteko bidera iritsiko zara hemendik, labarren artean behera doazen 760 eskailera eta itsas bazterre-raino iristen direnak.

Basoko bidegurutzean berriro ere, beste aukera bat ere baduzu Buciero hobeto ezagutzeko. Arrantzalearen Farora doan bidea hartu eta

itsaso eta baso artetik Arranoaren Punta igaro, eta Berriako hondartza, hilerria eta Duesoko presondegia izango dituzu ikusgai. Beherantzko bidea hartu, espetxe-ko harresi ondotik pasatu eta Santoñara doan bide zaharra hartu behar dugu. Kilometro pareka egin behar dira herri arrantzalera iristeko ■

Basauriko Sozial Antzokian. 20.30etan hasiko da eta 1.000 pezetakoa (40 libera) izango da sarrera, 650 pezeta Sozialako lagunentzat.

MAIATZAK 6 UDABERRIKO HAUR JAIA

Larunbata Donostiako Bagera Euskaltzaleen Taldeak asteburu berezia antolatu du oraingoan Egia auzunean. Gaur haurrentzako Udaberriko jaialdia egingo dute eta bertan, **tailerrak, pailazoak eta trikitilariak** egongo dira. Opariak ere banatuko dira bertara hurbiltzen diren haurren artean.

RATOS DE PORAO LAKUNTZAN

Ratos de Porao talde brasildarrak **Euskal Herrian egingo duen kontzertu bakarra** izango da honako hau eta **Beer Mosh** eta **Levia** taldeek ere joko dute. Topalekua Lakuntzako Matraka

Aretoa izango da eta sarrerak 1.200 pezeta (48 libera) ordainduko dira aurrez eta 1.500 pezeta leihatilan. Kontzertuari gaueko 22.00etan ekingo zaio.

BERTSOLARI SAIOA

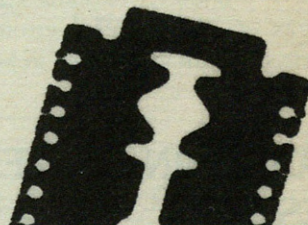
Bertso Ekitaldiak 95i amaiera emateko, Hernaniko Bertso-Eskolako gazteen bertso saioa antolatu da. Jaialdia Sandiusterri aretoan izango da eta ekitaldia arratsaldeko bostetan hasiko da.

LEZON HERRI OLINPIADAK

Antortza Olinpikoak herri osoa zeharkatu ondoren emango zaio hasiera Lezoko III. Herri Olinpiadei. **Taldean aurkezpena eta mahai jokoak** egingo dira lehendabiziko egunean. Astebururo egingo dira frogak eta azken eguna ekainaren 3an burutuko da, bazkari herriko eta parodiak.

KULTURA OGIBIDE GISA

A.E.S.C.A.ren II. IHARDUNALDIAK
DONOSTIA, 1995eko MAIATZAK 4, 5 eta 6

Donostiako Koldo Mitxelena Kulturuneak «Kultura Ogibide Gisa» izeneko II. Jardunaldiak prestatu ditu maiatzaren 4, 5 eta 6rako, ogibide artistikoa garatzeko dauden baldintzei buruzko hausnarketa egiteko, besteak beste. Goiz eta arratsaldez burutuko dira eta txostenak aurkeztu ondoren eztabaida zabala egingo da. Parte hartu nahi duten AESCAko bazkide eta ikasleek 4.000 pezeta (160 libera) eta gainontzekoek 8.000 pezeta ordaindu beharko dituzte.

M O K O F I N A

Barazkien osagarri eransgarriak

la dena esan da barazki edo berduze: sanoak direla, beharrezkoak, digestonikoak, alimantu gutxi/asko dutela, eta abar.

Egiazko topiko horiez gainera gutxi erantsiko dugu gaur hemen:

- Gantzik ez dutela ia.
- Karbohidrato edo gluzido gutxi, generalean.
- Beraz, kaloriak ere eskas.
- Batzuk, gluzido kaltegarriak (azenarioa, erremolaxa).
- Proteinak ere %1etik 4ra tartean dabilazala.
- Batzuk uretan eta beste batzuk oliotan urtzen direla.
- Pisua zati handi bat urak osatzen du (%95eraino).

■ A eta C bitaminen iturririk oparoena da berdura, baina ez da luze irakiten eduki behar, bitaminak gal ez daitezzen.

Ura ere gutxi erabili behar, harraskatik behera gutxiena joan dadin.

EDORTA AGIRRE

Asteko aholkua

Osasunaren ikuspuntutik, barazkiak gordinek edo gutxi-gutxi eginda hartu behar dira. Egospen luzeak jaki batzuk toxiko bihurtzen ditu, hala nola, azalorea, usainak berak adierazten digun bezala.

Berdetasun hori gustukoa baldin baduzu, egosteko orduan ez ezazula eltzea tapatu eta, gainera, erabiltzen duzuna kobrezkoa bada, hobe ■

MAIATZAK

7

Igandea

UDALERRI EUSKALDUNEN EGUNA

Udalerri Euskaldunen Mankomunitateak (Uema) bere eguna ospatuko du Bermeon. «Indarrak batzen herri euskaldunak zabaltzen» lelopean, goizeko 11etan hasiko da jaia, kalejirarekin. Ekitaldi instituzionalarekin jarraituko du egitarauak, eta Bermeoko Bandak Lameran eskainitako kontzertuaren ondoren bazkaria egingo da frontoian. Arratsaldean Takolo, Pirrux eta Porrotx eta Kaxianorekin erromeria egingo da. Honetaz gain, Uztaro Ipar Euskal Herriko taldeak erakusketa irekia izango du maiatzaren 8ra arte.

BASURIN ANTZERKI FESTA

Donostiako Txontxongilo taldeak «Herensugea» antzerkia eskainiko du, euskal mitologian oinarritutako lana. Haurrentzat, eguerdiko 12.00etan hasiko da Sozial Antzokian, 450/300 pezetaren (18/12 libera) truke

ANTZUOLAN ANTZERKIA

Debako Goaz antzerki taldeak Manuel Lekuona eta Martin Lekuona anaiek

idatzitako «Eun dukat» obra taularatu du Antzuolako Herriko Antzokian. Kantutegi zaharretik hartutako abesti eder askok osatzen dute antzerki lana. Lukas Dorronsororen zuzendaritzapean, arratsaldeko 18.00etan hasiko da antzerkia.

MAIATZAK

8

Astelehena

ATHARRATZEN DANTZARIAK

Zuberoako Atharratze herriaren egingo da aurten Dantzari Ttikien Eguna.

Euskal Herriko haur dantzarien talde ezberdinen topalekua izango da.

BEASAIN

1995

Beasaingo Saria XXXI. Argazki Lehiaketan parte hartu nahi dutenek, maiatzaren 10a baino lehenago igorri behar dituzte argazkiak Beasaingo Aitzgorri Mendizale elkartera edo Ordiziako Ortzadar Argazki elkartera. Euskal Herriko argazkizale ez profesionalentzako lehiaketa, gaiak mendia eta librea dira eta edozein teknika eta aurkeztaki erabil daitezke. Argazkien atzealdean izenburua eta datu pertsonalak ipini. Sariak maiatzaren 28an banatuko dira.

E T X E Z U L O A N

Moketak garbitzen

Moketak erositako egunean bezala mantentzeko, urtean behin garbitu behar dira gutxienez horretarako egokia den xaboi batez. Garbiketa orokor honetaz gain, gehien ukitzen diren zatia sarriago garbitu behar dira.

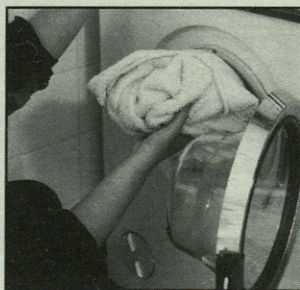
Moketa handiak direnean, tresna berezien erabi-

lera gomendatzen dute adituek. Honetaz gain, ideia praktikoa batzuk kontuan izan.

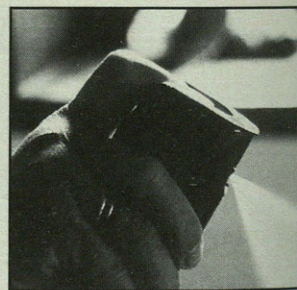
-Bitsa lehorra erabiltzen baduzu moketa ez da bustiko eta ez da margulduko.

-Moketa hezea dagoenean zapaltzea oso txarra da, koloreak aldatu eta forma txarra hartzen baitu.

Moketa marguldu egiten den ikusteko, produktu garbitzaileaz normalean altzariak estalita egoten den zatia busti ezazu. Ordubetea pausatzen utzi eta ondoren, zapi zuri batez igurtzi. Zapiaren arrastoren bat geratu bada, produktuari ozpina edo amoniakoa gehitu eta berriro ere saia zaitez ■

Jantziak garbigailuan tintatzeko ipini aurretik, beharrezkoa da jantzia ur hotzetan edukitzea. Ondoren, arropa garbigailuan sartu eta tintea zuzenean ezarriko zaio. Uraren tenperatura ezberdina da tintarenean arabera. Tintak likidoak, hauts direnak edo «garbitu eta lehortu» modukoak badira, garbigailuaren programa beroena erabili behar da. Arropak kolorea hartu duenean, uretan ondo eragin behar da ■

Altzariei distira emateko produktu gehienak osagarri sintetikoak osatuak daude. Hauek batzuetan orbatuak uzteaz gain, osasunerako kaltegarri dira beti. Hona hemen produktu hauen alternatiba.

Altzari modernoek ez dute distiragarri behar. Egurrezkoekin, olio eta argizaria erabili. Zeuk ere presta dezakezu distiragarria, bi heren olio eta heren bat limoi zuku nahastuz ■

MAIATZAK
10
Asteazkena

«RIO ARG»REN ALE BERRIA

Iruñeko Nafar Ateneoan «Rio Arga» poesia aldizkariaren ale berria aurkeztuko da.

Tuterako **Jehuda Ha Levi poetaren omenez** egin da 74. aldizkari hau eta J. Etxeberria margolariaren marrazkiz osatua dago. Nafar Ateneoko literatura arduraduna den J.L. Martin Nogalesek aurkeztuko du aldizkariaren azken zenbakia.

MAHAINGURUA ERREENTERIAN

Erreenteriako Udal Euskaltegiak, Lau Haizetara Euskaldunon Elkartek, Ortzadar euskaltegiak eta Xenpelar AEK euskaltegiak mahaingurua antolatu dute «**Euskal Umorea**» gaia jorratzeko. Partaideak A. Olariaga, M. Mendizabal eta K. Amonarriz izango dira. Arratsaldeko 19.30etan ekingo zaio mahainguruari, herriko Reina aretoan.

BARAKALDO ANTZOKIAN ZINEMA

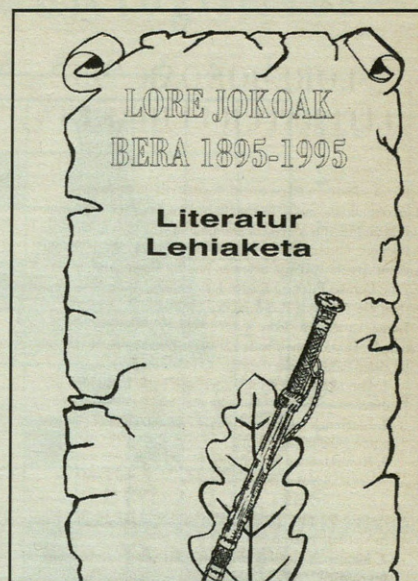
Ken Loach zuzendariaren «Ladybird, ladybird» filmea emango dute Barakaldoko Antzokian. Filmea jatorrizko bertsioan eskainiko da eta bi saio emango dira, 20.00etan eta 22.00etan.

MAIATZAK
11
Osteguna

DISKO AURKEZPENA BASAURIN

Fado musikaren erregin moduan ezagutzen den

Misia abeslari portugaldarra Sozial Antzokian arituko da 20.30etatik aurrera. Dulce Pontes eta Madredeus-ekin batera, Portugaleko artista esanguratsuenan bihurtu da Misia eta «Fado» diskoa aurkeztera etorri da. Sarrerak 1.400/1.000 (58/40 libera) edo 900/650 pezetan (Sozialeko laguna baldin bazara azken hau) eskuratu ahal izango dira.

«Lore-jokoak/95» literatur lehiaketa antolatu du Berako Euskara Batzordeak Bortzirietako Euskara Mankomunitatearekin batera. Idazlanek euskarazkoak behar dute, olerkiak edo narratibakoak. Maiatzaren 19a baino lehen.

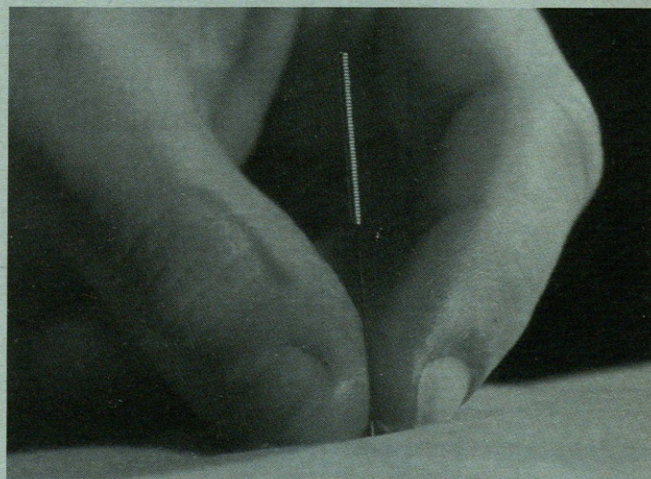
J A K I N M I N E Z

Medikuntza 'zaharra' eta medikuntza 'berriak'

Gaur egun ukaezinezkoa da medikuntza paralelo edo suabeek lortu duten arrakasta (eta horien artean batzuk nagusitzekotan homeopatia, akupuntura eta fitoterapia aipatuko nituzke). Eta horrek hainbat arazo planteatzen ditu medikuen formazio eta eguneroko praktikan. Oraindik ere gutxi izan arren, gero eta gehiago dira ez-konbentzionalak bezala ulertzen diren medikuntzaren adarrak praktikatzen dituzten profesionalak.

Medikuntza paraleloak blokean hartu eta gutxiesteak, berriketa edo iruzur hutsa direla esanez, ez du arazoa konpontzen, ezta gutxiagorik ere. Aurreneko

gauza medikuntza paraleloi buruzko informazio fidagarria edukitzea da, bai profesionali begira eta baita gaixoei begira ere: zer diren, zertarako balio duten, non dauden beren mugak, eta abar. Era horretan alde guztietara egiten diren gehiegikeriak ebitatu eta arrasto zuzenean sartuta, medikuntzaren alor berri horien mesedeak aprobetxatzeko moduan egongo gara, aurreiritzi eta errezelo zozoak burutik kenduz, baina beti ere haltzak fruiturik nekez emango duela ahaztu gabe. Modu globalean ihardun, soluzioak alde guztietan bilatuz, pazientearekin elkarbiziriketa eta komunikazio bi-

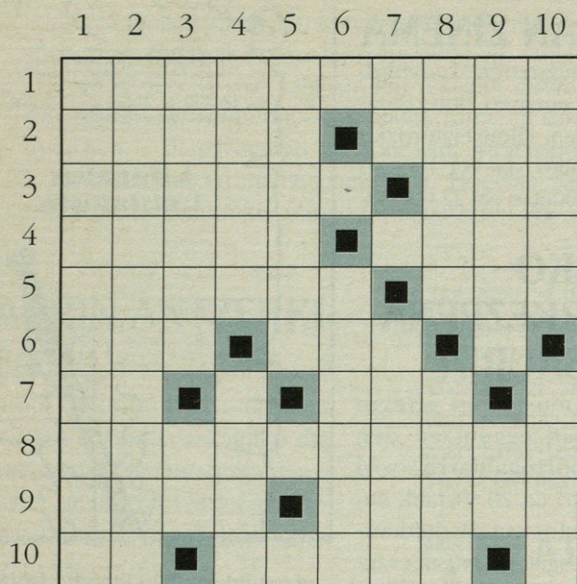
zi-bizian, eta ez bakarrik ohizko prozedurak erabiliz erremedio terapeutiko gisa, baita 'medikuntza zientifikoaren' bide estetik kanpora atera arren gaixoari hobe-

kuntza ekarriko dion beste edozein sendabide ere, gure usadioan ezezagunak edo bitxiak iruditu arren.

Xabier Agirre

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Osagilearen lanbidea. 2.- Emaizta. Nago. 3.- Zaudete. Oinarrizko edaria. 4.- Izana. Jaki gozo. 5.- Lumak kendu. Argentinan ihardun zuen talde parafaxista. 6.- Sortu zintuena. Usatu aditzaren infinitiboa. Potasioaren sinbolo kimikoa. 7.- Musika nota. Bokala. Bihi. Oxigenoaren sinbolo kimikoa. 8.- Ausartak. 9.- Agiri mota. Bi ahurrek elkarri jotzearen egintza eta ondorioa. 10.- Errepikatuz, txori mota. Zelaiak. Kontsonantea.

GOITIK BEHERA: 1.- Mezu eramaleak. 2.- Emakume. 3.- Daroa. Utik! 4.- Zikiratua. Alderantziz, aintzira. 5.- Zorrak ordaindu. Bokala. Argoiaren sinbolo kimikoa. 6.- Bokala. Bokala. Usaindu. 7.- Kontsonante bikoitza. Zero. Zutik jarri. 8.- Taupada. Gabeziak. 9.- Eztenak. Aluminioaren sinbolo kimikoa. 10.- Larrua. Emakume izena.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Anabesak
Bakailao
Emakumea
Iruraitz

7 letra

Burlata
Makalak
Senidea
Sonatua

4 letra

Adar
Alai
Amak
Amen
Amua
Aria
Arra
Atal
Atun
Buru
Deba
Iaio

Jaka
Laia
Leka
Mami
Neba
Saia
Sosa
Tiki
Tren
Tutu
Ukoa
Uzta

2 letra

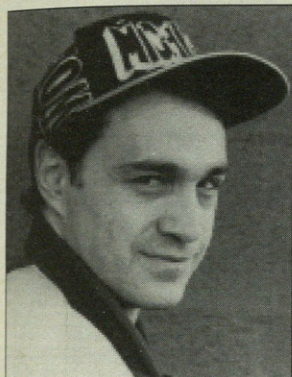
Ai
Al
EB
Ka
Ll
Na
Ra
Us

3 letra

Bat
Dit
Duk
Rik

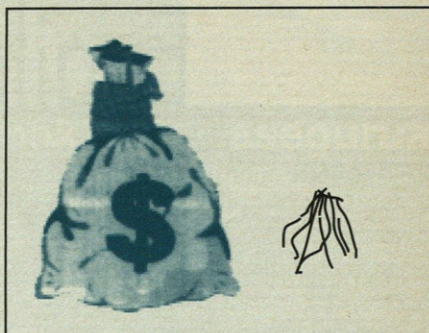
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena. Taugres saskibaloi taldeko jokalaria baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	

Ez geza	Entzun	Galtzak	Ugaztun
Itauna	Azken aleak bereizten dituen	Niri	karraskaria
►	▼	▼	1 ▼
	4		
Hizketaldi	Inausi	Sustraiak	
Usin	1.000	Afrikako ibaiak	
►	▼	▼	
9		8	
50	Arakatu		Ez eme
Zabalera handiko	Itas ozagatun handiak		V. hil
►	▼		7
		Bokala	Eguzki
		Rubidiora	Othoi
3			
Lurpeko ugaztunak			Bokala
Baleuka			Euskal atzizkia
►	▼		
	5		
	Itzuliak		
	Galdetzaile		
			Nauka
Egile atzizkia	Azkenekoa	gutxinaka	
Madaria	Rutenioa	Ald. jaingo egiptiarra	2
►	▼		
		Arraza	
		1	
Artzainen janari kopurua			Urrea

Hieroglifikoa

Nor sartu da barrura?

Aurreko asteko soluzioak

ANTTON
MAIZ
U E E O
I K A R A T U
M O A P A L A K
G A Z T E T A S U N A
D E I T U R A K B
M A T A Z A N E R I
R O I K A R E L
B I R A S E I N K
A R R E A Z A O A
A G E R T U I I D
A N O A I N O R A

Gurutzegrama

EZKERESKUTAN: 1. Edalontzia, 2. Miraria, 3. Aterio, 4. K. Danbada, 5. Uzu, 6. Maiz, 7. el. Kapurua, 8. Zeta, 9. In. 9. Kautera, 1. 10. Ok, Ulerkor. GOTIK BEHERA: 1. Entakumezko, 2. Diruzaleak, 3. Are, 4. Ti, 5. Landaskatu, 6. Ori, 7. U. El, 8. Nona, 9. Pare, 10. Buda, 11. 8. Z. Lazerak, 9. Irudimen, 10. Arri, 11. Xa.

Hieroglifikoa:

Alaiak

Bosteko ttipiak

A 1. Agutza, 2. Orri, 3. Hiruko.

1. Tikia, 5. Azuok.

B 1. Aheize, 2. Enail, 3. Otarre.

4. Ziria, 5. Belek.

Kate hitzak

DEBA	APEZ
ZAMA	BORAI
AMEZ	TIARIK
IA	TIROKATU
N	LERAAZ
SARA	ANTZ
O	UT
SEKULAKO	DO
IGO	PIARRRES
NOTA	OIOIA
NEUK	LANA

Bosteko ttipiak

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Arabako herria

2. Aldapa

3. Pilatu

4. Ongailua

5. Pl. Hegazti mota

1. Gipuzkoako hiria

2. Zuhaitz mota

3. Atsegina lortu

4. Lur-azpiko ugaztun

5. Bizkaiko herria

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

Epaileak eta poderea

EPAILEOK modan gaude. Azkenengo bolada honetan ia egunero dago berri, iritzi edo zer konta gure lanari buruz, bai goraipatzen, bai gaitzespena azalduz edo gutxiespen borobilena (Epaile=kaikuak), omen zioten insumisoe orain dela gutxi donostian jarritako pankarta batean). Esperantza iturri batzuentzat, edo gizarte honetan dauden gaitz askoren errudun besteentzat.

Pertsona guztien duintasuna eta askatasuna bideratzeko sistema horerena den demokrazia formala, ezbaigarria dela askoren buruan dago, beste azpiegitura batzuk aztertu eta aldatzeko bidean jarri gabe behintzat. Baina duguna da, eta absolutismoaren kontrako erreakzioz proposaturiko sistema honetan, Poderea kontrolatzeko neurriek lukete garrantzi handia, eta zuentzat ezagunegi diren beste azterketarik egin gabe ere, zilegi da esatea Podere Judiziala litza-tekeela, neurri handi batean, kontrol hori betetzeko tresnetariko bat, denok legediaren menpe jarriaraziz, ados egon edo ez gustatu, teoria horretan Legedia Herriaren mandatuz egiten baitute parlamentariak. Eta horretarako, beste hainbat oinarriren artean, ezinbestekoak dira independentzia eta berdintasuna.

BAINA ba dirudi independentzia hori ez dela osoa antzematen, zeren, praktikan tinko lerroturik balego, ez lukete hainbesteko harridura sortuko eta ez litzateke berri iturri izanzen Epaile eta Ejekutiboen arteko azken tirabirak. Kontrol eta independentzia horri muzin eginaz, ba ditugu hainbat lege edo arau: Ejekutiboak ez du nahikoa Zuzentza Funtzionarioak eta Lanerako Tresna eta Bide guztiak bereak izatearekin (Ejekutiboak du bere gain guzti hori, gezurra badirudi

NEKANE SAN MIGUEL

Epailea

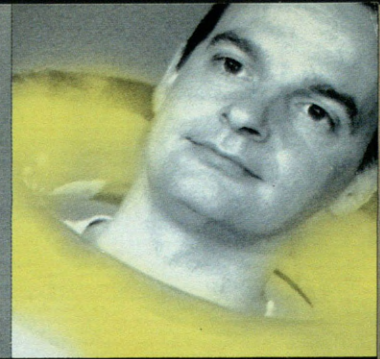
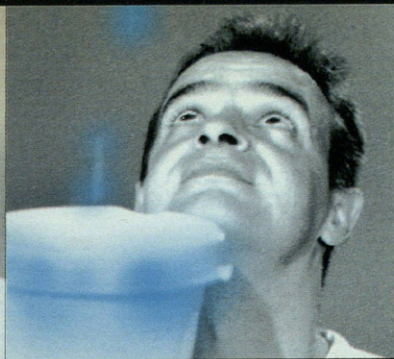
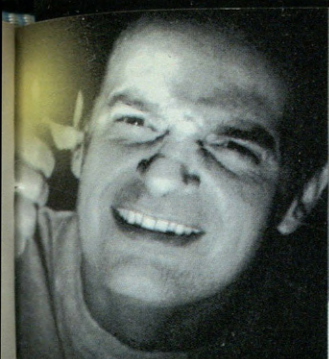
ere, guri 'prestatu' egiten digu). Ez du nahikoa edozein ikerketarako beharrezko litzatekeen polizia judizialaren ordezkari Ejekutibotik zuzen eta 'batez ere' bere mende denarekin besterik ezin kontatu izana (honen ondorioz hainbat kasu nola ikertzen diren ikusi besterik ez duzue). Ez du nahikoa Fiskal Orokorra berak izendatzeaz (legeak hala agintzen du), honek prozeduran eta biztanlegoaren eskubideen defentsan duen eragin izugarriaz... Hala, independentzia hori mugatu nahiean edo edukinez bildustu nahiean dato objetiboak izendatzen bakarrik, jarrai dezakegu... Eta hala ere, 'ikutezinak' ikutzen direnean datoz azken hilabeteotan ira-

kurri eta entzun ditugunak, epaileoi hainbat politikok demokrazia ikasgaiak irakatsi nahiean.

Hor daude legeak eta hor mekanismoak, Gobernuak ez liguke nola erabili eta nola aplikatu behar diren adierazi beharko, bere interes personal edo une politikoaren arabera, Epaileok milaka sententzia ematen ditugu urtean zehar eta. Baina Gure Politikoen zentzuzko itxura denez, epaiketa 'arrunta' horiek eman eta egiten direnean ez da arazorik. Eurek ordetkatzen dituzten biztanle arruntei sufrimentua, amorrarioa, injustizia?... ba dakarkie, bost ajola!... Podereaz 'goxatzen' duenak sekula ezin du sentitu holako zirrarak, sentimendu horiek ezinaren erakusle besterik ez direlako... Podere egarria nekez uzartzen omen da mugak jartzearekin, eta ezinarekin gutxiago, noski.

ETA jarrera guzti hau nola uztartzen den diskurso eta asmoetan azaltzen digute: Berdintasuna, herriarenganako zerbitzua, askatasuna eta antzerako hiz potoloez ahoa betetzen zaie-nean, Konstituzioak dakartzan balore eta oinarri horien buruzagi direla biztanleei eta «demokrazia zer den ikasi behar dugun epailetxo» muturretatik pasatzen digutenean?

Ba dakit batek baino gehiagok, hau irakurtzerakoan, zera pentsatuko duela: «Hara, zozoak beleari ipurbeltz», biztanlegoak ez baitu askotan, ez lehen aipaturiko independentzia bakarrik, ezta ere berdintasuna benetan aplikatzen dugunik sentitzen: Egoera ezberdinek epaitza ezberdinak dakartela esanez ezin ditugu injustizia nabarmenak estali, sinesgarritasun izpirik gorde nahi bada. Eta hori baino gogorragoa, poderea, ejekutiboak, berez, absolutua izateko joera indartu nahi ez bada.

elektrikariak?

suhiltzaileak?

iturginak?

aseguruak?

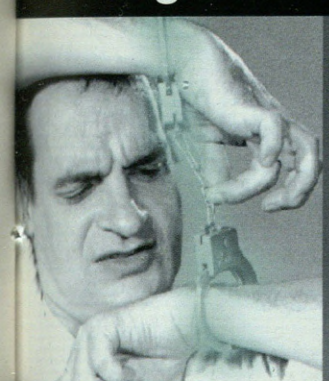

koltxoitegiak?

ileapaindegia?

jatetxeak?

bidaiak?

sarrailariak?

ikerlanak?

kristalariak?

ikuskizunak?

Maiatzaren 7an
Egunkaria rekin

*laguna behar
duzunean...*

**EUSKALDUNON
GIDA
KOMERTZIALA**

TXORIA, INOIZ BAINO GORAGO

